

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:82

SVERIGES
RIKSDAG

Onsdagen den 4 mars

Kl. 09.00–18.17

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2025/26:341

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:341 Moms på parkeringsplatser

av Marie Olsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 13 mars 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 2 mars 2026

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2025/26:109 och 139 till skatteutskottet

2025/26:148 till civilutskottet

2025/26:149 till utbildningsutskottet

2025/26:150 till justitieutskottet

Skrivelser

2025/26:153 till miljö- och jordbruksutskottet

2025/26:156 till socialutskottet

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkanden

2025/26:SoU15 Stöd till personer med funktionsnedsättning

2025/26:SoU21 Äldreomsorg

Utbildningsutskottets betänkande

2025/26:UbU15 Riksrevisionens rapport om urval till högskolan – urvalsgrunder, platsfördelning och tillämpning

Utrikesutskottets betänkande

2025/26:UU15 Situationen i Israel och Palestina

Försvarsutskottets betänkande

2025/26:FöU9 Samhällets krisberedskap

Civilutskottets betänkanden

2025/26:CU9 Juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente

2025/26:CU21 Elektronisk inlämning av bouppteckningar

§ 4 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om hållbarhetsbetyg

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU32

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om hållbarhetsbetyg (prop. 2025/26:94) föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under § 14.)

§ 5 Utveckling av makrotillsynsområdet

Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU36

Utveckling av makrotillsynsområdet (prop. 2025/26:119) föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 DENNIS DIOUKAREV (SD):

Fru talman! Sverige är byggt på idén om frihet under ansvar. Vi tror på människors förmåga att fatta beslut om sitt eget liv, sin ekonomi och sin framtid. Statens roll är att skapa stabila spelregler, inte att resa onödiga hinder som står i vägen för människors drömmar.

För många är drömmen om det egna hemmet en bärande del av livet. Bostaden är det fundament som man bygger sin tillvaro kring. Det är där livet händer, karriären tar form, relationer växer fram och familjer bildas.

Men i dag har vi ett system som i praktiken har stängt en hel generation ute från den svenska bostadsmarknaden. Det vi ska debattera i dag är alltså ett avskaffat andra amorteringskrav och ett höjt bolånetak.

Sverigedemokraterna var för det första amorteringskravet men emot det andra, som infördes 2018. Redan då pekade vi på flera problem, som senare också har blivit verklighet.

Det andra amorteringskravet är utformat så att de som har lägst inkomst ska amortera mest. Det slår i praktiken hårdast mot unga vuxna, nyutexaminerade och barnfamiljer. Med närmast kirurgisk precision har kravet träffat just dessa grupper. Det är ofta människor som klarar av sina löpande utgifter men som inte har hunnit spara ihop en tillräckligt stor kontantinsats eller som saknar möjlighet att få ekonomisk hjälp hemifrån. För dem har det andra amorteringskravet blivit den sista stängda dörren.

På makronivå ligger det nära till hands att dra slutsatsen att kravet dessutom har varit tillväxthämmande. När inträdet till bostadsmarknaden i våra mest arbetsintensiva storstadsregioner försvåras påverkas också arbetsmarknadens rörlighet. Det är svårt att säga hur många arbetstillfällen som har gått förlorade, hur många utbildningsplatser det har tackats nej till och hur många bostadsdrömmar som skjuts på framtiden. Men det råder ingen tvekan om att konsekvenserna har varit kännbara.

Vi vet också att restriktionerna drev vissa hushåll mot mer riskfyllda lösningar, som blankolån, i syfte att försöka ta sig runt regelverket. Det är varken ansvarsfullt eller hållbart.

Fru talman! Det krävdes ett maktskifte för att öppna upp bostadsmarknaden för fler. Nu går vi fram med reformer som gör verklig skillnad. Det andra amorteringskravet avskaffas, och bolånetaket höjs från 85 procent till 90 procent. Det betyder i praktiken att kravet på kontantinsatsen sänks från 15 procent till 10 procent.

För en förstagångsköpare innebär det lägre kravet att spartiden för en kontantinsats för att köpa en etta i Storstockholm kortas med upp till fyra år. För en ensamstående i bostadsrätt innebär ett slopande av det andra amorteringskravet att lånekostnaden minskar med upp till 1 500 kronor i månaden. Det kan vara avgörande för om en person klarar bankernas kvar-att-leva-på-kalkyl och beviljas bostadslån, vilket i sin tur kan möjliggöra för en ung person med trygg inkomst att köpa sin första lägenhet.

För en barnfamilj med ett större boende och ett något större lån minskar lånekostnaden med upp till 4 000 kronor i månaden. Det ökar möjligheten att klara Kalp-kalkylen, flytta till ett småhus eller använda det ekonomiska utrymmet till att bygga upp en nödvändig buffert för oförutsedda utgifter eller svängningar i ekonomin.

Det handlar dock inte bara om ekonomi. Det handlar också om demokrati och ansvarsutkrävande. När centrala spelregler för hushållens ekonomi beslutas genom myndighetsföreskrifter minskar den direkta politiska förankringen. Därför stärker vi nu den demokratiska legitimiteten genom att reglera dessa frågor i lag i stället för genom myndighetsbeslut. På så sätt blir bostadspolitik tydligare förankrad i denna kammare, och svenska folket får bättre möjlighet att utkräva ansvar för de beslut som fattas.

Fru talman! Allt detta är goda nyheter för dem som vill flytta hemifrån och för dem som vill bilda familj. Det är reformer som gör det möjligt för fler att ta steget in på bostadsmarknaden, att flytta dit där jobben finns, att tacka ja till en studieplats på annan ort och att planera för framtiden med större trygghet. Det är reformer som kommer att stärka den som är sin egen lyckas smed och som inte kommer från en bakgrund där ens föräldrar haft möjlighet att hjälpa till med en kontantinsats.

Rödgröna regeringar stod under sin tid vid makten passiva när människor gång på gång möttes av en stängd dörr. Men vi väljer att riva dessa artificiella hinder och gör det möjligt för fler att förverkliga drömmen om ett eget hem.

Jag yrkar bifall till propositionen.
(Applåder)

Anf. 2 PATRIK LUNDQVIST (S):

Fru talman! För alltför många är drömmen om en egen bostad alltför avlägsen i dag. Bakom oss har vi en period med låga räntor, hög inflation och på det ett flertal reformer, som i stället för att göra det enkelt för unga att sikta på ett ägt boende har tvingat dem att se priserna skjuta i höjden, pengarna räcka till mindre och drömmen hamna alltmer utom räckhåll.

Det är mot den bakgrunden och med lärdomarna från historien svårt att se enbart positivt på de förändringar som nu föreslås. Missförstå mig inte. Det är bra om fler får möjlighet att komma närmare att slutligen kunna skaffa sitt drömhjem. Men det finns risker här, fru talman. Det är risker som regeringen och majoriteten alltför lättvindigt viftar bort. Riskerna ligger framför allt i att det regeringen nu gör inte följs av en politik för ökat byggande. De analyserar inte heller vilka effekter deras förslag får för helheten.

Jag lånar lite från Tage Danielsson: Byggandet måste komma först, min vän. Gör det inte det kommer ingen in igen.

Med andra ord: Om det fortsätter att finnas för få bostäder på marknaden riskerar de här förändringarna mest att leda till att priserna går upp. Då kommer fler ändå inte att komma in på bostadsmarknaden, utan de

får se sin dröm flyttas fram tills de har sparat ihop ännu mer, även om de kan låna mer.

Regeringens egen utredning pekar på att priserna kan komma att stiga med 5 procent av den här förändringen. Visst finns det de som tjänar på det, som banker, mäklare och så vidare. Men det är ett problem för bostadsmarknaden, för Sveriges ekonomi och kanske särskilt för de unga som siktar på att köpa sin första bostad den närmaste tiden.

Sverige är ett land där folket redan är högt belånat. Den frågan lär bli än mer aktuell med tanke på de kriser och konflikter som pågår i detta nu och som kanske kommer att växa och breda ut sig ännu mer. Vi lär inte gå orörda ur det här, och det ter sig inte särskilt vältajmat att öka svenska folkets skuldsättning och räntekänslighet i just dessa dagar.

Vi vet ännu inte så mycket om det här mer än att riskerna finns, och vi vet inte var det slutar. Jag förstår att regeringen och majoriteten inte hade en amerikansk attack på Iran, vilken kanske i värsta fall drabbar hela Mellanöstern, med i tankarna när de tog fram det här förslaget. Man får väl ta det för vad det är. Naturligtvis är det värst för dem som bor i området och drabbas av kriget.

Men det finns också andra risker, som vi kan se här och nu och som inte påverkas av omvärlden, fru talman. En är att det här förslaget gör det svårare och dyrare att låna för att renovera sin nyköpta bostad jämfört med att låna till en färdigrenoverad bostad. Genom att skilja på taknivån för lån vid köp och taknivån för tilläggs lån på bostaden petar regeringen in en skillnad i villkoren som är svår att förklara för den som ska köpa bostad. Om bostäderna efter renovering är likvärdiga och har samma totalpris är det vem som renoverar, köparen eller säljaren, som avgör hur mycket köparen får låna. En färdigrenoverad bostad kommer man att få låna upp till 90 procent på, men har bostaden renoveringsbehov är taket 80 procent.

Ambitionen är att begränsa överbelåning, och det kan ju te sig rimligt vid en första anblick. Men om det får bieffekten att människor tvingas renovera sin nyköpta bostad via blankolån i stället för tilläggs lån på bostadslånet får det absurda konsekvenser som det är svårt att se att regeringen skulle ha tänkt igenom ordentligt.

Vi hörde här exempel från Stockholm. Men i stora delar av landet är priserna inte så höga från början. Man kan som köpare behöva renovera inför framtiden. Som säljare kanske man inte vill renovera en bostad man ska flytta ifrån, men som köpare kan man vara villig att renovera för ganska stora pengar om man vill bo där under lång tid. Situationen kommer alltså att försämrats genom de här förändringarna för köpare i stora delar av Sverige.

Den enskilde får ett dyrare boende utan egentlig anledning. För samhället i stort blir det dyrare att ta hand om de värden som redan finns, vilket riskerar att leda till kapitalförstöring i slutändan. Det finns en visserligen marginell men ändå högre risk för sämre

finansiell stabilitet, med fler blankolån för renoveringar, som nu dessutom inte ger rätt till ränteavdrag.

För att vara krass borde det snarare premieras att man skaffar sig ett billigare hus, renoverar det och tar hand om det i stället för att man då straffas med hårdare regler för lån än om man köper ett dyrare hus utan renoveringsbehov, om de båda husen blir likvärdiga när affären är klar och renoveringen är gjord.

Man kan nog konstatera att regeringen inte riktigt ser vad den gör, fru talman. Det är därför bra att vi i riksdagen kan åtgärda delar av det och se till att regeringen återkommer med en djupare analys och eventuella åtgärder för att se till att fler får möjlighet att komma in på bostadsmarknaden, att priserna hålls nere samt att reglerna inte slår så fel mellan köpare av olika typer av bostäder med olika behov av renovering med mera.

Det är väldigt viktigt att vi har ett system som uppmuntrar en sund amorteringskultur och säkrar en god finansiell stabilitet för hela Sveriges skull. Men lika viktigt är det att vi har en sund bostadsmarknad och tar hand om de värden som redan finns samt såklart att vi har en politik för tillväxt, byggande och framtidstro.

Där har den här regeringen misslyckats totalt, fru talman. Bostadsbyggandet slog tvärnit när regeringen släppte politiken för ökat byggande helt samtidigt som inflationen slog hårt mot just byggsektorn utan att behoven egentligen minskade. Det som tidigare var en motor i svensk tillväxt och en källa till framtidstro byttes ut mot massarbetslöshet, krossade drömmar och sämre tillväxt.

Stockholms Handelskammare konstaterar i sin rapport *Notan för byggkrisen* att vi riskerar ett aggregerat produktionsbortfall på 1 000 miljarder kronor för den svenska ekonomin fram till 2030. Sverige blir fattigare och får lägre tillväxt, färre jobb och färre med egen bostad. Staten måste ta ett större ansvar när marknaden inte själv klarar att tillgodose människors basala behov.

Allt det här går hand i hand. Det är en egensnickrad kris som regeringen är fullt ut ansvarig för. Andra prioriteringar hade gett ett annat utfall, fru talman. Därför pekar vi socialdemokrater ut flera konkreta åtgärder för att få fart på byggandet igen, till exempel en statlig byggstimulans och statliga byggkrediter som kan minska riskerna för nyproduktion och göra det möjligt att bygga även i tuffare tider. Det är viktigt inte minst för alla unga som i dagsläget har svårt att få bostad. Det behövs också ett tydligare nationellt grepp om bostadsförsörjningen. En samlad bostadsförsörjningslag och en nationell handlingsplan ska se till att byggandet håller jämn takt över tid i stället för att rasa i varje lågkonjunktur.

Bostadspolitik handlar i grunden om frihet, trygghet och jämlikhet och om möjligheten att forma sitt eget liv. Samhället ska inte stänga dörrar för människor beroende på var de är födda eller hur tjock plånboken är. Förändrade bolåneregler kan vara en del av lösningen, men utan en aktiv politik för att bygga fler bostäder är de inte svaret på bostadskrisen. Därför

behövs mer än justeringar i regelverken. Det behövs politisk vilja, ansvarstagande och en bostadspolitik som sätter människors behov före marknadens kortsiktiga logik.

Fru talman! Jag yrkar bifall till vår reservation.

Anf. 3 IDA DROUGGE (M) replik:

Fru talman! Att få möjlighet att låna till sitt första hem och därmed komma in på bostadsmarknaden är helt avgörande. Den möjligheten ökar nu. Jag kommer att återkomma till det senare. För väldigt många som bor i en storstad blir det nu en skillnad som påverkar huruvida man kommer att ha den här möjligheten över huvud taget eller inte.

När vi ökar möjligheten att låna till den första bostaden blir det dock särskilt angeläget att slå fast att det är lika viktigt med den följande amorteringen. Att då ha ett system där man gång på gång kan låna till underhåll och renoveringar, vilket motverkar de amorteringskrav vi har, är inte rimligt. Den dag man går i pension är det viktigt för ens egen ekonomiska trygghet att amorteringsgraden och lånebördan gått ned; när man får lägre inkomst igen är det helt avgörande.

Fru talman! Jag tycker att det är ett lite märkligt resonemang från Patrik Lundqvist. Regeringen menar inte att de här förändringarna påverkar prisutvecklingen i någon större omfattning. Tvärtom menar regeringen att de påverkar i lägre omfattning än vad konjunkturen, byggandet och mycket annat gör.

De åtgärder som Socialdemokraterna nämner här i debatten har de inte finansierat i sin budget. Antingen har de ett stort underskott i budgeten eller så lovar de saker de inte kan hålla.

Anf. 4 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag vet inte riktigt vad jag ska börja i för ända. Det var ett väldigt märkligt inlägg. Det kom inte någon egentlig fråga utan bara några påståenden. Ida Drougge sa till exempel att vi inte finansierat de saker som vi vill genomföra. Detta är såklart inte sant, fru talman.

Visst säger regeringen att det här inte kommer att höja priserna på bostadsmarknaden. Men utredningen och förarbetena till förslaget ger en annan bild. Det är även flera andra som gör bedömningen att det här kommer att ha effekten att priserna går uppåt om bostadsförsörjningen fortsätter att vara låg. Här har regeringen verkligen inga svar. Det kan vara så att det kommer in några fler på bostadsmarknaden för att man får låna lite mer. Men Stockholm är nog inte paradexemplet; det är kanske där priserna kommer att öka som mest på grund av en sådan här förändring.

Då kommer man inte heller in, även fast man får låna mer. Det blir lite av ett cirkelresonemang. Det är som med regeringens övriga förslag i budgeten. Det är kanske mest till för att se väldigt bra ut och ge lite röster i valet, och sedan får man hoppas att det går att lösa i efterhand.

Det verkar vara en taktik som man satsar på tillsammans med att säga att vi inte finansierar våra

förslag. Samtidigt lägger man fram en egen budget där man lånar till enorma skattesänkningar. Summa summarum är det regeringen som behöver ta ansvar för vad den gör i stället för att försöka låtsas som att vi inte tar ansvar för våra förslag. Det är åtminstone deras som kommer att bli verklighet. Där ser vi väldigt mycket att önska. Finanspolitiska rådet har kritiserat just de här delarna.

Anf. 5 IDA DROUGGE (M) replik:

Fru talman! Problemet är bara att ledamoten alldeles nyss stod här i talarstolen och sa att regeringen själv säger att förslaget kommer att orsaka stora prisökningar. Det stämmer inte. Det stämmer inte heller att banker och ekonomer menar det.

SBAB och Finansinspektionen har gjort uppskattningar på effekten av prisökningar. De menar att de kan hamna på i storleksordningen cirka 2–5 procent på längre sikt. Det är inte en stor prisökning. Det är en lägre prisökning, en mindre prisörelse, än det som drivs av räntor, byggande och konjunktur.

Det tar mig in på kritiken mot byggandet just nu. Byggandet i Sverige har avstannat. Det stämmer. Vi har haft skyhögt inflation som den dåvarande socialdemokratiska regeringen lämnade efter sig. Det har varit höga elpriser till följd av att man lade ned fullt fungerande kärnkraftsreaktorer. Vi har dessutom haft en inflation och en lågkonjunktur samtidigt. Människor har inte haft råd att köpa en bostad. Nu får de det, och då kommer byggandet att ta fart.

Anf. 6 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Det är som att prata med en vägg. Ledamoten lyssnar inte på vad jag faktiskt säger. Jag sa precis det som hon nu refererar till. Priserna kan öka med 5 procent. Det säger regeringens egen utredning. Då kontrar hon med: Regeringen säger inte det, och dessutom är det en låg ökning.

Det må så vara att den är låg jämfört med vissa andra effekter, som vi i och för sig inte har sett än. Vi vet inte vart räntorna tar vägen i till exempel den kris vi har nu. Effekten av den är svår att sia om just nu.

Jag refererade till utredningen och att priserna till följd av förändringarna kan gå upp med 5 procent. Det var precis det jag sade. Ändå står ledamoten här och säger att så är det minsann inte alls, utan det är bara 5 procent.

Jag har svårt att se att man får det att gå ihop i slutändan att säga både att jag har fel och att jag har rätt i samma inlägg. Det blir lite märkligt, fru talman. Jag tackar för mig i det här märkliga replikskiftet.

Anf. 7 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Fru talman! Vi vet hur det såg ut under Socialdemokraternas senaste år vid makten. Det var en inflation på 10 procent som tvingade Riksbanken till de kraftfullaste räntehöjningarna på väldigt många år. Det dödade naturligtvis aktivt byggbranschen. Nu har vi bekämpat inflationen. Den är under kontroll. Vi har sett

åtta räntesänkningar, och byggandet börjar äntligen att ta fart igen.

Vi vet också hur det socialdemokratiska arvet i bostadspolitiken ser ut. Det är regler som är alldeles för krångliga, ledtider som är alldeles för långa och mark som inte görs tillgänglig i tillräckligt stor utsträckning.

Det är därför som Sverigedemokraterna och regeringen nu genomför omfattande regelförenklingar för att bygga till, bygga om och bygga nytt. Vi förenklar för studentbostadsbyggande. I hemstad Göteborg byggs det nu 400 studentbostäder utanför Chalmers.

Vi har en stimulans till kommuner för detaljplanläggning och mycket mer utöver det som vi diskuterar i dag, vilket är ett avskaffat andra amorteringskrav och ett höjt bolånetak. Syftet är att få in förstagångsköpare, unga vuxna och nyutexaminerade men även barnfamiljer som vill flytta till en större bostad på bostadsmarknaden.

Det märkliga med ledamotens anförande och tidigare replikskiften är att jag hör väldigt mycket kritik mot att vi nu vill få in unga vuxna på bostadsmarknaden med de förslag som vi debatterar i dag. Men jag ser inget avslagsyrkande. Varför accepterar man de förslag som regeringen och Sverigedemokraterna ska genomföra? Vi har inget avslagsyrkande från Socialdemokraterna, men väldigt mycket kritik.

Anf. 8 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Det är märkligt med dessa replikskiften där man uppenbarligen inte har lyssnat på det som sägs i anförandena.

Vår kritik riktar sig inte mot att man går upp till 90 procent. Det är inte det som är huvudpoängen. Huvudpoängen är till exempel de skevheter som man nu inför där det blir olika möjligheter att låna beroende på vad man köper för typ av fastighet, om den till exempel är färdigrenoverad eller har renoveringsbehov.

Kritiken rör andra delar och inte själva förändringen. Det är kanske därför det blir så märkliga replikskiften. Man försöker att skjuta in sig på huvuddelen i förslaget och inte de bieffekter och de andra delar som man hade kunnat undvika om man hade velat, fru talman. Det jag riktar in mig på är de problem som kan uppstå när man gör detta och inte själva huvudförändringen.

Det är jättebra om fler får möjlighet att komma in på bostadsmarknaden. Men det måste efterföljas av förståndiga regler för helheten där man inte bygger in problem så att man kommer att behöva förändra systemet en gång till inom ganska kort tid.

Vi ser redan nu att det kommer att bli ett problem. Det borde regeringen också ha gjort. Det ter sig som att man i sin iver att försöka mota överbelåning, samtidigt som man faktiskt medger en högre belåning, vill sätta åt vissa grupper medan man släpper fram andra.

Det riktar jag skarp kritik mot. Det kommer att drabba framför allt människor utanför storstadsområdena. Det är de som bor i stora delar av Sverige där bostadspriserna i allmänhet har en lägre uppgång och dessutom en lägre nivå från början.

(Applåder)

Anf. 9 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik:

Fru talman! Sverigedemokraterna och regeringen tycker att det är fullt rimligt att kombinera lättnaderna som vi nu genomför med att också införa restriktioner för den finansiella stabiliteten. Det är en fullt rimlig slutsats.

Om nu ledamoten och Socialdemokraterna är så pass kritiska mot den delen i förslaget, varför ser vi inget avslagsyrkande på det? Man talar väldigt mycket i talarstolen och hörs väldigt mycket. Men man följer inte upp det i aktiv handling. Man godkänner ju vartenda förslag i propositionen. Hur kommer det sig?

Anf. 10 PATRIK LUNDQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag tror att ledamoten precis som jag vet att det finns vissa beredningskrav och vissa strukturer i Sveriges styrning som gör att det bara är regeringen som har möjlighet att bereda och utreda lagförslag. Det är den enkla förklaringen. Jag tror att man i ledamotens parti själv har suttit i motsvarande situation otaliga gånger. Jag vet det. Det är lite löjligt att försöka att göra det till något slags poäng just här i dag.

Man kan tala lite mer om finansiell stabilitet, eftersom det nu kom upp. Som jag sa i mitt anförande gagnar det inte den finansiella stabiliteten att hänvisa människor som köper bostäder med renoveringsbehov till blankolån i stället för bostadslån. Det gör det verkligen inte, utan det är snarare tvärtom.

Man kan resonera om hur stort problem det är. Det kommer nog inte att vara jättevolymer, utan det kommer att vara en ganska liten del. Men det är ganska stora pengar för enskilda när man hänvisas till blankolån i stället för förmånligare bostadslån när man behöver renovera.

Det här är ett jätteproblem, framför allt för de människor som har lägre inkomster. De skulle gagnas mycket av att köpa en billigare bostad med renoveringsbehov och sedan renovera på po om po vartefter de får möjlighet. Hade de då haft dessa ytterligare 10 procent på bostadslånet för att göra detta, precis som de som köper en färdigrenoverad bostad har, hade det hjälpt både enskilda, det svenska bostadsbeståndet och svensk ekonomi. Men det struntar regeringssidan i och försöker i stället kasta detta på oss som lyfter problemen – som om det skulle vara vi som har orsakat dem! Det är naturligtvis inte sant.

Vi behöver en bättre bostadsmarknad, och som jag sa i mitt anförande: De här förändringarna kan vara en del av det, men de är inte någon silver bullet.

Anf. 11 IDA DROUGGE (M):

Fru talman! Det finns en bild som många unga bär med sig – en bild och en dröm om ett hus. Det är inte nödvändigtvis ett stort hus eller ett perfekt hus, men ett eget hus.

De drömmer om en liten trädgård, kanske en trätrall, en grill och en plats där barn kan springa ut ur dörren utan att möta en hårt trafikerad väg. Det är inte

någon lyxdröm vi pratar om, utan det är en helt vanlig livsplan.

Alltför många märker dock i dag att systemet inte är byggt för dem. Det är lättare för den som redan äger än för den som vill in. Den som har haft tid att samla ihop kapital och köddagar gynnas, medan den som just har börjat sitt yrkesliv möts av stängda dörrar. Då måste politiken ställa sig en enkel fråga: Är regelverket till för att bevara skillnader eller för att ge fler chansen att bygga sitt liv?

Fru talman! Låt oss börja där många börjar, med en etta. En etta i Stockholm kostar i dag runt 3 miljoner kronor. För en 18-åring som har fått sitt första sommarjobb nu till sommaren skulle det, om vi inte ändrar regelverket, ta omkring tolv år att spara ihop till den kontantinsatsen. Det förutsätter då att man kan spara mellan 3 000 och 4 000 kronor varje månad och att avkastningen på sparandet håller samma höjd som bostadspriserna. Lyckas man med detta kan man stå med nyckeln i hand samma år som man fyller 30 år – 30!

Med de nya bolånereglerna minskar kontantinsatsen med hela 150 000 kronor, och flytten från osäkra korttidskontrakt eller från flickrummet hemma hos mamma tidigareläggs fem år. Det är stor skillnad mellan att ha ett tryggt eget boende när man är 25 och att ha det när man är 30.

Enligt SBAB:s beräkningar förkortas spartiden för den här personen med fem år. Det är avgörande år om man senare i livet ska kunna ta nästa steg till den där drömmen om ett hus. I praktiken blir det ett modest radhus med en trätrall, en liten gräsplätt, kanske ett garage och en grill.

När livet går vidare och man förhoppningsvis finner kärleken och börjar tänka på barn krävs i Stockholmsområdet, med dagens regelverk, över 1,1 miljon kronor i kontantinsats. Om man ska flytta in i ett mindre radhus cirka 30 minuter härifrån, exempelvis i Älvsjö, får man bara i ränta och amorteringar en månadskostnad på 31 000 kronor – innan drift, vatten, avlopp och försäkringar är betalda.

Med de nya reglerna sjunker den där kontantinsatsen till 750 000 kronor. Det är 375 000 kronor mindre. Med det slopade extra amorteringskravet blir månadskostnaden ungefär 4 000 kronor lägre. Det är 4 000 kronor som man kan spara varje månad för att bygga sig en buffert eller spara till exempelvis en renovering. Det är skillnaden som gör drömmen om en vanlig modest villa, Volvo och kanske en vovve möjlig – i hela landet och oavsett hur stor plånbok dina föräldrar har.

Fru talman! Att låna till sin bostad är inte ansvarslost; det är rationellt. Det är klokt att sprida boendekostnaden över livet. När du är 30 har du inte ditt livs högsta lön. Men det är ofta då du börjar behöva en större bostad. När du är 55 har du ofta en högre lön och mer sparande, lägre kostnader och mer fritid. Ett rimligt system sprider kostnaderna över livets olika faser. Ett orimligt system, som dagens, förstärker skillnaderna mellan generationer.

Under en tid har regelverket gjort just detta, samtidigt som de allra flesta i den äldre generationen hade

den här möjligheten när de skulle in på bostadsmarknaden. Systemet gynnar dem som redan äger, som köpte för många år sedan, och missgynnar dem som står utanför.

Låt mig vara tydlig: Ett eget hem ska kunna vara resultatet av hårt arbete och ansträngning. Det ska inte vara beroende av om man har föräldrar som kan ge en ett arv.

Samtidigt ska vi ha en amorteringskultur. Man ska betala av sina lån. När man går i pension är det inte sunt att sitta fast med stora räntekostnader, höga skulder och oro. Därför ligger det grundläggande amorteringskravet kvar, och möjligheten att öka sin belåning för att bekosta renoveringar minskar. Frihet och ansvar hänger ihop. Att låna till sitt första hem är *en* sak. Att successivt sedan minska denna skuld över livet är en annan, lika viktig, sak. Dagens möjlighet att i större utsträckning än vid köpet låna till sin bostad talar emot detta. I dag kan man nämligen värdera om bostaden i mycket större utsträckning i samband med ett tilläggs-lån än man kan i övrigt.

Fru talman! Det här handlar inte om spekulationer; det handlar om vardag. Det handlar om att kunna tacka ja till ett jobb som inte kräver tre timmars pendling, att kunna bo nära förskola och sina mor- eller farföräldrar och att kunna rota sig i stället för att leva med en flyttlåda i hallen. Regler och politik är till för att underlätta människors liv, inte för att göra dem mer komplicerade.

Vi sänker också skatter och avgifter nationellt. En vanlig tvåbarnsfamilj får omkring 5 500 kronor mer kvar i månaden. Det är pengar som kan gå till sparande, till en kontantinsats och till trygghet. Vi sänker trösklarna in på bostadsmarknaden. Vi gör så att husdrömmar åter kan handla om vilja och val snarare än om storleken på dina föräldrars plånbok.

Fru talman! Jag kan konstatera att när Socialdemokraterna styr gör man annorlunda. Då höjer man skatterna.

Vi kan välja en väg för Sverige där bostadsmarknaden är till för dem som redan är inne, eller så kan vi välja en väg för Sverige där en ung och strävsam människa med utbildning, arbete och framtidstro får en rimlig chans. Vi kan välja ett Sverige där reglerna hjälper människor framåt och där skatter inte håller dem tillbaka. Vi kan välja ett Sverige där möjligheter avgörs av ambition och ansvar och inte av var politiken slutar och föräldrarnas rikedom tar vid.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag. (Applåder)

Anf. 12 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Det vi diskuterar denna onsdagsmorgon är ett förslag från regeringen som kommer att hyvla ned tröskeln in till bostadsmarknaden och öka möjligheten att förverkliga drömmen att kunna få äga sitt boende. Det är detta amorteringskraven och bolånetaket i mångt och mycket handlar om.

Rubriken för debatten kan dock tyckas lite märklig. Utveckling av makrotillsynsområdet – vad i hela

friden är det? Ja, det är egentligen ett annat sätt att uttrycka att vi diskuterar motståndskraften i bank- och finanssektorn men också hushållssektorn.

Att göra sådana här justeringar är alltid en balansgång. Man måste väga det ena mot det andra. Men den här regeringen har nu beslutat och lagt på vårt bord att vi ska höja bolånetaket från 85 till 90 procent. Vi har också ett förslag om att tillägglån, alltså den typ av lån man tar för att kunna renovera sitt hus eller sin bostadsrätt, ska begränsas till 80 procent av bostadens marknadsvärde.

Och så kommer vi till den tredje delen jag vill lyfta fram, min egen favorit. Jag har verkligen funderat: Vad är egentligen detta med ett skärpt amorteringskrav för något? Jag har många ungdomar i min närhet, och en del har faktiskt gett sig in på Stockholms bostadsmarknad. Jag är från Örebro, och även i Örebro kostar en bostadsrätt mycket pengar, dock inte i närheten av vad de kostar i Stockholm. Ovanpå att man har lånat och betalar räntor – vi vet alla hur det var när inflationen var högre – ska man då inte bara amortera utan amortera ännu lite till.

Det pratas om motståndskraft. Vad detta gör är ju att den personens motståndskraft minskar i och med att en större del av personens pengar tas i anspråk för att amortera. Att vi nu tar bort det förstärkta amorteringskravet och behåller det normala tycker jag är en jättestor vinst och en bra väg att gå. Jag vet att många ungdomar ser fram emot att slippa det förstärkta amorteringskravet.

Fru talman! I dag äger 61–62 procent sin bostad. 39 procent äger ett småhus och 21–22 procent en bostadsrätt. Hur många vill då äga sitt boende? Ja, det är många fler. Sju av tio säger att de vill äga sin bostad. Där är vi inte riktigt än.

Något vi kan konstatera och som kanske är ett problem just nu är att om sju av tio nu vill äga sin bostad kanske vi inte i första hand ska bygga hyresrätter. Sex av tio lägenheter som byggs i dag är hyresrätter. Det går inte alls i linje med den dröm och den önskan som svensken har.

Därför är sådant som det vi beslutar om här i dag viktigt, av det enkla skälet att det möjliggör för fler att äga sitt boende. Kan fler äga sitt boende kommer naturligtvis också byggandet att ta fart.

Den här regeringen har gjort väldigt mycket för att korta ledtider och införa regellättnader. Ett sextiotal initiativ har tagits på bostadsområdet. Syftet är att göra det billigare, snabbare och enklare att äga sin bostad. Vi har tillsatt en egnahemskommissionär. Syftet med det är att öka småhusproduktionen.

Är sådana här saker viktiga? Häromdagen läste jag en rapport som visade att kostnaderna för planarbete har utvecklats på ett ganska intressant sätt. De senaste 24 åren har plankostnaderna ökat med 120 procent. Konsumentprisindex har samtidigt ökat med 60 procent. Kostnaderna för planarbete har alltså ökat dubbelt så mycket som konsumentprisindex.

Också sådana här saker påverkar byggandet. Har vi tvåsiffrig inflation behöver vi inte fundera på varför

det inte byggs någonting. Alla som har minsta inblick i byggsektorn vet att det inte byggs så mycket när vi har dubbla siffror i inflationen. Men sådana här saker har också betydelse – ledtider och kostnader i samband med att man faktiskt skulle vilja bygga något. Den här regeringen gör oerhört mycket för att komma till rätta med detta.

Avslutningsvis: Den som är satt i skuld är icke fri, var det någon som sa. Det man ska komma ihåg när man lyssnar på en sådan här debatt är att överskuldssättning definitivt gör att en människa blir djupt ofri. Parallellt med att vi nu beslutar om detta vill jag påminna om att den här regeringen också har gjort andra saker för att överskuldssättningen i landet ska minska.

Vi har exempelvis sagt att man inte kan ta ut 40 procent i ränta på så kallade sms-lån. 20 procent har vi satt taket till. Det kan aldrig vara en rimlig affärsidé att ta ut räntor som gör att en människa inte kan betala tillbaka sin skuld. Det krävdes den här regeringen för att åstadkomma en sådan enkel förändring. Den rovdraft som varit har vi försökt sätta stopp för.

Jag tycker att detta är ett balanserat förslag från regeringen sett till helheten när det gäller hur människor kan få sättas i skuld. Jag yrkar därför bifall till förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 6 Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten samt införande av en ny tredsdomssanktion

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU23
Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten samt införande av en ny tredsdomssanktion (prop. 2025/26:64)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 7 Energipolitik

Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU13
Energipolitik
föredrogs.

Anf. 13 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Som bekant samordnar vi inom Tidöpartierna energifrågorna, varför Sverigedemokraterna inte har några reservationer i detta betänkande. Faktum är att energifrågorna var ett av de områden där våra fyra partier fattade tycke för varandra först. Kanske var det för att

frågans natur inte var lika känslig som vissa andra. Kanske var det för att den gemensamma kritiken mot den nuvarande oppositionens dåvarande politik på området enade oss. Vi hade en situation där det kanske var lätt för en sverigedemokrat och en moderat att finna varandra i kritiken mot den energipolitik som S, påhujade av Miljöpartiet, stod för där och då. Det var enkelt att inse att den politiska nedläggningen av kärnkraften och de konsekvenser den fick för vårt elsystem, tillsammans med den förnybarhetshets som hade rätt under längre tid, var någonting osunt.

I den kritiken, som sedan kom att sättas på pränt av Riksdagen, fann våra fyra partier varandra. Och faktum kvarstår: Det var dessa fyra partier som gemensamt turnerade runt inför förra valet i den gemensamma energibussen, vilket sannolikt gav energi för valrörelsen och sedermera åt Sverige efter valdagen.

Det må finnas nyansskillnader mellan oss i energifrågorna, men detta har ändå varit ett av de politiska områden som det sannolikt varit enklast att samarbeta kring under de här åren.

Det är minst sagt mer än vad man kan säga om oppositionspartiernas energipolitik, fru talman. I den budgetdebatt vi hade här för ett tag sedan rörande utgiftsområde 21 Energi, till exempel, skilde det många miljarder mellan de fyra partiernas satsningar eller besparingar på det energipolitiska området. Tittar man i det betänkande vi debatterar i dag finns det förvisso vissa samskrivningar från de fyra oppositionspartierna, men det finns också en stor mängd områden där man kanske trodde att de borde kunna skriva ihop sig men där de ändå har gemensamma reservationer. De rör vindkraft, solkraft, bioenergi av olika slag och många andra av de andra reservationspunkterna som återfinns i betänkandet.

Som väljare kanske man tänker att det finns en politik från Tidöpartierna och en politik från oppositionspartierna, men då är det bara att titta på detta betänkande och inse att inte ens i de frågor som det borde vara enklast för oppositionspartierna att tycka lika i tycker man lika. Då hade de inte haft egna reservationer i punkt efter punkt, utan då hade de lyckats samskriva dessa och visat på enighet i en av de för väljarna viktigaste frågorna.

Nog om detta för tillfället.

Låt oss i stället titta tillbaka. Det här är den sista energipolitiska betänkandedebatten utifrån de motioner som väcktes under allmänna motionstiden den här mandatperioden. Då kan det också vara värt att poängtera lite av det vi har åstadkommit på temat. Även om jag som sverigedemokrat, ny till konsten att vara med och styra och påverka ett land, kan tycka att det inte riktigt går i det tempo jag hade önskat är det ändå värt att belysa att vi kommer att leverera på alla punkter rörande energi som återfinns i Tidöavtalet.

Det får ändå sägas, fru talman, att detta är något nytt i svensk politik, nämligen att fyra partier kan komma överens. Strax efter valdagen presenterade vi för väljarna, journalisterna och andra vad vi hade tänkt göra under de kommande fyra åren och att vi hade en

majoritet för att göra det. Sedan gjorde vi faktiskt det vi sa att vi skulle göra. Jag vet inte när det skedde tidigast i den utsträckning eller med den konsekvens som har skett de här fyra åren. Vi har naturligtvis haft många majoritetsregeringar genom åren, om vi backar bandet något, men sällan hade de så tidigt en så tydlig politisk ambition med identifierbara politiska punkter som vi nu kan följa upp leveransen på i den omfattning eller med den framgång som Tidöavtalet har renderat, inte minst på det energipolitiska området.

Låt mig nämna något. Vi har ändrat de energipolitiska målen i hur vårt elsystem ska vara utformat till att nu faktiskt inkludera kärnkraft, alltså 100 procent fossilfritt i stället för förnybart till 2040. Vi har fått på plats ett leveranssäkerhetsmål som ställer krav på att vi ska kunna ha den konsumtion som behövs på den plats man önskar och därmed säkerställa produktionen och ett nät som klarar av att föra över det producerade.

Det finns nu planeringsmål. På det temat jag var inne på, kopplat till oppositionens olika åsikter, noterar jag hur det ser ut när de olika oppositionspartierna får titta på vad de skulle vilja ha i delmål för det planeringspolitiska målet som vi har satt upp. Jag såg inget i den centerpartistiska reservationen. Socialdemokraterna vill ha 60 terawatt ny elproduktion fram till 2030. Vänsterpartiet vill ha 70, och Miljöpartiet vill ha 100. Vi pratar här om stora volymer i differens mellan de andra politiska partierna i denna kammare, fru talman, till skillnad från regeringen och Sverigedemokraterna som sätter upp ett långsiktigt mål, talar om för Sveriges näringsliv vad vi vill och sedan skrider till verket för att möjliggöra detta.

Vi har också rivit upp de hinder som tidigare regeringar har implementerat i svensk lagstiftning och byråkrati för att stoppa nyinvesteringar i kärnkraft. Vi har satsat på forskning och innovation på det energipolitiska området. Vi har stoppat Hansa Powerbridge för att minska överföringskapaciteten till kontinenten, och därmed har vi räddat elpriserna något i södra Sverige. Vi har stärkt mandatet till Energimarknadsinspektionen för att kunna granska den monopolställning som elnätsbolagen har. Vi har ökat den installerade produktionskapaciteten och höjt effektbalansen. Vi har sänkt energiskatten på el detta år med hela 6 miljarder. Det kanske man inte tänkte på när vi hade en för tillfället hög elräkning i januari, men vi har alltså sänkt energiskatten på el med ungefär 10 öre.

Vi har också säkerställt att Öresundsverket och Karlshamnsverket inte monteras ned och skeppas i väg. I stället finns de på plats och stöder vårt elsystem. Vi har satsat miljarder på Kraftlyftet för närtida effekthöjningar runt om i Sverige. Vi har förenklat såväl regelverk som tillståndprocesser på området. Ett högkostnadsskydd finns på plats i årets budget, och vi håller på att rädda de svenska flaskhalsintäkterna från EU:s byråkrati – där man försöker tillskansa sig dessa. Vi har stoppat miljöprovningarna av vattenkraften, för att säkerställa att vi inte går miste om denna fantastiska funktion i vårt elsystem. Vi fortsätter arbetet med att

säkerställa goda konkurrensvillkor för vattenkraften även i framtiden.

Mycket mer sker på området. Det här var ett axplock. Men vi behöver naturligtvis få fortsatt förtroende att leverera på området, och det kommer att förbli en av de viktigaste frågorna fram till valdagen.

Anf. 14 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Tobias Andersson för anförandet.

Jag tror att många som lyssnar på en energipolitisk debatt med den bredd som vi har i dag verkligen undrar vad det stora partiet i regeringsunderlaget har att säga om den situation vi befinner oss i nu. Budskapet i höstas från energiministern var att ingen ska behöva stå ensam med stora elräkningar under vintern. Många svenskar trodde säkert också på Tidöpartierna när löftet gavs.

Nu kommer i dagarna återigen en ny elräkning, en ny smocka efter förra månads smocka. Men det är inte bara elpriset som driver upp elräkningarna, utan till det kommer stora höjningar av elnätsavgifter. Ovanpå detta får många svenska familjer också stora kostnader för effektagifter.

Socialdemokraterna har återkommande krävt att elstödet ska aktiveras och att effektagifterna ska pausas. Mina två frågor till Tobias Andersson är enkla: Varför har ni inte pausat avgiftshöjningarna? Varför vägrar ni att aktivera elstödet?

Anf. 15 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är en sak om Socialdemokraterna ”kräver” att vi gör någonting, och det är en annan sak för Socialdemokraterna att budgetera för andra lösningar än de som finns på plats.

Det hade varit enklare att förklara för väljarna att om vår budget vunnit gehör i riksdagens kammare hade högkostnadsskyddet för el trätt i kraft. Det hade dock byggts på att man hade satsat pengar på det i sin budget. Det hade varit rimligt, och jag hade gärna haft den debatten. Ska vi lägga det på genomsnittspriset och stödet klickar in på 1,50 eller under? Jag tycker att det finns goda skäl att lägga det under 1,50, men det är fortfarande ett faktum att man inte har pushat för detta i budgetdiskussioner eller i egna budgetförslag från Socialdemokraterna.

Det är lätt att fråga sig varför stödet inte kommer, men Fredrik Olovsson vet hur stödet är utformat. Det är utformat så att ett genomsnittspris för en elkonsument som under en månad överskrider 1,50 kronor per kilowattimme innebär att konsumenten får ett elstöd. Det finns i budgeten. Där ligger 1 miljard och skvalpar med noteringen att det kan komma att tillskjutas mer medel om elpriserna sticker i väg ytterligare.

Det här priset har vi inte haft. Jag hade i januari 1,08 kronor. Då var jag en bit ifrån att ta del av stödet. För att säkerställa att allt går rätt till behöver stödet betalas ut i efterhand eftersom elnätsbolagen måste rapportera in kundernas genomsnittspris för att synka med stödet.

Kontentan är att det inte finns något annat förslag på ett annat stöd eller en annan utformning av stödet från Socialdemokraterna. Från Sverigedemokraternas sida kan vi tänka oss att sänka nivån för högkostnadsskyddet. Det får Socialdemokraterna gärna svara på om de vill.

Min talartid är slut, och jag återkommer till effektagifterna i nästa replik. Förlåt, Fredrik Olovsson!

Anf. 16 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tar gärna emot väl underbyggda svar. Det fick jag dock inte i den här repliken.

Vi socialdemokrater har också avsatt pengar för stöd vid höga elräkningar, och vi tycker att de ska aktiveras nu. Pengar ska inte, som Tobias Andersson säger, ligga och skvalpa, och förslaget ska inte, som Ebba Busch säger, ligga i en byrålåda utan det ska användas för att stötta de hushåll som nu får höga elräkningar, dels på grund av att elpriserna är höga, dels på grund av att andra avgifter också har höjts mycket kraftigt. Därför tycker vi att det är dags att göra detta nu: aktivera elstödet, ta beslut, ordna förordningar och se till att så snabbt som möjligt betala ut pengarna till landets hushåll.

Det vill vi göra, men det verkar inte som att Tobias Andersson är beredd att ta den typen av initiativ i det samarbete man har på det här området, som han inledde med att säga. Ni har ju inga reservationer här. Tydligt finns det inte heller tillräckligt mycket reservationer mot att regeringen fortsatt håller inne med elstödet. Det skulle vara otroligt viktigt att göra detta nu.

Jag tror att det skulle vara välgörande om regeringen och Tidöpartierna nu samlat berättade för svenska hushåll att elstödet kommer – man kommer inte att bli lämnad ensam med de höga elkostnaderna under den här vintern. Som det ser ut nu är det precis så det kommer att bli. Man får stå ensam medan pengarna ligger och skvalpar i budgeten.

Anf. 17 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! För att återgå till Fredrik Olovssons två frågor tycker jag att det är något beklagligt att Fredrik Olovsson, som jag tar för en klokare och ärligare politiker än hans kollega Mikael Damberg, som har varit ute och resonerat på samma sätt, säger ”aktivera stödet nu!”. Vad betyder det, fru talman? Då måste Socialdemokraterna säga hur stödet ska vara utformat om de får bestämma. Eller ska alla bara få pengar? Hur mycket pengar ska det vara? Ska det delas ut lika mycket till någon som hade ett genomsnittligt elpris på 50 öre som till någon som hade ett pris på 1 krona och 10 öre? Eller ska man anpassa stödet utifrån vem som hade dyra elräkningar? Ska det vara 1 miljard, som ligger i budgeten nu, eller vill Socialdemokraterna ha 5 miljarder? Hur ska dessa fördelas?

Förlåt, men jag tycker inte att det är seriöst, fru talman, att säga ”stödet ska aktiveras – ge alla pengar!”. I stället får man säga: ”Om Socialdemokraterna hade styrt hade vi satt riktvärdet för högkostnadsskyddet för el på 1 krona och 25 öre, och vi hade för detta ändamål

avsatt y miljarder kronor.” Där kan vi ha en diskussion. Men att bara säga ”aktivera stödet – ge folk pengar!” är inget annat än ren och skär populism, vilket jag inte alltid är motståndare till, men Socialdemokraterna påstår sig vara det, varför de inte borde ägna sig åt detta.

För att återgå till den första frågan om effekttavgifterna är det uppenbart för mig, och säkerligen också för Fredrik Olovsson, att de har implementerats på olika sätt hos olika elnätsbolag. Det finns ett stort behov av att politiken ser över avgifterna och ger ett uppdrag till ansvarig tillsynsmyndighet för att garantera att de är ändamålsenliga och inte läggs på en högre nivå än EU föreskriver eller på en nivå som gör dem svårare för konsumenterna att förstå. Detta är något som måste vara på plats den 1 januari nästa år. Fram till dess borde vi ha gott om tid att säkerställa att de implementeras på ett konsumentvänligt och konsumentförståeligt sätt.

Anf. 18 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Tobias Andersson, för anförandet! Det är nästan rörande hur stolt Tobias Andersson är över mandatperioden. Men det väcker en del frågor när det gäller de påståenden som framfördes.

Mer energi till Sverige, var en av de saker som Tobias Andersson nämnde. Då blir jag lite nyfiken på vad det är Tidöpartierna har åstadkommit som har bidragit med mer energi till Sverige.

Effektbalansen har blivit bättre, nämnde Tobias Andersson. Det kan man absolut läsa i Svenska kraftnäts senaste balansrapport. Men vad är det som har bidragit till att effektbalansen har blivit bättre? Är det någon form av fossilfri energi, eller vad är det som har gjort att det har blivit så här?

Tobias Andersson nämnde också att vi i oppositionen skulle vara väldigt oeniga om energimålen. Men här kan man säga att djävulen finns i detaljerna. Det som Miljöpartiet har föreslagit är att tillgängliggöra mer el, det vill säga inte att det bara ska produceras mer. Vi inkluderar energieffektivisering i vårt mål. Det har en potential på ungefär 25–30 terawattimmar och ligger alltså ganska mycket i paritet med övriga partiers mål.

Sedan ska såklart nämnas att Tidöpartiernas politik har lett till en tvärnit för utbyggnaden av ny kraftproduktion, så i det här läget kommer det naturligtvis att bli svårt att redan till 2030 uppnå de siffrorna. Detta var något som vi diskuterade för ungefär två år sedan.

Sedan har man ju från industrins sida varit väldigt tydlig med att man efterfrågar siffrsatta mål till 2030 och 2035. Det är synd att Tidöpartierna inte har lyckats tillmötesgå industrin när det gäller detta.

Sist men inte minst: Kraftlyftet. Vad har det resulterat i så här långt?

Anf. 19 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack till Linus Lakso för frågorna och påståendena! Vi får se om jag hinner bemöta dem alla eller om vi återkommer till vissa av dem.

Om vi börjar med planeringsmålet är det enligt mig väldigt positivt att vi för första gången har en tydlig

majoritet i den här kammaren som ser långsiktigt på energipolitiken. Det har vi säkert haft en gång i tiden, men då var det primärt ingenjörer som drev på för det. Nu kommer man från politikens sida och lyssnar in från branschföreningar och myndigheter vilket behov som tycks finnas i framtiden och sätter en politisk ambition att möjliggöra detta.

Sedan kan man diskutera i detalj. Ska vi ha ett siffrsatt mål vid ett visst årtal, eller ska vi följa utvecklingen över tid och anpassa den politiska målsättningen? Jag tycker att man kan diskutera det.

Jag tycker också när det gäller energiberedning, som nu för tiden kanske är ett hetare ord än energipolitisk överenskommelse, att planeringsmålet skulle kunna vara en sådan politisk fråga som det finns ett värde i att diskutera mellan flertalet politiska partier för att ge näringslivet en mer enig bild av vad politiken tror, tänker och försöker åstadkomma inför framtiden. Där tycker jag inte att det borde finnas någon uppenbar politisk konflikt mellan mig och Linus Lakso.

Däremot kan vi från mitt håll tycka att 100 terawattimmar till 2030, som Miljöpartiet i detta betänkande menar att vi på de fyra år som är kvar ska hitta genom antingen effektivisering eller nyproduktion, är väl optimistiskt. Det är naturligtvis väldigt lätt att slänga sig med den typen av stora siffror när man befinner sig i opposition. Men jag är övertygad om att om jag hade stått här och sagt att vi skulle lösa 100 terawattimmar till 2030 hade Linus Lakso i sin roll i opposition kraftigt ifrågasatt sannolikheten för detta. Nu får väl jag passa på att göra detsamma även om jag inte befinner mig i opposition. Jag granskar dock gärna oppositionen.

Anf. 20 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Som jag redan nämnde var detta något som primärt diskuterades för två år sedan. Det klart att förutsättningarna har ändrats, och det beror inte minst på Tidöpartiernas politik, som har bromsat utbyggnaden av kraftproduktion med 75 procent under den här mandatperioden. Det är klart att en sådan katastrofal politik kommer att ta tid att reparera efter nästa val.

Tidöpartierna har beslutat om ett planeringsmål på 300 terawattimmar till 2045. Jag har ställt denna fråga förut till Tobias Andersson, som kanske har haft lite tid att fundera över svaret. Vi har inte fått så mycket svar hittills. Vad anser Sverigedemokraterna? Vilken kraftproduktion ska detta bestå av? Niklas Wykman har ju nu meddelat att det inte blir några tio nya kärnkraftsreaktorer. Vi saknar väl ungefär, om vi pratar konsumtion, 160 terawattimmar. Då ska vi räkna in att man mellan 2035 och 2045 räknar med att ungefär 10 terawattimmar per år i produktion kommer att falla för åldersstrecket. Det är alltså ganska mycket mer el som behövs. Var ska den komma från? Och framför allt, vad vill Sverigedemokraterna att den används till?

Sedan undrar jag fortfarande lite grann vilken energi som har tillkommit den här mandatperioden och vad Tidöpartierna faktiskt har gjort för att stärka effektbalansen.

Anf. 21 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Än en gång tack till Linus Lakso för frågorna!

Jag tror att Linus Lakso är väl medveten om att en fördjupad diskussion om den exakta sammansättningen av vårt elsystem eller den exakta konsumtionen i vårt elsystem är svår att hinna med på två minuter, även om jag försöker – det vill jag vara tydlig med.

Det har dykt upp en del frågor. Kraftlyftet togs upp tidigare. Jag tycker att det är viktigt att vi säkerställer medel att söka för ny produktion eller flexibilitet som kan komma på plats tidigt. Från Sverigedemokraternas sida hade vi velat nyttja flaskhalsintäkterna som en del i kompensationen för detta. Vi hade gärna sett att det också hade kunnat gå till fossil produktion i de fall det blir aktuellt med till exempel en ny gasturbin. Där begränsas vi dock av EU:s statsstödsregler för just detta stöd. Jag tror alltså att förutsättningarna hade kunnat vara bättre om det hade varit utformat på annat sätt och EU inte hade lagt sig i lika mycket. Det var ett konkret svar på den frågan.

Jag har inte siffrorna framför mig, men jag tror att det vi fått till oss från departementet är att vi pratar om 7 000 megawatt installerad produktionskapacitet och 2 000 tillfört i effektbalansen, för att svara på den fråga som Linus ställde. Vi kan väl dubbelkolla i efterhand om han är väldigt nyfiken på det exakta innehållet. Detta var taget ur minnet – vi får se om det stämmer eller inte.

Detta med 300 terawattimmar fram till vårt satta planeringsmål tror jag att vi behöver se över. Sedan vi kommunicerade det har vi sett en stor konkurs för ett av de bolag som skulle konsumera en del av detta. Vi ser också kraftiga utmaningar i ett annat bolag som skulle konsumera ännu mer av den tänkta nya produktionen.

Men detta låg ändå i linje med de befintliga scenarioanalyserna från myndigheter och branschorganisationer. Om de ändras, eller om sammansättningen av behovet ändras – alltså om det till exempel blir datacenter i stället för grönt stål – finns det skäl för en politisk diskussion om prioriteringar och effekttilldelning. Den hinner vi inte med nu, men jag tar den gärna någon annan gång.

Anf. 22 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! Tillgång till energi är en av de viktigaste byggstenarna för en industrination och ett välfärdssamhälle. Men utmaningen är inte bara att säkra energi utan också att bygga ett hållbart, kostnadseffektivt och tryggt energisystem.

I dessa dagar med krig i Mellanöstern, som får stora effekter på gas- och oljemarknaden är det tydligt att fossilfrihet och minskat beroende av importerad fossil energi, inte minst från instabila regioner och från skurkstaten, är en avgörande ekonomisk säkerhetsfråga. Omställningen från ett system med stor andel importerad fossil energi till ett system som framför allt bygger på el från fossilfria källor är därför helt central.

Men inte heller det arbetet handlar om att bara bygga elproduktion till vilket pris som helst. Utmaningen är att skapa ett system som ger tillförlitlig el till låg kostnad. Det är den totala kostnaden för familjer, företag och den gemensamma ekonomin som behöver vara låg. Det är ytterst den samlade kostnadsbilden som avgör om el- och energisystemet är konkurrenskraftigt på riktigt.

I Sverige har vi goda möjligheter att lyckas bygga ett sådant effektivt system. Med de förutsättningar vi har i Sverige sker detta genom en effektiv kombination av flera kraftslag och olika funktioner: kärnkraft och vindkraft, vattenkraft och fjärrvärme, flexibilitet och lagring. Här har dock Moderaterna och Sverigedemokraterna misslyckats, framför allt genom att närmast uteslutande fokusera på en pusselbit, den nya kärnkraften, och inte ens med detta har man lyckats särskilt väl så här långt. Därigenom missar man också alla andra insatser som behövs för att bygga ett konkurrenskraftigt system.

Vi ser hur Tidöpolitiken innebär att nyinvesteringarna i produktion närmast helt har stannat upp, och det är en kraftig varningssignal. Det kommer att driva upp elpriserna i framtiden. Det skapar osäkerhet i näringslivet, och det äventyrar jobb och tillväxt i Sverige.

Socialdemokraterna har en bredare ansats där målet inte är kraftslag utan konkurrenskraft, kostnadseffektivitet och leveranssäkerhet. Det kräver ett mer teknikneutralt förhållningssätt. Det innebär för det första att vi strävar efter politisk stabilitet. Sverige behöver en blocköverskridande överenskommelse som kan skapa stabilitet som kan minska kostnader och ge den trygghet och förutsägbarhet som krävs för att näringslivet ska investera.

Sedan vill vi, precis som energibranschen och näringslivet, fortsätta med en bred energiberedning som kan ta sig an det som i praktiken är en ny elektrifiering av Sverige. Det står vårt land dyrt att Sverigedemokraterna och Moderaterna har vägrat att göra upp om detta under den här mandatperioden, men vi tar oss gärna an den under nästa.

För det andra behövs en starkare statlig planering och därmed också ett ansvar för var och hur elproduktion, lagring och nät ska byggas, så att energisystemet kan bli mer effektivt och kostnaderna kan minimeras. Det har varit en kombination av marknad och var det geografiskt varit möjligt att få tillstånd som i hög grad fått bestämma var utbyggnaden ska ske under senare tid.

Vi vill ta ett fastare grepp över samhällsutvecklingen, och då är detta hur vi bygger elproduktion förstas också helt centralt. Men frågan när är också intressant. Att bryta ned de långsiktiga målen – som detta med 300 terawattimmar till 2045, som Tobias Andersson talade om – på kortare sikt, till 2030 och 2035, ger också ökad tydlighet och stadga. Det är något som borde göras gemensamt.

För det tredje ser vi också att det krävs en hel del nya verktyg för att förverkliga detta, exempelvis investeringsstöd. Liksom regeringen har avsatt pengar för

kärnkraft i budgeten vill vi se ett statligt engagemang för all storskalig energiproduktion, där vi genom att bygga på kostnadseffektivitet och tillförlitlighet kan uppnå låga priser för landets familjer och ökad konkurrenskraft för de svenska företagen.

För det fjärde behövs också en politik för effektivisering. Vill man vara konkurrenskraftig måste systemen optimeras. Genom effektiviseringsåtgärder kan vi också skapa utrymme för befintlig industri att bygga ut och för ny industri att etableras i Sverige. Energimyndigheten pekar på att var sjunde kilowattimme kan sparas bort lönsamt. Det vill vi göra.

För det femte behöver förstas elnäten byggas ut, men regleringen behöver bli tuffare. Bolagen har fått ta ut för stora vinster, och man har fokuserat för lite på innovation och kostnadseffektivitet. Den effektagift som nu införs skjuter, tillsammans med bolagens möjligheter att ta ut ytterligare 100 miljarder kronor från sina kunder de närmaste åren, effektivt ned det folkliga stödet för hela sektorn.

Fru talman! Även andra områden än de som jag nu har tagit upp är viktiga. Fjärrvärmens behöver bättre konkurrenskraft, så att den värnas i energisystemet. Vattenkraften har kapacitet att bidra mer och bör uppgraderas. Vindkraften behöver bättre villkor. Tillståndprocesserna behöver gå fortare och bli mer rätts-säkra. Fusionskraft och geotermisk energi behöver få rimliga regelverk och ett statligt engagemang, och vi i Sverige behöver en vätgasstrategi.

Den industri som ska ställa om behöver också, liksom alla de som vill investera och bygga ny verksamhet i Sverige, känna ett tydligt stöd från en regering som inte vacklar om vilken väg Sverige ska ta. Det är en regering som samlar Sverige runt en vision om vad vi ska vara för land och också om vad vi ska leva på i framtiden. Det är en regering som tydliggör att fossilfrihet är vägen till konkurrenskraft och trygghet. Det är en regering som ökar insatserna och jobbar hårt för att öka vår industriella förmåga, vår produktionskapacitet och därmed också vår trygghet och vårt välbefinnande. Vi behöver inte en regering som vacklar om riktningen och avvecklar industripolitiska verktyg, för vad ska vi annars med den nya elen till?

Socialdemokraterna har i det här betänkandet en mängd reservationer. Det har vi för att det finns väldigt mycket som behöver göras för att bygga ut ett konkurrenskraftigt energisystem och som inte blir gjort i dag.

Men trots att det går att rikta kritik mot inte minst Sverigedemokraterna och regeringspartierna på det här området vill jag avsluta på ett annat sätt.

Vi menar allvar med att vi tror och tycker att Sverige utvecklas bäst om vi jobbar tillsammans på det här området. Vi vill se breda överenskommelser om energipolitiken. Vi vill att vi ska jobba tillsammans med att elektrifiera Sverige och inte bara bygga ett fossilfritt energisystem utan ett kostnadseffektivt och konkurrenskraftigt system. Det behövs om svenska familjer ska få låga kostnader och pengar över till annat än el och värme. Det krävs om svenska företag ska kunna behålla jobb och produktion här och om det ska skapas

nya jobb i Sverige i nya, viktiga strategiska branscher. Det är grunden för att vi också ska få ett ökat välbefinnande.

Fru talman! Även om jag står bakom samtliga våra reservationer i betänkandet väljer jag att yrka bifall bara till reservation 1 och reservation 8.

Anf. 23 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)
replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Olovsson, för anförandet! Socialdemokraterna medverkade ju till att 20 procent av den planerbara elproduktionen i södra Sverige lades ned. Enligt oberoende bedömare har detta kostat Skåne ungefär 11 000 jobb. Effektbristen har alltså kostat Skåne ungefär 11 000 jobb, trots att Skåne som region har goda förutsättningar för industriell och teknologisk utveckling och produktion.

När Socialdemokraterna nu säger sig vara för ny kärnkraft har jag en fråga till ledamoten Olovsson: Kan Socialdemokraterna, mot bakgrund av det ni vet i dag, erkänna att det var ett misstag att stänga Ringhals 1 och Ringhals 2?

Anf. 24 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jag nämnde i mitt anförande att vi tycker att vi ska ha ett ökat statligt ansvar för energiproduktionen i Sverige framöver. Det har varit väldigt mycket av marknad på detta område tidigare. Även de beslut som har gällt kärnkraften har fattats i styrelser och på marknadsmässiga grunder. Det gäller inte bara Ringhals. Det gäller också Oskarshamn, där man har fattat samma beslut.

Nu ser vi alla att det hade varit bra om man hade gjort de investeringar som hade krävts men som då ansågs vara olönsamma, precis som vi nu också ser att det kommer att vara nödvändigt att göra investeringar i de gamla kärnreaktorer vi har i dag för att få dem att leva längre – det kommer sannolikt att vara billigare än att bygga nya.

Självklart vill vi se mer energiproduktion framåt. Jag tror också att det är viktigt att fundera över vad man fattar för beslut i dag. Jesper Skalberg Karlsson tillhör ett regeringsunderlag som har sett till att vi inte bygger ut exempelvis Kriegers flak, söder om Skåne, som skulle innebära att man får el till ytterligare 500 000 hushåll och som skulle sänka kostnaderna i södra Sverige. Detta är information som vi har här och nu, och ändå väljer dagens regering att se till att de investeringarna inte kommer på plats.

Frågan kommer tillbaka till Jesper Skalberg Karlsson: Varför fattar ni den typen av beslut när ni vill ta ett ökat statligt ansvar och när ni vet att vi behöver den elen?

Anf. 25 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)
replik:

Fru talman! Jag tolkar ledamoten Olovssons svar som att det var styrelsens fel att Ringhals 1 och 2 stängdes, den styrelse som S- och MP-regeringen utsåg.

Låt mig då blicka framåt i stället. Socialdemokraterna gör anspråk på regeringsmakten till hösten. Samtidigt ser vi hur Vänsterpartiet vill lägga 50 miljarder på havsbaserad vindkraft. Den satsningen i sig själv skulle öka den svenska statsskulden med ungefär 1 procentenhet. Miljöpartiet kräver stopp för ny kärnkraft och tänker inte sitta med i en regering som möjliggör den. Centerpartiet är inte med på den skattepolitik som de övriga partierna på vänstersidan vill driva. De vill inte ha 40, 50 eller 60 miljarder i skattehöjningar. De vill ha skattesänkningar på ungefär 4 miljarder.

Hur i hela friden ska Socialdemokraterna och Fredrik Olovsson få ihop den rödgröna röran?

Anf. 26 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Vi socialdemokrater går som vanligt till val på den politik som vi tycker är absolut viktigast för Sverige. Vi är beredda att arbeta med de partier, förutom Sverigedemokraterna, som ställer upp på den efter valet. Detta har vi lyckats med förut. Vi har haft regeringsmakten under en ganska lång tid i Sverige, och vi har nästan aldrig haft egen majoritet. Det är ett bra bevis för hur vi kan bygga ett samhälle gemensamt med andra.

Jag tycker inte att det är det bästa argumentet att kritisera Vänsterpartiet för att de vill bygga vindkraft för 50 miljarder – när man samtidigt avsätter 250 för att bygga ut kärnkraft – och hänvisa till att det slår på statliga finanser och bygger statsskuld.

Vi tror att staten behöver göra mer på det här området. Vi har avsatt lika mycket som regeringen. Vi tycker att pengarna borde användas till både kärnkraft och havsbaserad vindkraft och eventuell annan storskalig energiproduktion.

På energiområdet ser vi att det här i grund och botten inte skulle hjälpa särskilt mycket. Det hjälper inte så mycket att det finns fyra Tidöpartier som har majoritet under en period på fyra år, för sedan kommer ett annat lag som vill någonting annat under fyra år. Här krävs det verkligen långsiktighet och att vi kommer överens tillsammans. Därför tycker jag att det är bra att de flesta partier nu ställer upp på att det behövs en energiberedning efter valet. Frågan är varför Moderaterna inte redan har sett till att det finns en sådan på plats. Det är väl det enda parti som inte tydligt säger att det här är någonting man vill jobba med tillsammans över blockgränserna.

Anf. 27 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag delar många av de ingångar som Socialdemokraterna och Fredrik Olovsson har i energifrågorna. Det handlar om skärpt elnätsreglering, energieffektivisering, teknikneutralitet och fokus på snabb utbyggnad. Men det finns en fråga där jag upplever att Socialdemokraterna helt saknas.

Jag har varit på konferenser, seminarier, debatter och verksamhetsbesök, och jag tror inte att jag en enda gång har träffat en socialdemokrat där. Jag talar om den småskaliga vattenkraften. Den här avsaknaden

syns också i de reservationer som finns. Det talas inte alls om den småskaliga vattenkraften. Det talas visserligen om potential för att kunna bygga ut effekt; den finns ju inte minst i den småskaliga vattenkraften. Men det talas ingenting om de provningar som man nu genomgår.

Min fråga till Fredrik Olovsson och Socialdemokraterna är: Vad vill S egentligen göra för att rädda den småskaliga vattenkraften? Eller är tystnaden ett tecken på att man står bakom regeringens nuvarande agenda som leder till kraftfulla utrivningar?

Anf. 28 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har också besökt den småskaliga vattenkraften för att både få information och se den potential som finns i den. På väldigt många håll finns det verkligen en oro. Den finns en oro för att det ska rivas bort mer kraftproduktion på områden där den behövs eftersom man ska implementera nya EU-regler, där vi dessutom ligger lite sent.

Vi är naturligtvis väldigt intresserade av vad regeringen kommer med för lösningar på det här området. Det ska ju komma en proposition lite senare i år, exempelvis. Vi får hoppas att den kan lösa det här problemet. Men det har under mandatperioden varit ett otroligt dåligt hantverk från regeringens sida. Det här var ju någonting som man direkt efter valet hävdade att man kunde lösa snabbt och enkelt, och nu ser vi att åren har gått och att ingenting egentligen har hänt. Provningsen har pausats, satts igång och pausats. Det ger naturligtvis inte särskilt stor trovärdighet – om man vill göra stora investeringar. Vi har också sett hur fonden har fått stänga i perioder, men nu är den öppnad igen för att också finansiera de insatser på miljöområdet som kan behöva göras.

Vi hoppas verkligen att de åtgärder som kan vidtas under våren kommer att lösa det här problemet. Annars är det naturligtvis en viktig fråga för nästa mandatperiod.

Anf. 29 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det är toppen att Fredrik Olovsson också har varit ute på verksamhetsbesök, för det är väldigt tydligt att det är en väsentlig skillnad mellan att vara på plats och se hur det verkligen ser ut och att vara bakom ett skrivbord. Det är ett av grundproblemen här.

Socialdemokraterna är oroade och intresserade av vad regeringen ska göra. Jag håller helt med om att det har varit ett fruktansvärt dåligt hantverk. Det har varit taffligt, och det har varit illa skött med pauser, starter och pauser, inte minst när fonden har behövt göra samma sak. Vi vet däremot vad regeringen tänker komma med. Det finns en lagrådsremiss; den är väldigt tydlig. Läser man den och analyserar den är det också extremt tydligt att det här inte hjälper den småskaliga vattenkraften. Det är designat för att hjälpa den storskaliga vattenkraften.

Vi hörde väldigt mycket kritik mot regeringen från Socialdemokraterna. Och vi hörde att det här kommer att spilla över till nästa mandatperiod – det kommer det

garanterat att göra. Det jag inte hörde var ett enda förslag på vad Socialdemokraterna vill göra för att lösa situationen. Det hade jag väldigt gärna hört. Man kan läsa vad Centerpartiet har skrivit i debattartiklar, reservationer och annat. Där finns det ganska många olika förslag på hur vi borde ta det här vidare. Men jag har fortfarande bara hört regeringskritik från S. Den delar jag. Men vad vill man själv göra för att hantera situationen, så att vi inte får de här utrivningarna?

Anf. 30 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Fru talman! Vi har redan från början varit tydliga med att vi inte vill se att vattenkraften tappar mer än en och en halv terawattimme. Det var det som vi gick in i den här processen med, när den nationella planen beslutades från början. Det har varit en väldigt besvärlig resa sedan dess för vattenkraften. Dessutom har det verkligen funnits risk för att detta ska spilla över på mer storskalig vattenkraft.

Sammantaget ser vi inte att det finns särskilt stort utrymme att reducera uttaget från vattenkraften. Det gäller generellt men naturligtvis inte minst i de delar av Sverige där vi har störst problem. I södra Sverige är det förstås särskilt viktigt att den kan bli kvar.

Nu när prövningarna ska göras är det viktigt att det regelverk som finns i grunden fungerar på det sätt som det varit avsett att göra från början. Men det är också viktigt att det finns tillräckliga medel i fonden för att göra de miljöinsatser som krävs, för de kommer också att behöva göras.

När regeringen kommer med sin politik på det här området, om inte alltför lång tid, får vi se vilka problem som eventuellt återstår. Vi får hantera det då. Precis som Rickard Nordin är jag väl inte helt optimistisk om att detta skulle lösa alla problem. Jag tror inte heller att man tar vara på den potential som finns att bygga mer vattenkraft, att uppgradera den ytterligare och att föra till pumpkraft och annat i det här systemet. Det finns ju stor potential att göra detta. Det skulle gå att göra mer generellt sett på vattenkraftsområdet. Med tanke på den viktiga roll vattenkraften har som reglerkraft, inte minst i södra Sverige, är det en insats som skulle vara oerhört viktig för hela elsystemet.

Anf. 31 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M):

Fru talman! Sverige befinner sig i ett avgörande energipolitiskt läge. Det handlar i första hand inte om teknikval utan om jobb, trygghet och rättvisa. Det handlar om hushåll som vill kunna planera sin vardag, om företag som vill investera och om ett land som vill ha en växande ekonomi.

Mycket är på väg åt rätt håll. Tillväxten är nu över EU-genomsnittet, arbetslösheten har minskat sex månader i rad och statsskulden är lägre jämfört med när den senaste socialdemokratiska budgeten gick igenom. Ska Sverige tillbaka till toppen behöver vi hålla kursen.

Fru talman! Under januari och februari har vi fått en påminnelse om att elsystemet har svagheter. Kalla

perioder i kombination med låg vindkraftsproduktion pressade upp priserna kraftigt i elprisområde 3 och 4. Det är inte bara skrämmande siffror – det är barnfamiljer som undrar om pengarna kommer att räcka till både elräkningen och vardagen. Det är företag som tvekar inför investeringar.

Det här är inte en slump. Det är inte otur. Det är konsekvensen av politiska vägval.

Här ska noteras att vi befinner oss i en orolig omvärld. Rysslands fullskaliga krig mot Ukraina går nu in på sitt femte år. Europas energimarknader är fortfarande känsliga för gaspriserna, som just nu påverkas av situationen i Iran. Länder som Polen, Frankrike och Finland stärker nu sin energisäkerhet genom att investera i ny kärnkraft och mer planerbar produktion. De har dragit slutsatsen att energisäkerhet är säkerhetspolitik. Det måste även Sverige göra.

Fru talman! Vi ska vara ärliga med hur vi hamnade här. Under många år lade vänsterpartierna ned fullt fungerande kärnkraft i förtid. Reaktorer som levererade stabil, planerbar och fossilfri el stängdes av politiska skäl, inte för att de var uttjänta eller saknade betydelse utan för att man drev en ideologisk kamp mot kärnkraften.

Resultatet är ett mer väderberoende elsystem. När det blåser mycket har vi gott om el. När det är kallt och vindstilla får vi brist och höga priser. Det var exakt det vi såg under årets första månader. Det är egentligen enkelt: Om man tar bort stabil elproduktion tar man bort stabila priser. På samma sätt är det omöjligt att under vintern konsumera den el som vi under sommaren exporterade till Tyskland.

Fru talman! Det är inte vinden som har fattat de politiska besluten. Det är inte temperaturen som har röstat här i riksdagen. Det var vänsterpartierna som lade ned fungerande kärnkraft i förtid, och när elpriserna rusar under kalla, vindstilla vinterdagar är det vanliga familjer och företag som får betala notan. Så enkelt är det. Vi har i dag precis det väderberoende elsystem som vänsterpartierna har drömt om. Min bild är att svenska folket inte är helt nöjda med det när de öppnar elräkningen.

Fru talman! Sverige står inför en historisk elektrifiering. Industrin planerar investeringar i fossilfri produktion av stål, batterier och vätgas. Svenska kraftnät och andra bedömare pekar på att elanvändningen kan komma att fördubblas fram till 2045. Det är en enorm möjlighet för vårt land, inte minst för regioner som Gotland och hela södra Sverige, som behöver fler jobb och en uthållig och inkluderande tillväxt.

Men investeringar kräver förutsägbarhet. Ingen investerar miljarder i ny produktion om elen inte kan levereras när och där den behövs. Ingen flyttar avancerad industri till ett land där effektbalansen är osäker under kalla vinterdagar.

Därför måste energipolitiken bygga på realism. Sol och vind är viktiga delar av energimixen och ska fortsätta att byggas ut där det är accepterat och efterfrågat. Ett modernt industriland kan dock inte bygga hela sitt elsystem på intermittenta kraftslag.

Därför är ny kärnkraft en central del av Sveriges energiframtid. Särskilt viktigt är det för regioner som Skåne som har förlorat över 11 000 arbetstillfällen till följd av effektbristen i nätet, trots att regionen i övrigt har goda förutsättningar för industriell och teknologisk utveckling.

Fru talman! Det här handlar ytterst om samhällskontraktet. Den som går upp tidigt, driver företag, jobbar i vården eller i industrin och betalar skatt ska kunna lita på att elen fungerar och att elräkningen inte känns som ett rån. Man ska inte behöva oroa sig över att politiska beslut gör energisystemet svagare.

Moderaternas linje är tydlig: Vi vill ha mer av allt, inklusive kärnkraft. Parallellt med det jobbar regeringen vidare med att förnya elnäten, snabba på tillståndsprocesserna och kapa i byråkratin. Det är så vi skapar förutsättningar för en växande ekonomi där jobben blir fler och investeringarna större.

Alternativet – vänstersvingen – är en återgång till en politik som stänger fungerande kärnkraft och gör elsystemet mer sårbart, helt enkelt en politik som ser till att vi har januari året om.

Fru talman! Låt mig kort nämna att situationen i omvärlden kräver att vi gör oss beredda på störningar, kriser och angrepp. Många delar ingår i den beredskapen, men utan välskötta offentliga finanser finns inget utrymme att agera när de stora vågorna slår in.

Här ska sägas att Sverige har välskötta offentliga finanser. Vi har nyligen återfått högsta kreditbetyg från ratinginstitutet Moody's och tillhör därmed ett av de nio länder som har trippel-A hos samtliga institut. Efter en period med hög inflation, svagt resursutnyttjande, nollränta och kvantitativa lättnader har vi återtagit kontrollen. Ordning och reda i finanserna dämpar osäkerheten i ekonomin. Framför allt ger välskötta offentliga finanser oss skyddsvallar och handlingsutrymme. Det är bara så vi kan hantera och motverka kriser. Tänk på det när vänsterpartierna vill driva Sverige med stora underskott för att finansiera nya drömska projekt!

Fru talman! Sverige är på rätt väg, men vi är inte framme. Vi har kommit en bra bit på vägen genom att riva hinder för ny kärnkraft, ta fram en robust finansieringsmodell och lägga grunden för långsiktiga spelregler. Nu måste vi fullfölja det arbetet, och då kan vi inte låta dem som vill minst bestämma hastigheten.

Fru talman! Energipolitiken är inte en teknisk detalj. Det är fundamentet för en växande ekonomi. När vi ser ut i världen ser vi att inga rika länder är fattiga på energi. Den insikten hade vi länge i Sverige. Vi behöver hitta tillbaka dit.

Låt oss därför bygga ett elsystem som håller i både hög- och lågtryck, i både fredstid och allvarstid. Det förtjänar Sverige.

(Applåder)

Anf. 32 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Vi hör från Jesper Skalberg Karlsson att gaspriserna skenar. Han varnar för störningar,

kriser och angrepp. Det är allvarliga saker; vi lever i en mycket allvarlig tid

Då behöver man också dra slutsatser av det. Europa har börjat fasa ut ett beroende av rysk gas och ersätter det med qatarisk gas, något som även det har visat sig vara djupt problematiskt. Förutom frågan om mänskliga rättigheter i Qatar ser vi nu störningar även gällande gasen. Vi har också en större import av amerikansk gas, ett land som har en minst sagt nyckfull president med auktoritära tendenser.

Då behöver man alltså dra slutsatser av detta, och slutsatsen är inte att hitta ytterligare ett land att importera från utan antagligen att göra mer själv. Om man vill vara mindre känslig för störningar, kriser och angrepp, då producerar man mer själv. Biogas har vi ganska stor potential att producera själva, men det gör vi inte, fastän det skulle kunna innebära en högre självförsörjning.

Vad gör då regeringen, undrar man. Den här regeringen har först chockhöjt skatten på grund av vissa EU-beslut. Det kostar 5 kronor mer vid pumpen att tanka biogasbil. Man satte inte jättemycket kraft på att lösa detta; det tog ett och ett halvt år att få en annan reglering på plats. Vi har heller inga produktionsmål, trots att det finns en färdig utredning som pekar på just det. Vi har haft ett stort uppvaknande i industrin, som vill producera betydligt mycket mer biogas, men man får inte de förutsättningar som krävs från politiken.

Min fråga till Jesper Skalberg Karlsson är därför om han kan nämna någonting som regeringen har gjort den här mandatperioden för att öka produktionen av biogas.

Anf. 33 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten Rickard Nordin för frågan! Som ledamoten Nordin nämner tog vi fajten mot EU när det gällde skattebefrielsen för biogas. Det var bra. Det var rätt.

När det gäller förutsättningarna för biogas i Sverige rullar många tidigare satsningar på. Kraftlyftet är en ny satsning där förordningarna blev klara i januari och ansökningsperioden är igång. Den stänger någonstans runt den 7 maj. Jag ser fram emot de projekten.

Fru talman! Ska vi lyckas producera mer i Sverige behöver vi nyttja alla de resurser vi har, inte minst den svenska skogen. Här noterar jag att de som står upp för brukande, de som står upp för utveckling och de som vill ha ett aktivt skogsbruk finns till höger om mitten i svensk politik. Jag noterar inte några verkligt stora satsningar på att nyttja skogen bättre från vänsterpartierna – Centerpartiet kanske något undantaget.

Fru talman! Jag tror att det finns mer att göra på temat biogas. Jag tror också att nya tekniker som för-gasning kan spela en viktig roll. Men Bioekonomiutredningen, som har kommit, bereds inom Regeringskansliet. Jag föregår såklart inte den beredningen.

Anf. 34 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Tog regeringen fajten för biogasen? Det var en väldigt lam fjät i så fall, med högerhanden bakom ryggen. Det tog ett och ett halvt år. Dessutom fanns det ingen kompensation till dem som drabbades av det här från regeringens sida under tiden. Det fanns rätt mycket man hade kunnat göra. Det kostar till exempel mer att besiktiga en biogasbil än att besiktiga en bil med förbränningsmotor. Det finns förslag om att kompensera för detta.

Den utredning Jesper Skalberg Karlsson hänvisar till har beretts väldigt länge. Det är lätt att säga att den bereds och att man inte ska föregå resultatet, men det betyder i praktiken att man inte kommer att göra någonting. Det finns inget i propositionslistan över huvud taget på detta område. Det är djupt problematiskt.

Man har skapat osäkerhet, först genom den höjda skatten – som inte var regeringens fel – och sedan genom att inte ta fajten ordentligt och få det här på plats. Det kom ett och ett halvt år senare, och kostnaderna det har inneburit har gjort att det blivit ett djupt hack i kurvan. Samma sak har vi sett vad gäller Klimatklivet, där man plockade bort biogasen på lantbrukssidan för att sedan stoppa tillbaka den igen i stället för att göra som Centerpartiet har sagt: Vidga det hela, hitta fler områden och göra mer på det temat för att få fram en betydligt större produktion.

Jag vet inte riktigt vad kritik mot partier till vänster när det gäller skogen har med Centerpartiets politik att göra. Centerpartiet är ju mycket tydligt. Om något parti är tydligt med att äganderätten och brukandet av skog är viktiga är det Centerpartiet.

När grundlagskommittén skulle titta på äganderätten var Moderaterna inte intresserade. De var mer intresserade av att försöka kasta ut människor med utländsk bakgrund ur Sverige än att titta på äganderätten på riktigt. Först efter det att Centerpartiet klagat och kritiserat Moderaterna offentligt vidtog de åtgärder och öppnade för att göra ändringar i äganderätten. Min fråga kvarstår alltså: Vad gör regeringen egentligen för biogasen? Det har ju inte hänt ett skvatt den här mandatperioden.

Anf. 35 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! När Moderaterna och samarbetspartierna tog över makten 2022 hade Sverige en tvåsiffrig inflation. Trots att Centerpartiet gick till val på att rädda landsbygderna var dieselpriiset 28 kronor litern. Vi hade stora problem att lösa. Vi löste inflationen först, för det var viktigast. Vi har därefter försökt råda bot på den utdragna lågkonjunkturen – först inflationen, sedan lågkonjunkturen. När det gäller drivmedelspriserna har de minskat kraftigt, med ungefär 5 kronor till följd av politiska beslut och med ungefär 5 kronor till följd av världsmarknadspriserna.

Låt mig även säga att fordonsindustrin har valt en annan väg än biogas. Vi ser att det fordonsindustrin har valt globalt är elektrifiering. Där görs mycket stora satsningar på såväl ny elproduktion som på

laddinfrastruktur och bättre skattemässiga fördelar, när man till exempel laddar på arbetsplatsen. Med det sagt är inte biogasen oviktig. Den kan användas till exempel i färjetrafik, för lastbilar eller för bussar.

Jag är övertygad om att vi kan göra mer. Men, fru talman, jag tror inte att det går att göra så värst mycket mer tillsammans med partierna på den andra sidan i politiken. Då blir det mindre av brukande, mindre av förvaltande och mindre av utvecklande i hela vårt land eftersom man inte vill att skogen och andra delar ska användas eller brukas. Man vill att det ska vara museer och naturreservat. Det tror jag inte är vägen framåt för en växande och uthållig bioekonomi i vårt land.

Anf. 36 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Jag får väl börja med att korrigera Jesper Skalberg Karlssons lögnaktiga historieskrivning. Jag kan citera Lars G Nordström, Vattenfalls dåvarande styrelseordförande, som uttalade sig i SvD:

”Det var ingen påtryckning från den politiska sidan. Det var ett rent kommersiellt beslut. Vi satsade på att investera i de fem reaktorer som hade längst teknisk livslängd och där det krävdes minst investeringar för att gradera upp dem.”

”Vi hade sju reaktorer igång. En i Ringhals som gick riktigt dåligt och gick på dispens, den hade bland annat rostskador i bottenplåten. Och den hängde ihop med en annan reaktor i Ringhals produktionsmässigt.”

”Ägarna till Oskarshamns kärnkraftverk var i samma situation. De hade redan i januari 2014 aviserat att de förberedde att stänga reaktor 1, Sveriges äldsta reaktor, som togs i drift 1972.”

Man kan tycka att det var rätt eller fel och att det var en felaktig eller korrekt bedömning rent kommersiellt. Men det var de beslut som togs, och det var efter det att vi slöt en bred energiöverenskommelse. Vi tog till exempel bort effektskatten helt, så den kan man inte skylla på. Hade det berott på den hade man ju ändrat de besluten.

Det här leder oss in på den verklighet som faktiskt råder. Energiproduktion kommer att falla för åldersstreckket. Mellan 2035 och 2045 kommer vi, som jag nämnde, att tappa ungefär 10 terawattimmar per år på grund av att byggnader och så vidare bara håller en viss tid.

Jesper Skalberg Karlsson påstod att det behövs mer av allt. Det kan vi i och för sig vara överens om, men då är min fråga – som liknar den till Tobias Andersson – vad vi har fått mer av. Har utbyggnadstakten ökat eller minskat? Vad har gett förbättrad effektbalans?

Anf. 37 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att politiken sätter ramarna för energipolitiken. Politiken är inne och petar i energimarknaden mer än i många andra politikområden. Miljöpartiet vill dessutom öka den styrningen. Det går alltså inte att med hedern helt i behåll säga att det var den stora, elaka marknaden som stängde kärnkraften i Sverige. Jag är övertygad om att ifall

vänsterpartierna hade velat rädda och livstidsförlänga den befintliga kärnkraften hade det varit möjligt.

Fru talman! Man kan också dra sig till minnes citat från andra ledande energiexperter, till exempel Janne Wallenius, som har räknat på att den förtida nedstängningen av kärnkraften har kostat Sverige i storleksordningen 1 000 miljarder. För motsvarande pengar är jag övertygad om att man kan bygga en ny stålbalja för ett kärnkraftverk.

Fru talman! Det händer mycket på energiområdet. Utöver satsningen på ny planerbar fossilfri elproduktion i södra Sverige, alltså kärnkraftsutbyggnad, görs insatser kring Kraftlyftet, som vi ser fram emot ska få full verkan. Vi försöker kapa i tillståndprocesserna så att man kan få snabbare besked genom en ny tillståndsmyndighet. Vi tog bort den skadliga avfallsförbränningsskatten, som lade en onödig börda på till exempel kraftvärmen. Vi fortsätter gärna med medvetna skattesänkningar, med medvetna satsningar, som ser till att Sverige får mer elproduktion – mer av allt, men framför allt kärnkraft.

Anf. 38 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Det är intressant att Jesper Skalberg Karlsson talar om Kraftlyftet. Det är ju en kopia av den del av Miljöpartiets politik som hette Kraftsteget och som handlade om att satsa på grön baskraft. Det är i och för sig bra, men då blir kritiken mot att vi lägger för mycket pengar på detta lite märklig.

Hur många kilowatt har regeringen fått fram via Kraftlyftet och de andra satsningar som man har gjort? Jag fick inte riktigt svar på den frågan. Jag fick heller inte svar på frågan om vad som har tillkommit. Jag skulle också vilja ha svar på om kraftproduktionen, el- eller takten, ökar eller minskar.

När det gäller att livstidsförlänga befintliga reaktorer blir det intressant. Den här regeringen vill ha kärnkraft. Varför väljer man då inte att satsa 50 miljarder på att livstidsförlänga de reaktorer som finns, som Jesper Skalberg Karlsson själv nämnde, i stället för att satsa 840 miljarder på ny kärnkraft? Kritiken mot att andra partier lägger mycket pengar framstår som ganska löjlig. Det man inför här är ren planekonomi.

Jesper Skalberg Karlsson tog upp en intressant aspekt vad gäller att nyttja biomassa bättre. Det kan vi göra på ett väldigt enkelt sätt, nämligen genom att ta bort skatten för att skicka in överskottsel i kraftvärmen. Då kan man spara biomassa och nyttja biomassan på ett smartare sätt. Kanske kan man använda den till mer biodrivmedel. Övriga partier lyssnade på Miljöpartiets förslag att göra just detta. Frågan är varför det inte har genomförts om man nu vill att biomassa ska nyttjas smartare.

Jag skulle gärna vilja ha svar på de frågor som jag har ställt men inte fått svar på.

Anf. 39 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Det har ju tillförts 2 000 megawatt i effektbalansen sedan valet 2022, och det märks. År 2025 hade vi lägst elpriser i hela EU.

Man kan också titta på saker som har godkänts under mandatperioden. Under S-MP-regeringen godkändes en havsbaserad vindkraftspark. Under den här mandatperioden har vi godkänt två. Två är ju fler än en. Vi har också kopplat upp oss bättre mot Finland och kan dra nytta av deras investeringar i fossilfri och planerbar kärnkraft.

På område efter område förbättras den svenska energimarknaden. Lägg därtill att investeringarna i transmissionsnätet nu uppgår till omkring 20 miljarder kronor per år.

Vad får vi då för pengarna? Till exempel byggs det nu nya elkablar till Gotland. Det är en satsning på 9,8 miljarder som under sju år med S-MP-regeringen bara fanns i olika utredningar. Det gjordes tre utredningar, men inga beslut fattades.

Jag tycker att detta på ett ganska bra sätt visar att det är mycket prat under vänsterpartiernas tid vid makten. Det finns väldigt stora visioner, men det blir inte så mycket gjort. Min övertygelse, fru talman, är att det blir en upprepning av samma sak som vi sett tidigare om svenska folket ger vänsterpartierna förtroendet att ta över i höst. De till vänster som vill minst skulle då få sätta hastigheten för energipolitiken. Då blir det nog inte bara en inbromsning, utan då blir det nog elransonering. Det är nämligen vad dessa partiers politik faktiskt leder till.

Anf. 40 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Låt mig först kommentera det som sades i replikskiftena nyss.

Det är imponerande om Socialdemokraterna har så stor makt att de kan påverka inflationen även i Finland. Man får intrycket att det var Socialdemokraternas fel att inflationen låg på skyhöga nivåer 2022. Finland hade dock ungefär samma inflation. Det är imponerande om man kan sälja in narrativet att allt är Socialdemokraternas fel.

Jag går tillbaka till det jag tänkte säga, och jag börjar med någonting positivt för en gångs skull. Riksdagen är ju överens i en fråga som handlar om energipolitik. Det gäller det som kommer efter den här debatten; jag tror att näringsutskottets ordförande och Fredrik Olovsson kommer att säga någonting om det.

Det som EU-kommissionen försöker sig på är att använda flaskhalsintäkter från svenska elkunder till investeringar i utlandskablar från Sverige. Deras klåfingrighet går mig på nerverna, måste jag säga. Det finns 65 eller 85 miljarder – beroende på vem man lyssnar på – som skvalpar hos Riksgälden. Kommissionen försöker nu ta 25 procent av dessa pengar och använda dem exempelvis till fler kablar ut från Sverige. Som jag sa är vi i alla fall överens i den här frågan, och det är jag glad över.

Fru talman! Nu är det slut på det roliga. Vi brukar inte vara överens om allt på energipolitikens område. Jag ska gå in på det som enligt mig och Vänsterpartiet är misslyckanden vad gäller energipolitiken.

Jag tar mig friheten att börja med att beskriva vad som hänt under de senaste dryga tio åren. År 2014 var det högsta elpriset 1 krona och 12 öre per kilowattimme i prisområde 4 och 42 öre per kilowattimme i prisområde 1. Vi exporterade 15,6 terawattimmar. Det högsta pris för el som någonsin betalats av en svensk betalades den 30 augusti 2022 mellan 19.00 och 20.00. Priset var 8 kronor och 50 öre i prisområde 4.

Säger inte detta någonting om den modell som vi prissätter vår egenproducerade el med? Vi exporterade 33 terawattimmar under 2022. Om inte merparten av svenska folket tycker att något är fel med systemet när dylikt är fakta vet jag inte hur faktaresistent man kan bli.

Fru talman! Jag kommer att återkomma till Vänsterpartiets syn vad gäller lösningen på problemet. Vi har inte någon reservation om detta, men jag återkommer till vår politik. Det gäller den dysfunktionella prissättningsmodell som drabbar svenska elkunder i dag.

Ytterligare något som hände 2016 var att den socialdemokratiska regeringen slöt en energipolitisk överenskommelse med Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet. Det var egentligen en bra uppgörelse, där man till exempel fastslog att kärnkraft kan byggas på befintliga platser så länge det görs på marknadsmässiga villkor, det vill säga utan statligt stöd. Jag och Vänsterpartiet hade svårt att ansluta på grund av en skrivning i ett kongressbeslut, men det är historia i dag.

En sak ska man nog vara ärlig med: Det är inte bra när energipolitiken är föremål för valfläsk vart fjärde år. Det gagnar inte Sverige.

Fru talman! Jag går tillbaka till överenskommelsen från 2016. Moderaterna och KD kom på att det inte är lätt att få investeringar i ny kärnkraft när det står att det ska vara 100 procent förnybart i energisystemet till 2040. De ville använda sig av ordet fossilfritt i stället för ordet förnybart, och därför lämnade de uppgörelsen 2019.

Vad hände sen? Jo, de vann valet och bildade regering med hjälp av Sverigedemokraterna, oaktat det som Ulf KristerSSon lovade Hédi Fried.

Nåväl – de lovade att ny kärnkraft skulle byggas och att första spadtaget skulle tas inom mandatperioden. Men det hjälpte inte att byta ut ordet förnybart mot ordet fossilfritt. Investeringarna lyser med sin frånvaro, så nu är man ute efter att finansiera ny kärnkraft med statliga garantier – kosta vad det vill.

Hur gärna jag än skulle vilja har jag svårt att förstå de andra partiernas inställning. Om man inte ger utrymme för andra tankar även om det visar sig att vi kan få tillräckligt med produktion och effektbalans med andra pusselbitar, som till och med är billigare, har det blivit religion att kärnkraft behövs.

Till dem som lyssnar på debatten måste jag ge ett exempel på vad som händer nu. Det är fakta, och det

är den utveckling som sker nu. För ett tag sedan investerade Skellefteå Kraft i en uppgradering av Rengård vattenkraftverk som kan öka effektuttaget från 35 till 71 megawatt, det vill säga en fördubbling av effektuttaget. Hur många sådana exempel finns i våra vattenkraftverk? Allt sådant måste utvärderas och konsekvensanalyseras innan vi skuldsätter kommande generationer för något som kanske inte ens behövs.

Energiministern har hävdad flera gånger att det är svårt eller omöjligt att ta ut mer effekt ur vårt elsystem på grund av att det är så många volatila produktionsslag. Men nyligen kom Svenska kraftnät ut med siffror för 2025 som visade att hela 3 700 megawatt nya uttag hade accepterats. Ministerens narrativ att endast kärnkraft kan ge sådana effekter stämmer således inte.

Klimatkrisen är akut, och det behövs ett systemskifte för att snabbt ställa om Sverige och minska utsläppen. För att åstadkomma en snabb och omfattande klimatomställning behöver delar av samhället elektrifieras. Så är det bara. Det tror jag faktiskt att alla partier är överens om.

Som en av Europas största exportörer av el är det svenska energisystemet att betrakta som robust. Produktionsnivåerna från svensk vattenkraft, kärnkraft och vindkraft är intakta, och produktionskostnaderna har inte ökat nämnvärt under de senaste åren. Ändå drabbas svenska familjer och industrier mycket hårt av det dysfunktionella prissättningsystemet, som gör att vi smittas av de högre priserna på kontinenten när vi exporterar dit.

Jag och andra företrädare för Vänsterpartiet har under lång tid påtalat riskerna med den prissättningsmodell som råder. Vi förordar därför en modell där den inhemska marknaden separeras från exportmarknaden. Denna modell, som kallas Bekenmodellen eller Sverigepriser, innebär att den el som konsumeras i Sverige prissätts först, och sedan exporteras överskottet till gällande europeiska priser. Modellen innebär att Sveriges fyra elprisområden kvarstår, för att inte äventyra industrins tillit till den billigare elen i norra Sverige, men separeras från den el som går på export.

Jag besökte SSAB för några veckor sedan. De tänker investera 53 miljarder i ny teknik, vilket innebär en ljusbågsugn och vätgasreducering. När jag frågade hur stor betydelse de låga elpriserna i norra Sverige har svarade de att de är avgörande.

Jag är alltså starkt kritisk till att regeringen inte har gjort tillräckligt för att skydda de svenska elkunderna från de hiskeliga pristoppar som de drabbas av i dag. Som vi har hört här har regeringen i budgeten presenterat ett högkostnadsskydd för el som ger stöd om elpriset på en månad överstiger 1,50 i genomsnitt. Enligt Vänsterpartiet är detta helt otillräckligt utifrån det som händer i dag. Vi har föreslagit ett skydd som ger stöd om priset överstiger 75 öre, och det ska finansieras med elbolagens övervinster, med en försäkring, inte via skattsedeln.

Utöver det förslag om Sverigepriser som jag har försökt redogöra för och som skulle göra elen billigare för svenska konsumenter ser jag att våra elnätsägare

utnyttjar systemet genom att höja sina elnätsavgifter så mycket som möjligt. Här borde staten ta på sig ledartröjan och se till att samhället äger mer av infrastrukturen för samhällsviktig funktion, vilket eldistribution är.

Sedan är det, som vi har hört, något på gång som kommer att ge ytterligare prishöjningar på våra elräkningar, nämligen de så kallade effekttarifferna. Det är ett EU-förslag igen, såvitt jag förstår. Det är typiskt att EU ska försöka bestämma över hur vi ska ta betalt för användningen av våra elnät vid effekttoppar.

Fru talman! Jag vill lyfta fram vår reservation 2 i betänkandet, som handlar om att vi behöver ha siffer-satta delmål. För att detta ska vara möjligt behövs som sagt långsiktiga och välgrundade energipolitiska beslut som ger stabila förutsättningar för de investeringar som krävs. Ett led i detta är, enligt min uppfattning, en ambitiös målbild som inte enbart tar sikte på önskvärda förhållanden i en avlägsen framtid, där ny kärnkraft tycks vara regeringens lösning på allt.

Regeringens fixering vid 2045 som målår gör att investeringar i förnybart skjuts upp. Till skillnad från regeringen anser jag att det behövs tydliga delmål för hur mycket el som måste tillkomma. Vi har redan hört om våra delmål här från andra partier, nämligen: 12 terawattimmar per år, med täta uppföljningar, gärna oftare än vart femte år, och kanske 70 terawattimmar till år 2030.

Anf. 41 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Lahti, för anförandet! Jag uppskattade särskilt att det inte bara pratades om enskilda kraftslag utan också om elsystemet som helhet.

Fru talman! Lite förenklat kan man säga att Sverige har överskott på el under sommaren och underskott på el under vintern. Det är såklart lite mer tekniskt eftersom mycket handlar om effekt.

Jag uppfattade att ledamoten Lahti vill ha stabila priser och att han vill avhjälpa effektproblemet. Där har jag en fråga till ledamoten. I Vänsterpartiets budgetförslag avsätts 50 miljarder kronor till havsvind – pengar som ska lånas. Det skulle inte avhjälpa effektproblemet under vintern. I sitt anförande sa ledamoten Lahti också att man vill separera den svenska elmarknaden från den europeiska. Man vill så att säga kapa kablarna till omvärlden, vilket skulle göra att vi under vintern inte kan importera effekt.

Min fråga till ledamoten Lahti är: Hur ska mer havsvind och färre kablar till kontinenten leda till prisstabilitet och avhjälpa effektproblemet?

Anf. 42 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Jesper Skalberg Karlsson, för frågan!

Det vore jättemärkligt om inte havsvinden skulle blåsa på vintern och om det inte skulle ge mer effekt om vi investerar i havsvind som ger, låt oss säga, 70 terawattimmar till år 2030. Då har jag missat något,

och jag tror att även Jesper Skalberg Karlsson kan ha missat något. Havsvindkraft är mer stabilt än landbaserad vindkraft, och även den landbaserade fungerar på vintern.

Man använder ord som kapa kablar. Vänsterpartiet har aldrig påstått att vi ska kapa några kablar till kontinenten. Det enda Vänsterpartiet säger är att det inte är rimligt att vi har en prissättningsmodell som gör att vi, när vi har ett överskott, smittas av de priser som man är beredd att betala på kontinenten.

Vi har sett exemplet Aurora Line 1, som togs i drift för två tre månader sedan. Jag har aldrig fått så många samtal från medborgare i norra Sverige som nu. Det ringer pensionärer som säger att de har en pension på 11 000 men att de fått en elräkning på 10 000, något som aldrig hänt förr. Det beror på att de i Finland var beredda att köpa vår el, och då fick vi högre priser i elprisområde 1.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.09 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 11.20.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 11.20.

§ 7 (forts.) Energipolitik (forts. NU13)

Anf. 43 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! När jag läser betänkandet slås jag av hur mycket samsyn det trots allt faktiskt finns i energifrågorna. Det energipolitiska samtalet har förändrats till det bättre från att jag klev in i den här kammaren 2018 fram till i dag. Det har gått från känsla till tanke och från ord till handling.

Nu debatterar vi med vissa undantag alltmer finliret i stället. Vi är i kammaren överens om att Sverige inte minst för vår konkurrenskraft, tillväxt och klimatomställning behöver betydligt mer fossilfri elproduktion.

Företagen i Sverige behöver långsiktighet, trygghet och tydliga spelregler för att kunna investera. De flesta är också överens om att vi behöver hela paletten. Jag menar då både vindkraft, vattenkraft, solkraft, kraftvärme, gasturbiner, batterier och kärnkraft. Kärnkraften motarbetades och underminerades tidigare men har i dag ett brett stöd i Sveriges riksdag.

Fru talman! Det är bra för Sverige att den energipolitiska debatten till mångt och mycket har lämnat sandlådan. Vi har inte råd med något annat. Det försämrade säkerhetspolitiska läget har varit ett uppvaknande: Vad vill vi att elsystemet ska leverera i tider av kris eller krig?

Om vi talar allvar om klimatomställningen, vilka förutsättningar behöver då industrin, transportsektorn, företagen och hushållen? Jo, de behöver leveranssäkerhet, fossilfrihet och en stat som planerar utifrån en ökande elkonsument. Precis det levererar regeringen. Under den här mandatperioden har den energipolitiska inriktningen lagts om, väg har banats för nya kärnkraftsreaktorer och närmare 80 konkreta åtgärder har vidtagits för att stärka kraftsystemet och effektbalansen här och nu.

Lagstiftning och regelverk förenklas för elmarknaden. och ekonomiskt stöd betalas under våren ut för att öka den lokala acceptansen för vindkraft. Energi-marknadsinspektionen ska också utreda effekterna av regleringar av elnätsavgifter. Detta är bara ett axplock. Totalt sett har över 7 000 megawatt ny installerad produktionskapacitet tillkommit under mandatperioden, och effektbalansen har förbättrats med 2 000 megawatt. Energipolitiken har gett resultat. Effektbalansen stärks här och nu samtidigt som vi planerar och bygger för framtidens elsystem.

Fru talman! Som jag nämnde ser vi fortfarande vissa undantag där den energipolitiska debatten förs på sandlådenivå. Vårt väderberoende elsystem genererade mindre el under denna kalla vinter, med lite blåst och höga elpriser i våra grannländer. Detta ledde till högre elpriser över hela Sverige. Oppositionens energipolitiker vet mycket väl att den situation vi kommer att leva med under lång tid är en konsekvens av att planerbar elproduktion avvecklades och ersattes med väderberoende produktion.

Hittills under mandatperioden har elpriserna i snitt halverats jämfört med 2022. Den totala elkostnaden har under samma period i genomsnitt minskat med 2 000 kronor per år för en lägenhet och 10 000 kronor per år för en normalvilla. När vintern och våren 2022–2023 bjöd på liknande väderförhållanden som vi sett den här vintern betalade regeringen ut ett högkostnadsskydd om 44 miljarder kronor till hushåll och företag. Denna regering har även ett högkostnadsskydd framtaget som är färdigt att betalas ut när medelpriset under en månad överstiger 1,50 kronor per kilowattimme.

Fru talman! Den här vintern har inte varit lätt för svenska hushåll efter år av pandemi, krig i omvärlden och hög inflation. I det läget har vi inte råd med rödgröna politiker som väljer konflikt för konfliktens skull framför att ta ansvar för elsystemets framtid. I stället behöver vi tillsammans erbjuda det svenska folket en vision framåt. En bra början är ett elsystem som levererar oavsett väder.

Avslutningsvis vill jag nämna vattenkraften, som de flesta vet ligger Kristdemokraterna varmt om hjärtat. Det har varit oerhört viktigt att se till att värna den vattenkraft vi har och att göra denna implementering av EU:s vattendirektiv på bästa sätt. Föreslagna lagändringar gör det möjligt att använda sig av undantag och att utgå från EU:s minimidirektiv och nyttja handlingsutrymmet i EU:s regler för att minimera produktionsbortfall och skydda reglerkapaciteten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 44 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Det var ett intressant anförande av Camilla Brodin. Att sänka konfliktnivån och blicka framåt och sådant var ju precis det vi för ungefär tio år sedan försökte göra när vi slöt en bred energiöverenskommelse och satte upp långsiktiga mål. Alla var överens i några år tills Kristdemokraterna med buller och bång valde att bryta upp överenskommelsen och starta ett kulturkrig inom energisektorn. Vi var ju redan då beredda att förhandla och även omförhandla dåvarande överenskommelser. Vi har varit beredda att sluta en långsiktig energiöverenskommelse även denna mandatperiod.

Jag skulle vilja ställa lite liknande frågor. Alla företrädare för Tidöpartierna har ju skrutit om dessa 2 000 megawatt i förbättrad effektbalans, och om man är så stolt borde man ju kunna berätta vad detta består i. Camilla Brodin skröt ju även om 7 000 megawatt tillkommen produktion under mandatperioden. Samtidigt pratar hon ned sol och vind och säger att vi absolut inte kan ha mer av det, för det förstör hela elsystemet.

Jag blir lite nyfiken på vad det är för 7 000 megawatt som Camilla Brodin pratar om och vad det är som har stärkt effektbalansen med 2 000 megawatt.

Anf. 45 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, Linus Lakso, för frågan! Jag börjar med energiöverenskommelsen. Jag är en av de personer som var med och satt i dessa samtal när vi diskuterade och eventuellt skulle omförhandla. Att omförhandla tror jag inte att någon på din sida av politiken över huvud taget var beredd att göra där och då. Jag satt med vid de samtalen. Däremot fick vi en seminarierie under en hel höst så att alla hade samma utgångsläge att utgå från. Det tror jag att vi kan vara överens om.

Det fanns sedan ett papper på bordet som ändå gjorde det helt omöjligt att över huvud taget fortsätta de samtalen. Vi blickar tillbaka. Vad gjorde man för att hålla sig till den överenskommelse som gjordes 2016? Värnade man fjärrvärmens och kraftvärmens roll – det som alla pratar sig ganska varma om nu för tiden, när man ser att de egenskaperna behövs? Nej, då höjde man skatten på kraftvärmens åttafaldigt. Miljöpartiet var också med och bidrog till det. Detta gjorde att det var ganska många kraftvärmeverk som fick dras tillbaka för att det inte fanns någon lönsamhet. Man fick tre månader på sig att ställa om.

Bit för bit höll man sig inte riktigt till den överenskommelse som låg på bordet. Det gjorde också att man inte riktigt var där när man i det skedet skulle vara beredd att omförhandla frågorna. Man lyssnade inte, utan det var bara ens egen väg som gällde. Man var inte beredd att ha ett öppet samtal.

Jag kan orda väldigt länge om den här överenskommelsen, och jag är beredd att svara på resterande frågor i nästa anförande.

Anf. 46 LINUS LAKSO (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Camilla Brodin för delvisa svar, så länge, och ser fram emot att få svar på mina övriga frågor.

Jag ska väl orda lagom mycket om historia, men jag var personligen inblandad i att ge både bud och motbud i en omförhandling av energiöverenskommelsen. Det är väl på sin plats att påpeka att den skatt som lades på kraftvärme gällde fossila bränslen i kraftvärmerna. Om fossila bränslen i kraftvärme är något som Camilla Brodin värnar och vill se mer av har vi olika uppfattning.

Det leder mig också till en intressant följdfråga. Jag skulle vilja veta om Camilla Brodin kan svara på vilket energislag det är som har ökat allra mest under den här mandatperioden. Jag kan väl också lägga till en ytterligare följdfråga, nämligen vilken reglerbar fossilfri kraft som har tillkommit för att förbättra effektbalansen.

Jag ser dock fram emot svaren på vad de 2 000 megawatten i förbättrad effektbalans består av och vad de 7 000 megawatten i ökad elproduktion består i – samt när det beslutades att det skulle byggas. Det skulle jag jättegärna vilja veta.

Anf. 47 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Linus Lakso för frågorna gällande att det har tillkommit kapacitet och megawatt i systemet.

Som vi alla vet har vi ett kraftverk i södra Sverige som utgör effektreserven. Vi har ändå sett till att den finns på plats och kan stötta upp systemet. Vi vet nämligen att det är ganska sårbart i södra Sverige eftersom planerbar produktion har tagits ur drift i förtid. Det är politiska beslut som har legat bakom detta, vilket det har ordats om här tidigare under förmiddagen.

Vi är i alla fall några som var med vid den omröstningen i kammaren under förra mandatperioden. Då fanns det partier som ändå uttryckte en välvilja och sa: Okej, vi kanske måste ha våra kärnkraftsreaktorer kvar – åtminstone tills det finns någonting annat på plats. Men inte ens det var man beredd att ta i med tång; det avslogs redan innan det hamnade på kammarens bord när jag föreslog ett utskottsinitiativ.

Hade reaktorer funnits kvar hade det sett helt annorlunda ut, och då hade vi också kunnat säga till våra medborgare att priset blir 30–50 procent högre om detta fasas ut. Det är också något som har kommit fram i en rapport. Hade man vetat det på förhand hade man alltså kunnat vara lite tydligare mot Sveriges medborgare vad det var man tryckte på voteringsknappen om när man i den här kammaren tryckte nej till förslaget att Ringhals 1 och 2 skulle vara kvar. Där är man svaret skyldig.

Vi måste se till att vi ändå har de 7 000 megawatt, men också 2 000 megawatt, som behöver finnas till förfogande för att elsystemet faktiskt ska fungera. Vi är inte färdiga än, utan vi har mycket kvar att göra. Jag ser fram emot att fortsätta debatten.

Anf. 48 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Sverige står mitt i en historisk elektrifiering. Industrin ställer om, och transportsektorn ställer om – även om det i den sektorn, till skillnad från vad Moderaterna tror, inte bara handlar om el utan även om biogas. Det säljs fler biogaslastbilar än ellastbilar i dag.

Hela samhället rör sig bort från fossila bränslen. Det är bra för klimatet, det är bra för jobben och det är avgörande för vår konkurrenskraft. Men låt oss också vara ärliga: Sverige klarar inte omställningen med gårdagens tempo och gårdagens tekniker. Trots att regeringen säger att elektrifiering är dess huvudfokus händer det alldeles för lite. Industrin har satt sina investeringar på paus. Nya tillstånd till vindkraft lyser med sin frånvaro, och elbilsförsäljningen har tvärnitat.

Avsaknaden av egna reformer skyller man på nedlagd kärnkraft, men enligt Vattenfall hade de reaktorererna ändå varit stängda vid det här laget. Oavsett anledningen till att de lades ned hade de alltså inte funnits kvar i dag, och ändå är detta det enda man har att komma med från regeringens sida.

Det är faktiskt så att vi har ett så stort elöverskott i Sverige att vi bara importerar el under 5,7 promille av tiden. Det vi ibland har är en utmaning att få ut mer effekt, det vill säga kunna göra mer uttag ur näten, vid vissa tillfällen och på vissa platser. Det avhjälpas bäst med flexibel kraft och flexibel produktion – och med en energieffektivisering, om man vill lösa det på kort sikt. Ska man vänta på regeringens lösningar, som ligger 10, 15 eller kanske 20 år framåt i tiden, får man vänta väldigt länge.

Den här regeringen har uppenbarligen misslyckats. Nästa regering behöver kickstarta mandatperioden med en mängd reformer. Industrin måste återfå tron på omställningen. Elbilsförsäljningen måste skjuta i höjden på samma sätt som den har gjort i Danmark de senaste åren, och tillstånd för ny produktion måste komma på plats. Då behöver vi också mer el – mycket mer – och vi behöver den snabbare än vad dagens system levererar.

För oss i Centerpartiet är utgångspunkten mycket tydlig: Ett starkt energi- och klimatpolitiskt ledarskap kan sätta fart på omställningen igen. Vi ska ha ett energisystem som är fossilfritt, robust och konkurrenskraftigt. Det kräver tre mycket tydliga prioriteringar: mer produktion, starkare elnät och snabbare tillståndprocesser.

För det första krävs det mer elproduktion. Vi har goda förutsättningar i Sverige för vindkraft på land och till havs, solenergi, bioenergi, kraftvärme, effekthöjd och livstidsförlängd kärnkraft och vattenkraft. Det finns till och med förutsättningar för nybyggd kärnkraft om man vill göra det på marknadsmässiga villkor. Till och med geoenergin väntar runt hörnet, och andra spännande tekniker börjar också dyka upp.

Alla fossilfria kraftslag behövs, men alla fossilfria kraftslag ska för den sakens skull inte få subventioner. Det är inte tid för teknikmässiga låsningar, utan det är tid för resultat. Teknikneutralitet är inte en slogan utan

en nödvändighet, för politiken har inte en chans att hänga med i teknikutvecklingen. Vi ska inte stötta gårdagens lösningar när framtidens är effektivare och smartare.

För det andra behövs det starkare elnät. Den största bromsklossen i dag är inte brist på vilja utan brist på kapacitet. Företag som vill investera får vänta i årtal på anslutning, och kommuner som vill växa stoppas av nätbegränsningar. Det är inte rimligt. Vi måste korta ledtiderna, stärka incitamenten för smartare nätutbyggnad och säkerställa att investeringar sker i takt med behoven. Elektrifieringen får inte fastna i byråkratin.

Det behövs betydligt tuffare krav på nätbolag som drar benen efter sig kring anslutningsbeskeden, och det behövs ett större fokus på att det ska vara lönsamt att effektivisera de befintliga näten innan man bygger ut. Det är också rimligt att pausa effektaavgifterna. Branschen behöver standardisera dem – vi kan inte ha 170 olika modeller – och de behöver göras frivilliga. Då kan de som vill tjäna pengar på att vara effektiva och flexibla göra det utan att den som vill ladda elbilen behöver betala 2 200 spänn bara för att det råkar ske vid fel tidpunkt.

För det tredje behövs snabbare tillståndsprocesser. Vi ska ha höga miljökrav i Sverige; det är en självklarhet. Men det ska också vara tydliga, förutsägbara och effektiva processer. I dag staplar man regelverk ovanpå varandra utan tillräcklig samordning. Det skapar osäkerhet, överklaganden och förseningar. Vi behöver ett system som både värnar om miljön och möjliggör investeringar.

Här krävs det åtgärder både från politiken och från branschen. Vi behöver ett kommunalt veto som är rättssäkert, ersättningar till kommuner och närboende för samtliga kraftslag – inte bara för vindkraften – och en tydligare miljöprövning. Det är sådant som politiken behöver leverera. Vi behöver börja med att leverera på de krav som finns på EU-nivå om snabbspår för och snabba prövningar av det förnybara.

Branschen behöver å sin sida också ta ansvar. De behöver ha kortare svarstider. Man kan inte vänta i flera år på att få besked från ett nätbolag – och sedan kanske få ett besked som motstrider det besked man tidigare har fått. Vi behöver en utbyggnad som sker med marginal. Det har vi gjort historiskt, vilket har gjort att vi har kunnat bygga ut vårt system utan att det har tagit stopp, men nu ser vi att det bromsas upp. Man behöver också prata med en enad röst i politiken, bortom enskilda kraftslag och behoven för stunden.

Fru talman! Energipolitik är inte bara kilowattimmar – det är jobb, landsbygdsutveckling och framtidsstro. När vindkraft byggs på landsbygden får lokalsamhället del av värdet. När bioenergin utvecklas stärker vi både klimatet och skogsbrukets lönsamhet. När solceller installeras i lantbruk och företag stärks den lokala robustheten. Hela Sverige ska vara med i energiomställningen, inte bara de stora städerna.

Samtidigt är konkurrenskraften helt avgörande. Svenska företag ska inte behöva tveka inför investeringar på grund av att elen är osäker eller för dyr. Stabil

och fossilfri el är ett av våra största strategiska övertag. Det håller den här regeringen på att spela bort.

Det finns några delar i detta som är extra viktiga. Den första är energieffektivisering, som är det snabbaste sättet att frigöra såväl energi som effekt. Det sänker dessutom elräkningarna, både för den som genomför åtgärderna och för alla andra. Om det finns mer el över i systemet sjunker priserna. Det är ett multiverktyg som regeringen har försummat helt. Man har både avskaffat målet och skapat så krångliga regelverk för de stöd som finns att det är svårt att få dem att räcka till. Centerpartiet menar att man behöver förenkla, förbättra och lyfta fram.

Den andra är vattenkraften, som är kronjuvelen i det svenska energisystemet. Vattenkraften är en baskraft, men den är flexibel, snabb och förnybar och har en mycket låg kostnad. Här håller regeringen på att sjabbla bort möjligheterna till bättre regelverk. Man har infört ett nytt regelverk, pausat det, pausat det igen och pausat det ytterligare en gång. Man har till och med varit så klantig att man har fått branschens miljöfond, som ska hjälpa till med ersättningar, att spillas bort på juridiska processer och har satt ett takbelopp.

I stället för att vidta åtgärder där miljönyttan är som störst vidtar man åtgärder där produktionsbortfallet är som minst. Vi ska inte gå över taket på 1,5 terawattimme, men vi måste fokusera på det område som är bäst för miljön utifrån den energi vi får. Vi kan inte bara utgå från att det handlar om småskaliga producenter utan större röst.

Hade man utgått från miljövärden hade det antagligen sett lite annorlunda ut. Öringarna i Jämtland hade kunnat fortleva. Och småskalig vattenkraft i södra Sverige, där det redan finns naturliga vandringshinder, hade antagligen fått ett mycket större fokus utifrån det bidrag den faktiskt ger till energisystemet.

Lägger man dessutom till vattenkraftens fantastiska potential kan man se att det går att få ut dubbelt så stor effekt som den kärnkraft regeringen nu vill satsa på. Man kan få ut effekt snabbare och till en bråkdel av kostnaden. Därför yrkar jag bifall till reservation 13 i betänkandet.

Den sista saken jag vill lyfta fram är säkerheten. Rysslands krig i Ukraina har lärt oss att det är A och O att kunna hantera resiliens och sårbarhet. Nyligen träffade jag, på ett teamsmöte, en general med ansvar för energiförsörjningen i Ukraina. Han hade ett enkelt och mycket tydligt budskap: Bygg inte storskaligt! När Ryssland slår ut större verk bygger de inte upp det igen. De bygger tio mindre.

Storskaligt, oavsett sort, är ett hot och en sårbarhet och innebär alldeles för stora risker. Att bygga decentraliserat gör det både svårt och ekonomiskt olönsamt att slå ut kraftverken, eftersom varje raket eller drönarsvärm kostar mer att skicka iväg än det kostar att reparera det som den slår ut. Det är en lärdom som regeringen verkligen borde dra. Det är dumt med storskaliga kraftverk. Om man drar den lärdomen märker man att energigemenskaper, batterilager och lokalt

producerad energi – oavsett om det gäller el eller värme – kommer i ett helt annat ljus.

Sammanfattningsvis kommer Centerpartiet att fortsätta driva på för mer fossilfri energi i hela landet, snabbare och mer samordnade tillståndprocesser, kraftfullare satsningar på elnäten, stärkt lokal förankring och ersättning där energin produceras.

Elektrifieringen är inget hot. Det är en möjlighet. Med vår politik kommer man att tjäna pengar på att vara den som går före och gör rätt. Det här kräver politiskt mod. Det är inte alltid det som ger mest rubriker som är det viktigaste att genomföra. Sverige kan leda den gröna industriella revolutionen, och då krävs det en ny regering efter valet.

(Applåder)

Anf. 49 LINUS LAKSO (MP):

Fru talman! Vilket energislag har ökat mest med Tidöregeringen och Ebba Busch som energiminister? Det ska jag strax berätta.

Den här mandatperioden har det varit väldigt mycket prat och väldigt lite verkstad. I början av mandatperioden gjorde Tidöpartierna ett stort nummer av att ändra målet till fossilfritt. Det hette att alla fossilfria energislag skulle vara välkomna.

Inget kunde vara en större lögn, fru talman. Den energikälla som har ökat allra mest är nämligen den fossila energin. Mellan 2022 och 2024 ökade den årliga användningen med 14 terawattimmar. Det är en ökning med ungefär 10 procent. Det har vi aldrig sett i modern tid i Sverige.

Det har dessutom skett i ett läge där Europa skickar mer pengar för att köpa fossila bränslen av Putin än vi skickar till Ukraina för att stötta dem i kriget. Genom att driva upp fossilenergianvändningen undergräver vi vår egen säkerhet. Tidöregeringen har valt att lägga 57 miljarder på att subventionera fossila bränslen i stället för att göra Sverige mer energiberoende.

Efter Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina föreslog Miljöpartiet att stoppa importen av fossila bränslen från Ryssland. Det fick Moderaternas Carl-Oskar Bohlin att rasa. Och Tidöpartierna fortsatte importera rysk fossil gas i två år efter det. I dagarna har vi dessutom kunnat läsa en essä om att Carl-Oskar Bohlin hatar den energikälla som har stor potential när det gäller att göra Sverige mer energiberoende.

Det är uppenbart att det här är skadligt för klimatet. Utsläppen har ökat lavinartat under den här regeringens tid. Vi ser också hur det underminerar vår säkerhet. Miljöpartiet har länge varnat för riskerna med att sitta fast i ett beroende av energi från skurkstater och har förespråkade att öka självförsörjningen av energi i Sverige.

Nu ser vi ett nytt krig blossa upp i Mellanöstern. USA och Israel har attackerat Iran, som bland annat har svarat genom att stänga Hormuzsundet, som en stor del, ungefär en femtedel, av världens fossila bränslen passerar. Vi kan alltså vänta oss höjda drivmedelspriser och även att priset på el drivs upp, då Europas

elproduktion är beroende av fossil gas. Det hade vi behövt skydda oss mot.

Mot den bakgrunden är det extra skadligt att regeringen i princip har stoppat utbyggnaden av ny kraftproduktion i Sverige och tvärnitat elektrifieringen.

Hur det kommer sig att den fossila energin har ökat så kraftigt under den moderatledda regeringen kan man undra. Det får Tidöpartierna egentligen svara på själva. Men vi har kunnat läsa en del intressanta granskningar i medierna, inte minst om Moderaternas kopplingar till fossilindustrin ända sedan 90-talet. Bland annat tog Ulf Kristersson och Gunnar Strömmer under sin tid på Timbro emot pengar från fossilindustrin för att sprida desinformation om klimatet. Det verkar också hålla i sig. Nyligen avslöjade nämligen bland annat Aftonbladet att EU-parlamentarikern och moderaten Jörgen Warborn har samarbetat med oljebolag och allierade till Trump om att sänka EU:s klimatpolitik och därmed göra oss mer beroende av fossila bränslen från både Ryssland och USA.

Fru talman! Hur går det då för den fossilfria energin, som Tidöpartierna lovade skulle byggas ut? Till att börja med har takten för det förnybara minskat med ungefär 75 procent. När vi lämnade över regeringsmakten hade vi en utbyggnadstakt av kraftproduktionen på 3 gigawatt per år. Det var en historiskt hög utbyggnadstakt, som har gett Sverige ett stort energiöverskott som vi skulle behöva omsätta i elektrifiering. Men det har tvärnitats. Vi saknar också mål i närtid för mer energi till 2030 och 2035.

Den kraftiga minskningen beror bland annat på att Tidöpartierna genom det kommunala vetot stoppar i princip all vindkraft som skulle kunna tillkomma ute i kommunerna. Och man har lagt en död hand över hela Östersjön vad gäller havsbaserad vindkraft. Man har sagt direkt nej till motsvarande mer än tio kärnkraftsreaktorer i stället för att ge försvaret i uppdrag att samordna med energiintresset.

Förutsättningarna för solenergin har försämrats genom att man har lagt en straffskatt på den i och med att man tagit bort det skatteavdrag på 60 öre som solcell-sägare fick. Man har sänkt det gröna avdraget i en lågkonjunktur, när vi skulle behöva fler som jobbade inom energibranschen. Vi behöver öka självförsörjningen i Sverige, inte minst genom solenergi.

Energieffektivisering har en enorm potential att sänka energikostnaderna. Beräkningar visar att vi kan trycka ned elpriserna med 50 procent om vi effektiviserar med 10 procent, eftersom den marginalprissättning vi har påverkar på det sättet. Det tror jag att väldigt många elkunder hade varit glada för under den här vintern. Men det har man inte gjort; man har tagit bort alla tidigare stöd för energieffektivisering. Regeringen bedömer själv att man inte når EU:s lågt uppsatta mål för energieffektivisering till 2030.

I stället har elkunderna drabbats av höga pristoppar som beror på att vi inte har mer reglerbar effekt. Framför allt har de drabbats av höjda elnätsavgifter på grund av att vi har haft väldigt dålig styrning. Regeringens egen myndighet, Energimarknadsinspektionen, har

framhållit att elnätsbolagen tar ut alldeles för höga avgifter, men Ebba Busch har inte gjort någonting åt den saken. Hon har inte heller gjort något åt de illa införda effekttarifferna, som skulle kunna utformas på ett klokt sätt och sänka den totala kostnaden för elnäten.

Fru talman! Jag höll på att glömma det – det var ju kärnkraften som skulle lösa allt. Hur går det här då, kan man undra?

Vi ska bygga kärnkraft de första 100 dagarna, sa Elisabeth Svantesson. Den ska byggas utan statligt stöd, sa Ulf Kristersson – det var före valet. Tio nya reaktorer ska vi ha, sa Romina Pourmokhtari. Ett första spadtag ska tas före mandatperiodens slut, sa Ebba Busch.

Nu har snart hela mandatperioden gått. Tidsplanen för ny kärnkraft har spruckit totalt. I princip inget har hänt annat än att Vattenfall har landat i ett teknikval. Man har fortfarande inte valt leverantör. Något investeringsbeslut är inte i sikte förrän 2029. Dessutom har regeringens ambitioner om två stora reaktorer till 2035 krympt till en tummetott. Vattenfall överväger nu en liten SMR-reaktor som eventuellt kan vara klar till tidigast 2035. Lägg därtill att alla aktuella kärnkraftsprojekt i EU har blivit i snitt tio år försenade och att ingen av de leverantörer som Vattenfall har dialog med har byggt en enda reaktor av den typ som vi pratar om.

Det mesta talar alltså för att Sverige kan få eventuellt ny kärnkraft på plats som tidigast någon gång efter 2045, det vill säga efter att Sverige ska ha uppnått klimatneutralitet. Sanningen är ju att den här regeringens kärnkraftsplaner har varit helt orealistiska. De har egentligen ingenting med klimatomställningen att göra, utom möjligen för att de bromsar och försenar den.

Mer reglerbar kraft är något som jag har efterfrågat i flera replikskiften. Regeringens politik har inte gett en enda kilowatt mer av fossilfri reglerbar kraft. Det som har tillkommit är Öresundsverket, som är ett fossilgaseldat kraftverk. Skellefteå Kraft har också byggt en till turbin i en kraftstation i Rengård, och det har gett 35 megawatt mer.

Tidöpartierna har tidigare stått här och skrutit om effektbalansen men har inte haft en aning om vad den faktiskt består i. Det har man inte kunnat svara på i ett enda av mina replikskiften. Vad det handlar om är att prognosen för elkonsumention har skrivits ned. Det kan ju tyckas vara bra – om det hade berott på en aktiv politik för energieffektivisering. I själva verket beror det på en totalt misslyckad elektrifiering. Industrin bromsar sina investeringsplaner, och elektrifieringen inom transportsektorn har tvärnitat.

Det som faktiskt har förbättrat effektbalansen och gett oss mer kraft är vindkraften. Flera tidigare talare från Tidöpartierna har ondgjort sig över att vindkraften inte alls kan bidra till mer effekt när vi behöver sådan. Samtidigt står de och skryter över en förbättrad effektbalans som beror på just mer vindkraft.

Förvirringen är alltså total hos Tidöpartierna, och det ser man också på det havererade resultatet av energipolitiken, inte minst nu under vintern. Vi har fått

höga pristoppar, och det beror på att man inte har satsat på mer reglerbar kraft, mer flexibilitet och mer energilagring, vilket skulle behövas. De höga pristopparna har också berott på låga nivåer i vattenmagasinen. Dessa hade kunnat vara mer välfyllda om vi hade haft mer kraftproduktion totalt sett.

Fru talman! Jag vet inte vad jag ska jämföra den här mandatperioden med. Jag kommer närmast att tänka på de stora fettberg som har kloggat igen hela Londons avloppssystem. Ingenting händer. Det är totalstopp. Det är ungefär så vi kan sammanfatta den här mandatperioden.

Fru talman! För mig är det väldigt tydligt att Sverige behöver en ny inriktning i energipolitiken. Vi behöver en regering som tar Sveriges och Europas säkerhet på allvar och ökar den inhemska produktionen av hållbar energi. Vi behöver en regering som ökar elproduktionen, åstadkommer mer reglerbar effekt och stöttar industrins och transportsektorns elektrifiering genom långsiktiga spelregler. Inte minst, fru talman, behöver vi en regering som tar klimathotet på allvar och erbjuder hållbara alternativ till låg kostnad för hushållen och industrin.

Vi i Miljöpartiet står såklart bakom alla våra reservationer, men jag väljer att yrka bifall endast till reservation 27.

Anf. 50 JOSEF FRANSSON (SD):

Fru talman! Så här i energidebatten vill jag, min vana trogen, säga några ord om vindkraften och i sammanhanget prata lite grann om dennas särskilda värdelöshet i vårt kraftsystem. Jag tänker alltså inte tala om hur vindkraften förstör människors och djurs livsmiljö utan om dess totala oförmåga att skapa ekonomiskt välstånd för det svenska folket så som kärnkraften och vattenkraften så länge gjort.

Som vanligt i energidebatten uppvisar ett antal debattörer påtaglig resistens mot tekniska argument. Men jag ska göra ytterligare ett försök. Jag ska försöka göra det så pass pedagogiskt att en mellanstadieelev ska kunna ta till sig innehållet.

Som bekant får man inte ha med rekvisita upp i talarstolen här i kammaren. Därför får jag helt enkelt hänvisa till de siffror jag tänker prata om. Jag har lagt upp snygga visuella diagram på mina sociala medier – på Facebook och på X. Ni kan gå in och titta på dem om ni vill ha lite mer kött på benen i ämnet.

Fru talman! Jag tänker prata lite om Sveriges enorma ellexport. Den är inte liten längre. År 2025 uppskattas den till hela 21 procent av den totala produktionen. Så mycket gick alltså ut ur landet i nettoexport. Vissa som lider av teknisk analfabetism menar att detta visar att vi inte alls har några problem med energiförsörjningen i Sverige. Men ingenting kunde ju vara mer fel. Trots den här enorma exporten lider södra halvan av Sverige, framför allt Skåne, av effektbrist, vilket gör att företag inte kan investera och expandera så som de hade önskat. Vi har brist på effekt och överskott på energi samtidigt.

Varför är det då så här? Jo, det härrör från kärnkraftsnedläggningarna. Man har tagit bort planerbar baskraft samtidigt som man har investerat i väderberoende vindkraft. På så vis har den tidigare S-MP-regeringen skapat Europas svagaste elprisområde i SE4.

Nu ska jag försöka att fokusera lite grann på konsekvenserna av de vansinniga vägval som politiken gjort. För sanningen är att nästan all tillförd vindel i praktiken går på export. Den är i praktiken i princip oanvändbar i Sverige på grund av bristen på reglerkraft.

Det är ett antal faktorer som naturligtvis bestämmer elimport och elexport den enskilda timmen. Temperaturen har historiskt varit det absolut dominanta, men nu har det också blivit vindförhållande. Nettoexporten av el är i dag mycket styrd av tillförseln av vindel.

Under december 2025 var tillförseln av vindel och Sveriges nettoexport nära på samma värde, timme för timme. Det betyder att vindkraften är helt styrande för exporten. Detta kan man se på ett av de diagram som jag lagt upp på sociala medier nu på förmiddagen.

Tittar man på tillförseln av vindel på årsbasis ser man att den nära nog korrelerar perfekt med Sveriges nettoexport. Även här har jag ett illustrativt diagram man kan titta på. Nu börjar min talartid ta slut.

År 2013 hade vi 10 terawattimmar nettoexport och 10 terawattimmar tillförd vindel. År 2024 hade vi 40 terawattimmar nettoexport och 39 terawattimmar vindel. Däremellan är sambandet nära på linjärt.

För svenska företag och svenska skattebetalare är vindkraften värdelös i ordets rätta bemärkelse. Om inte detta räcker för att säga nej till ny vindkraftsel har man gått vilse i sin ideologi.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 8 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur och påskyndandet av tillståndsförfaranden

Näringsutskottets utlåtande 2025/26:NU26
Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur och påskyndandet av tillståndsförfaranden (COM(2025) 1006 och COM(2025) 1007)
föredrogs.

Anf. 51 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Det vi nu ska diskutera rör näringsutskottets utlåtande NU26. Fru talmannen uttryckte den långa titeln på ärendet. Jag ska försöka förenkla och konstatera vad det handlar om. Det är en typ av ärende som inte hanteras så ofta i denna kammare. Jag tror att det är andra gången för näringsutskottet den här mandatperioden.

Vad betyder då detta i sak? Jo, EU-kommissionen har kommit med ett förslag som i medierna kortfattat och förenklat kallas för nätpaketet. Syftet är att stärka EU:s gemensamma energunion genom att bland annat öka de gemensamma investeringarna i energiinfrastruktur.

För att finansiera detta vill man att delar av de så kallade flaskhalsintäkterna som uppkommit i till exempel Sverige ska föras vidare från i vårt fall Svenska kraftnät till EU som i sin tur ska besluta om var de bör investeras för den största gemensamma europeiska nyttan.

De brister i det svenska elsystemet som har föranlett våra flaskhalsintäkter, som vi är i behov av att investera för att reda ut bristerna på hemmaplan, ska alltså i stället gå vidare till Bryssel för att till exempel investeras i den tyska energiinfrastrukturen.

Det skulle handla om ungefär 20 miljarder av de befintliga flaskhalsintäkterna som skulle tilldelas byråkrater i Bryssel som ska göra en bedömning av var de ska investeras, i stället för att vi får en möjlighet att investera dem här på hemmaplan.

Processen med dessa förslag går till så att de hanteras i sak utifrån den svenska ståndpunkten inför kommande ministerrådsmöten. Tidöpartierna har en väldigt kritisk ståndpunkt i sak och motsätter sig förslagets innehåll. Men det är egentligen inte det vi debatterar i dag. I stället debatterar vi frågan mer utifrån form än i sak.

Ett enigt näringsutskott har ställt sig bakom att utskottet anser att förslaget bryter mot subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen. Det är därför vi riktar ett motiverat yttrande till kommissionen.

Förenklat innebär det att alla åtta partier i Sveriges riksdag, oaktat eventuella nyansskillnader i synen på förslagets sakinnehåll, anser att detta inte är en EU-kompetens. Utskottet anser att EU går för långt utöver sina befintliga befogenheter och anser att de svenska flaskhalsintäkterna och den svenska energiinfrastrukturen bäst hanteras av Sverige och inte EU.

Det är kul, om än inte förvånande, att vi kunde finna enighet i denna fråga. Skrivelsen kommer sedan att tillsänds övriga parlament när vi har fattat beslutet här i riksdagen. Jag har också i egenskap av utskottsordförande skickat skrivelsen till mina motparter runt om i EU. Jag vet att talmannen gör samma sak till sina talmanskollegor. Jag har noterat att det är ett brev på väg även från regeringen.

Vi försöker från alla håll och kanter både i form och sak sätta stopp för att svenska flaskhalsintäkter ska gå till att finansiera energiinfrastruktur i andra länder.

Detta är uttryckt på betydligt bättre byråkratiska än vad jag framför här i kammaren i det betänkande vi tar ställning till. Men jag har gjort ett försök att översätta vad det betyder i praktiken.

Utskottet tycker alltså inte att det här är en EU-kompetens utan att det är någonting som vi ska hantera i Sverige. Alla åtta partier tycker därför att EU bör backa från detta förslag inte bara utifrån sakinnehållet utan också sett till formen. Därmed tycker vi att det

bryter mot subsidiaritetsprincipen och proportionalitetsprincipen.

Jag hoppas att denna förklaring motiverar vårt förslag i betänkandet. Jag yrkar återigen bifall till förslaget.

(Applåder)

Anf. 52 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! Sverige är ett av de länder i EU som det senaste decenniet eller drygt det har tillfört mer elproduktion. Vår elproduktion är också nästan till 100 procent fossilfri. Vi ligger i toppen av de länder som exporterar el till andra. Våra kablar till andra EU-länder används nästan uteslutande för export. Antalet importtimmar är oerhört få.

När EU-kommissionen lägger fram ett förslag som hotar att konfiskera flaskhalsintäkter som uppstår i Sverige på grund av vår otillräckliga nätkapacitet är det inte bara upprörande utan också direkt kontraproduktivt. Man ger sig på dem som är bäst i klassen och som redan bidrar mest till unionens bästa.

För oss är det självklart att flaskhalsintäkterna ska stanna i Sverige. De tillhör oss. De samlas in för att användas för att hjälpa till att finansiera förbättringar i vårt elsystem. Vi betalar själva med egna pengar.

Nu blir det upp till regeringen att inte bara kraftfullt ta avstånd från förslaget om att flaskhalsintäkterna ska betalas till EU utan också att samla stöd från andra EU-länder som förstår att det är kontraproduktivt och farligt att hantera vårt gemensamma arbete i EU på det sättet.

När det gäller regeringens jobb att skapa stöd för Sverige kan man faktiskt bli lite orolig. Frågan är egentligen vad regeringen har gjort under tiden som EU-kommissionen jobbat med förslaget. Vilka diskussioner har man haft, och vilka krav har man ställt? Det vet vi inte i dag. Det är ett sätt att jobba i EU som man behöver vara väldigt aktiv i.

Klart är att vi socialdemokrater i tre års tid lyft fram att det är viktigt att regeringen driver i EU att vi själva ska få bestämma över våra flaskhalsintäkter och hur de ska användas. Den möjligheten hade vi lite tidigare, men den har förhandlats bort under SD-regeringen.

Trots att Sverige var ordförandeland i EU 2023 och hade unika möjligheter att knyta kontakter, bygga allianser och föra upp frågor på dagordningen slarvade regeringen bort den möjligheten.

Nu står vi alltså här i vad som riskerar att vara en förhandlingsmässig uppförsbacke för att regeringen inte orkade agera när tid var. Det riskerar att stå svenska folket väldigt dyrt.

Att vi nu är eniga i den här frågan i näringsutskottet är alldeles utmärkt. Men det vilar ett väldigt tungt ansvar på regeringen att reparera den skada som har uppstått av dess egen passivitet. Jag yrkar bifall till förslaget från utskottet.

(Applåder)

Anf. 53 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Flaskhalsintäkter uppstår när det finns prisskillnader mellan elområden. I Sverige betyder det i praktiken när el transporteras från norr till söder. Pengarna betalas av dem som finns i södra Sverige och går in till ett konto hos Riksgälden. Elbolagen får alltså inte dessa pengar.

Just nu finns 85 miljarder på detta konto hos Riksgälden. Det är pengar som i praktiken samlar damm och som skulle kunna göra otroligt mycket större nytta än att bara ligga hos Riksgälden.

Nu vill kommissionen att delar av dessa medel ska gå till överföring mellan andra länder. Jag förstår kommissionen; man är sugen på att hitta nya medel som någon annan betalar. Men för vår del – och det gäller både näringsutskottet och, inte minst, Centerpartiet – är budskapet till kommissionen mycket tydligt: Rör inte våra pengar!

Det som däremot skulle vara välkommet vore om kommissionen kunde sätta mycket större press på Tyskland så att landet inför elprisområden. Det skulle innebära en betydande skillnad för elpriset i södra Sverige. Om inte annat borde regeringen göra som danskarna gjorde mot Sverige och sätta mycket större press. Det är därför vi har elområden i Sverige.

Det vore också välkommet om kommissionen förtydligade och vidgade de regelverk kring flaskhalsintäkter som finns. Då hade vi i högre grad kunnat bygga ut stamnätet till havs så att vi skulle kunna få igång mer elproduktion i södra Sverige. Det skulle ha avhjälpt problemen, sänkt priserna och faktiskt också minskat flaskhalsintäkterna. Hade man byggt ut överföringen snabbare och bättre skulle detta också ha minskat intäkterna och prisskillnaderna.

Problemet är också att regeringen inte styr sin myndighet Svenska kraftnät tillräckligt tydligt. Det är nämligen Svenska kraftnät som får ansvara för intäkterna. Här har vi alltså motstående incitament: Det bolag och affärsverk som ska bygga bort skillnader tjänar pengar på skillnaderna. Här vilar ett mycket tungt ansvar på regeringen att styra sitt affärsverk på ett betydligt bättre sätt.

Det hade också varit bra om det hade varit tydligare att man, om man vill, själv kan bygga ut kablar till andra länder. Det hade kunnat göra att vi hade kunnat komma åt norsk vattenkraft, till exempel. Det skulle också ha sänkt priserna i Sverige. Vi hade kanske också kunnat använda flaskhalseffekterna på ett mycket tydligare sätt till att realisera ett elstöd vid höga priser.

Det är uppenbart att inget av detta är något som regeringen har tagit upp i dialogen med kommissionen. Man låter i stället processen rinna på, och nu står vi i ett mycket allvarligt läge – så allvarligt att riksdagens näringsutskott helt enkelt måste säga åt kommissionen att detta har gått för långt.

Det är bra att vi har enighet. Men nu måste regeringen driva på och se till att denna enighet också blir verklighet i Bryssel. Då behöver man också komma med andra förslag så att vi kan använda pengarna till

att sänka svenskarnas elkostnader, inte minst i södra Sverige.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 9 Skatteförfarande, folkbokföring och tull

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU14
Skatteförfarande, folkbokföring och tull
föredrogs.

Anf. 54 BO BROMAN (SD):

Fru talman! I dag behandlar vi skatteutskottets betänkande 14 om skatteförfarande, folkbokföring och tull. Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Sverige har en omfattande välfärd. Den finansieras av de skatter vi alla betalar. Hur mycket vi betalar och hur systemet är utformat spelar därför en avgörande roll. Skattekvoten är fortfarande hög i ett internationellt perspektiv, även om den har börjat röra sig nedåt.

För Sverigedemokraterna är en sak helt central: Människor måste känna förtroende för skattesystemet. Det måste upplevas som rättvist, begripligt och långsiktigt. Man ska veta vad man betalar och varför. Ett enkelt sätt att stärka legitimiteten är att öka transparensen. På lönebeskedet borde inte bara framgå vad den enskilde betalar i skatt utan också vilka skatter och avgifter som arbetsgivaren betalar. På deklarationen och skattebeskedet borde helheten kunna presenteras mer pedagogiskt. Många svenskar vet faktiskt inte hur stort det totala skatteuttaget är.

Det är en bra början att regeringen har utfärdat en förordning som innebär att myndigheter under regeringen från den 1 juli i år blir skyldiga att informera de anställda om arbetsgivaravgifterna och den allmänna löneavgiften. Vi sverigedemokrater kommer att fortsätta driva på för att alla arbetsgivare i landet ska ha samma skyldighet i framtiden.

Fru talman! Skattesystemet måste också hänga ihop och uppmuntra ansträngning. Det ska alltid löna sig att arbeta, utbilda sig och ta ansvar. Och det ska löna sig att ta risker – riktiga risker. Det handlar inte om den risk det innebär att spela bort pengar på lotterier utan om att använda sitt sparkapital och sin obetalda fritid till att starta företag, anställa och bygga något som kan växa. Det är så jobb skapas, och det är så exportintäkter uppstår. Vi vet att företagande alltid innebär en risk; man kan förlora allt man har satsat.

Därför behöver skattesystemet löpande förenklas och förbättras. Vi ska stärka svenska företags konkurrenskraft och samtidigt se till att Sverige är attraktivt för investeringar.

Fru talman! Ett legitimt skattesystem förutsätter också att välfärden går till dem som faktiskt har rätt till den. Då krävs ordning och reda i folkbokföringen. Under lång tid har problemen vuxit. Tidigare regeringar

har inte tagit tag i detta i tid, och det har skapat en betydande underhållsskuld.

Nu intensifierar vi – Sverigedemokraterna tillsammans med regeringen – arbetet för att rätta till detta. Skatteverket har fått utökade resurser för att uppdatera den nationella lägesbilden över befolkningen och större möjligheter att arbeta med dataanalyser för att upptäcka fel. Man genomför fler fysiska bosättningskontroller där risken för felaktigheter är som störst.

Det har dessutom tillsatts en utredning om hur biometri kan användas för att ytterligare stärka folkbokföringskontrollerna. Vi måste ha en effektiv, tillförlitlig och ändamålsenlig identitetsförvaltning i Sverige.

Ett särskilt problem är övertäckning, alltså personer som är folkbokförda i Sverige trots att de i praktiken är bosatta utomlands. Vi minns säkert alla det uppmärksammade fallet 2019 med Iraks tidigare försvarsminister som var folkbokförd här och tog del av välfärden samtidigt som han arbetade som minister i Irak. Skatteverkets kontroller visar att just övertäckning är ett av de vanligaste felen. Det här handlar om systemets trovärdighet. Den som inte bor här ska inte vara folkbokförd här.

Fru talman! Tullen är en nyckelmyndighet för Sveriges säkerhet. Den står i frontlinjen mot narkotika, vapen och organiserad brottslighet. Under många år har Tullverket haft för få resurser och otillräckliga befogenheter. Personalstyrkan har minskat samtidigt som smuglingen blivit mer avancerad. Det är en farlig kombination. Därför har vi under mandatperioden påbörjat en tydlig förstärkning. Antalet tulltjänstemän ska öka, även om det tar tid att utbilda ny personal. Fler kontroller ska genomföras vid gränser, i hamnar och på flygplatser. En närvarande och robust tull är avgörande för att minska inflödet av illegala varor.

Vi har också lyssnat på tullpersonalen, och de har efterfrågat bättre säkerhet. Det är orimligt att de som bekämpar grov brottslighet ska känna sig oskyddade. Därför har ett arbete inletts för att möjliggöra för uniformerad tullpersonal i yttre tjänst att bära vapen.

Vi stärker också tullens befogenheter och arbetsmetoder. Med internationella brottsnätverk och avancerade smugglingsupplägg krävs moderna verktyg. Det handlar både om tekniska hjälpmedel som fasta och mobila fordonsskannrar men även om fler tjänstehundar och, framför allt, om rätt lagstöd.

Vi har dessutom tagit krafttag mot utförseln av stöldgods. Många svenskar har fått sina garage och förråd tömda på motorsågar, gräsklippare och fyrhjulingar. Båtar har förstörts när utombordsmotorer stulits. Bildelar som airbagar och katalysatorer säljs vidare på svarta marknader utomlands.

Historiskt har bara en liten del av tullens resurser gått till kontroll av utgående gods. Det har gjort risken för upptäckt låg. Den nya brottsrubriceringen utförselhäleri är därför ett viktigt steg. Den ger tullen bättre möjligheter att ingripa mot stöldgods på väg ut ur landet. Sammantaget visar detta att vi tar tullens brottsbekämpande uppdrag på största allvar.

Fru talman! Vi stärker skattesystemets legitimitet, vi skapar ordning i folkbokföringen och vi ger tullen de resurser och verktyg som krävs. Det handlar ytterst om trygghet, rättvisa och ett starkare Sverige. (Applåder)

Anf. 55 BLÅVITT ELOFSSON (S):

Fru talman! I betänkandet om skatteförfarande, folkbokföring och tull döljer sig många frågor som i grunden handlar om vilket samhälle vi vill leva i. För mig, och för oss socialdemokrater, handlar det om solidaritet, rättvisa och allas lika värde.

När människor gör rätt för sig, arbetar, betalar skatt och följer reglerna ska de också kunna lita på att systemet är rättvist och att samma regler gäller för alla. Ingen ska kunna köpa sig fri från ansvar, och ingen ska lämnas utanför.

Fru talman! Jag delar upp detta och börjar med skatteförfarandet.

När det gäller Sveriges skattesystem är en förutsättning att det fungerar och utgör en grund för den gemensamma välfärden i samhället. Skatterna finansierar skolan, vården och omsorgen men också tryggheten i samhället. Det är ett uttryck för solidaritet i praktiken: Man betalar skatt, och skatten finansierar sedan allas tillgång till det tidigare nämnda liksom till infrastruktur med vägar, järnvägar, energi med mera, detta för att vi tillsammans ska ha ett bra samhälle att bo i.

F-skattsedeln är ett viktigt verktyg för företagande, men den får aldrig användas som ett sätt för oseriösa arbetsgivare att smita från ansvar. När människor pressas att bli egenföretagare utan trygghet, utan pension och utan försäkringar handlar det inte om frihet. Då handlar det om exploatering. Det gör att systemet inte fungerar och att fusk har lätt att breda ut sig.

För oss socialdemokrater är det självklart att arbetsmarknaden ska vara sjyst. Ingen ska behöva konkurrera genom sämre löner, genom sämre villkor eller genom att bryta mot reglerna. Därför behövs skärpta regler, effektiva kontroller och ett nära samarbete mellan Skatteverket och andra myndigheter som motverkar kriminalitet och fusk.

Fru talman! Samma ansvar gäller för rot- och rut-avdragen. Skattesubventioner ska bidra till sysselsättning och kvalitet, inte till fusk, arbetslivskriminalitet eller utnyttjande av människor. Varje skattekrona som används felaktigt är en krona som tas från den gemensamma välfärden.

Vi socialdemokrater menar därför att regelverken måste vara tydliga och att kontrollverktygen ska vara tillräckliga. Här spelar också personalliggare och tydlig personalidentifiering en viktig roll. De skyddar både arbetstagare och seriösa företag och bidrar till ordning och reda på arbetsmarknaden.

Fru talman! Vi har tidigare lyft frågan om påminnelseavgifter för privatpersoner. Avgiftssystem ska upplevas som rimliga och rättvisa. Likabehandling är en grundläggande princip, och förändringar måste göras samlat och med respekt för rättssäkerheten. Här är vi överens med utskottet.

Fru talman! I dag är skattepolitiken också internationell. Avancerad skatteplanering och skatteflykt undergräver tilliten till systemet och slår hårdast mot dem som inte har möjlighet att flytta vinster eller anlita skattejurister.

Därför vill vi se en ökad transparens kring internationella företags skattebetalningar och ett fortsatt starkt svenskt engagemang inom EU och OECD för att stoppa skatteparadis och säkerställa att även digitala företag bidrar. Solidariteten stannar inte vid nationsgränsen – den måste också prägla det internationella samarbetet.

I detta arbete är det viktigt att följa upp nya regelverk. En utvärdering av DAC 7 är därför nödvändig för att säkerställa att reglerna verkligen motverkar skatteundandragande och inte bara skapar administration.

Fru talman! Ekonomisk brottslighet är inte ett brott utan offer. Den drabbar hela samhället och urholkar tilliten till demokratin. Därför har vi lyft behovet av en ny straffnivå för synnerligen grova skattebrott, med ett maximistraff på upp till tio års fängelse. Den som systematiskt plundrar det gemensamma ska mötas av ett tydligt samhälleligt svar. Ägnar man sig åt systematiskt eller avancerat skattefusk ska det mötas av kännbara och proportionerliga straff. Det man då ägnar sig åt är nämligen att förstöra möjligheten att skapa ett samhälle för alla och radera det gemensamma.

Fru talman! Folkbokföringen är en förutsättning för att välfärden ska fungera men också för att människor ska kunna känna trygghet och tillhörighet.

För personer med skyddade personuppgifter, oftast kvinnor och barn som flytt från våld, är korrekt folkbokföring helt avgörande. Socialdemokraterna har tidigare pekat på att skyddade identiteter i dag i vissa fall är för lätta att röja. Här måste staten ta sitt fulla ansvar. Alla människor har rätt till trygghet och ett liv fritt från rädsla.

Fru talman! Vi har också lyft frågan om barn som lever med växelvist boende. Möjligheten att vara folkbokförd på två adresser bör ses över så att regelverken bättre speglar barns faktiska livssituation. Barnets bästa måste alltid vara utgångspunkten.

Kriminaliteten med folkbokföringsbrott måste tas på allvar. Skriver man sig på en adress utan att bo där är det ett brott och ska bestraffas. Vi har den senaste månaden haft fall där människor folkbokfört sig i någon annans sommarstuga, upp till 50–60 personer på en och samma adress, utan att bo där. Redan med dagens regler borde det vara enkelt att sätta stopp för och lagföra personer som gör på detta vis och utnyttjar oskyldiga för kriminella syften.

Därför är korrekt folkbokföring en viktig del av brottsbekämpningen. När människor skrivs på adresser där de inte bor undergrävs både välfärden och rättsstaten. Därför behövs fortsatt arbete för en kvalitetshöjning av folkbokföringen där kontroll, rättssäkerhet och integritet går hand i hand.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga något om tullverksamheten. Tullverket är en central del av samhällets skydd mot smuggling, illegal handel och

organiserad brottslighet. I en gränsöverskridande värld krävs starkt samarbete med våra grannländer och inom EU.

Men samarbetet med våra grannländer räcker inte fullt ut. Vår samverkan med Norge skulle kunna utvecklas ytterligare, då vi har olika lagar och förordningar för tullpersonal i våra respektive länder. Detta måste ses över för att skapa en organisation som ser till att tullen får rätt förutsättningar, tillräckliga resurser och modern utrustning för att kunna göra sitt jobb. Samtidigt är det avgörande att implementeringen av EU-lagstiftning inte leder till konkurrensnackdelar för svenska företag. Rättvisa villkor ska gälla överallt.

Fru talman! För oss socialdemokrater hänger allt detta ihop. Ett rättvist skattesystem, en tillförlitlig folkbokföring och en stark tull handlar i grunden om solidaritet och allas lika värde. Vi ska ha ett samhälle där ordning och reda ska vara ledord och där vi ska bekämpa den kriminalitet som vill annat. Vi ska bygga ett samhälle där vi tar ansvar för varandra och för det gemensamma.

Jag yrkar bifall till reservation 29 i skatteutskottets betänkande om skatteförfarande, folkbokföring och tull, 2025/26:SkU14.
(Applåder)

Anf. 56 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! I början av varje riksmöte öppnas möjligheten för oss ledamöter att väcka motioner under några intensiva veckor. Inom ramen för riksdagens arbete är detta en viktig plattform för opinionsbildning, en opinionsbildning som också kan ge signaler till regeringens arbete med att utforma förslag som sedan kommer tillbaka till riksdagen exempelvis i form av nya propositioner. I dag blir det inte någon motion som direkt går som inspiration till regeringen, eftersom utskottet avstyrker samtliga förslag.

Fru talman! Ett av de löften som vi moderater gick till val på var att bekämpa den kriminella ekonomin. Regeringen har också levererat i detta avseende. Tullverket har fått flera nya befogenheter genom ny lagstiftning. Dessa befogenheter har stärkt förmågan att fullfölja uppdraget och samtidigt slå hårt mot de kriminella.

Varje stoppad försändelse av narkotika och illegala vapen minskar pengaflödet till gängen och förhindrar mycket mänskligt lidande. Jag skulle vilja tillägga att tullens framgångsrika arbete sparar mycket resurser för polisen men också för kommuner och regioner, som har det yttersta ansvaret för det förebyggande arbetet mot och hanteringen av narkotikamissbruk och skador från både narkotika och vapen.

En av de nya befogenheter som Tullverket har fått gäller utförsel av stöldgods. I korthet innebär den att Tullverket har möjlighet att aktivt leta efter stulna båtmotorer, verktyg, cyklar, bildelar och annat som tidigare ostört kunde passera gränsen, vilket triggade utländska ligor att komma till Sverige på stöldturnéer.

Sedan den 1 september 2025 har Tullverket också nya befogenheter inom ramen för den nya

förverkandelagstiftningen. Det innebär att Tullverket kan genomföra riktade kontroller för att upptäcka ärenden där självständigt förverkande kan vara aktuellt. För åhörare och tv-tittare som inte är insatta i terminologin ger självständigt förverkande möjlighet för staten att beslagta och förverka kriminellas tillgångar, till exempel guldsmycken, dyra klockor och lyxbilar utan att ägaren har dömts för ett specifikt brott. Det räcker att åklagaren kan bevisa att egendomen inte står i proportion till personens lagliga inkomst. I nuläget har Tullverket 32 pågående ärenden avseende självständigt förverkande med beslagtagen egendom till ett uppskattat värde av 6 miljoner kronor.

I betänkandet finns en del motioner som har uppmärksammat användandet av företag som brottsverktyg. Det är något som regeringen har jobbat med att stoppa i princip sedan den tillträdde med hjälp av lagstiftning och genom regleringsbrevet till myndigheterna.

Inom ramarna för Tullverkets uppdrag har ett flertal revisioner riktats mot företag som skulle kunna vara involverade i organiserad brottslighet. Dessa revisioner har lett till viss debitering av tull och brottsanmälningar gällande tullbrott, sanktionsbrott, bokföringsbrott och penningtvätt. I samband med efterkontroller har Tullverket också börjat tillämpa den nya befogenheten bevissäkring, som ger bättre förutsättningar i ärenden där de reviderade inte medverkar i enlighet med sina skyldigheter. I ärenden där bevissäkring tillämpats har brottsanmälningar upprättats.

Man kan gott säga att Tullverket har använt sig väl av de nya befogenheterna för att slå hårt mot den organiserade brottsligheten och dess blodomlopp – pengarna. Även i konkreta termer har Tullverket slagit mot de kriminellas pengar. I förra veckan fattade vi beslut här i kammaren om att kontroll av kontanta medel även ska ske på inre gräns. Ändringen gäller från den 1 april.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om folkbokföringen som brottsverktyg. Även om felaktig folkbokföring i sig är ett brott utgör den ofta ett led i framför allt annan allvarlig brottslighet, exempelvis olika typer av välfärdsbrott och brott kopplade till företag. Det är något som den organiserade brottsligheten är väldigt skicklig på att utnyttja.

Folkbokföringsuppgifter som identitet, bosättning och familjeförhållanden är avgörande delar för att olika brott ska kunna begås. Exempelvis införskaffas identiteter på felaktiga grunder, och med dessa döljs de faktiska personerna som begår brottet. Ofta har en person kontroll över flera olika identiteter genom bank-id eller annan e-legitimation. Till identiteten knyts även uppgifter om adress och familjeförhållanden för att skapa ytterligare möjligheter för brott. Identiteten underhålls med skenanställningar och falska individuppgifter och används för att utnyttja välfärdssystemet eller för att starta företag och begå brott via dessa – hela registret från skattebrott till bedrägerier, förfalskningar och penningtvätt förekommer. Ironiskt nog förstärks identitetens trovärdighet om den får bidrag från

Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen, och identiteten kan då framstå som äkta.

För snart två år sedan avslutades en intern insats på Skatteverket med syftet att säkerställa att myndigheten motverkar att identiteter och företag används som brottsverktyg. Insatsens bedömning var att tillgången på identiteter som utnyttjas vid företagsregistrering, oredovisade intäkter och löner med mera var stor. Ännu värre var att personerna som begår skattebrott, folkbokföringsbrott eller penningtvåtsbrott undgår straff för att det inte finns någon att ställa till svars eftersom de döljs bakom falska identiteter.

Arbetsgivare som i arbetsgivardeklARATIONER lämnar felaktiga eller falska inkomstuppgifter för sina anställda är numera kända under begreppet ”möjliggörare”. Dessa falska inkomstuppgifter kan exempelvis användas för felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet i form av a-kassa, sjuklöner och så vidare. Falska identitetsuppgifter kan också användas för att ge trovärdighet till en skenanställning vid ansökan om förlängt arbets- och uppehållstillstånd, exempelvis för att kringgå reglerna om försörjningskrav.

Fru talman! Jag har redan överskridit min talartid. Därför ska jag inte berätta om alla övriga sätt att missbruka folkbokföringen för brottsliga syften. För den som vill fördjupa sig i ämnet kan jag rekommendera Skatteverkets utmärkta skrift *Nationell lägesbild över befolkningen 2025*.

Fru talman! En sak är säker, nämligen att konsekvenserna av felaktiga uppgifter i folkbokföringsdatabasen kan vara förödande. Välfärdssystemet urholkas och bedrägerier mot privatpersoner och företag möjliggörs medan de rättsvärdande myndigheternas och andra myndigheters arbete försvåras, vilket undergräver vårt samhälle. Därför gör regeringen helt rätt i att intensifiera brottsbekämpningen även inom detta område. Säker digital identifiering är grundläggande för att säkerställa att rättigheter och skyldigheter gäller rätt person samt för att minska risken för missbruk av identiteter.

(Applåder)

Anf. 57 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för anförandet.

Ledamoten började med att kommentera att dagens betänkande innehåller resultatet av motioner väckta under allmänna motionstiden. Det är många förslag, och alla avstyrks, vilket kan tyckas lite intressant eftersom många av motionerna är desamma som moderater och representanter från Tidöregeringen har skrivit under många år. Men så är det, att om man sitter i en majoritet jobbar man på andra sätt. Ledamoten berättade om många av de arbetsområden man jobbar med.

Som så ofta läggs mycket tid på att berätta vad man gör för att bekämpa den kriminella ekonomin, vilket är mycket bra. Folkbokföringen har en stor del där. Det har hänt mycket på folkbokföringens område, som Centerpartiet har stött genom åren. Men även om man sitter i regering och har alla instrument för att förbättra saker som uppenbart är felaktiga, måste man också i

riksdagens kammare inse det och rösta för att åtgärda sådant som är uppenbart fel och som enligt mig borde kunna åtgärdas på ett enkelt sätt.

Jag pratar förstås om det vi fick höra talas om för något år sedan, nämligen att kriminella gäng tjänar ohemult mycket pengar på att sälja falska folkbokföringsadresser i människors sommarstugefastigheter. I min värld är det enkelt att ändra lagen som vi själva har beslutat här, att om någon skriver sig på en adress ska den som äger fastigheten få ett besked om detta. Detta gäller dock inte sommarstugefastigheter eftersom man inte är skriven där.

Varför kunde regeringen inte gå med på detta för att snabbt och enkelt få slut på ett stort problem?

Anf. 58 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att jag har väldigt stor respekt för motionsinstrumentet och beundrar ledamöter som gång efter gång lägger fram motioner i hopp om att de en dag ska bli bifallna. Vi på regeringssidan har ingen annan uppfattning. Men när man sitter i regeringsställning har man ett bättre sätt att kommunicera sina goda idéer, nämligen direkt med departementet.

Låt mig också säga att min kommentar om att motioner avslås inte var menad som något slags respektlöshet mot församlingen. Om den uppfattades på det sättet vill jag be om ursäkt.

Detta med kriminellas försäljning av adresser för att få brottsvinster och för att lura människor under slavliknande förhållanden tycker vi på regeringssidan är precis lika vidrigt som ledamoten Vilhelmsson tycker. Arbete pågår. Det finns en utredning, och det finns förslag på straffskärpningar för den typen av kriminalitet.

Nyligen var det ett fall med en dam som hette Ulla-Lena, som hade 66 personer skrivna på sitt sommarhus. Efter en interpellationsdebatt om detta här i kammaren fick hon träffa finansministern. Någon dag efteråt berättade hon att problemet med de 66 personer som var skrivna på hennes sommarstuga hade blivit löst.

Anf. 59 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det inte var någon kritik när jag hänvisade till ledamotens uttalanden. Jag vet att motioner avslås när man inte sitter i regeringsställning.

Men sedan blir jag väldigt förvånad. Ledamoten säger att man när man sitter i regeringsställning har bättre sätt att kommunicera sina förslag och, som jag förstår det, också att genomföra förslag. På vilket sätt är det bättre att det inte blir någon som helst förändring av situationen för sommarstugeägare i sommar? Förändringen sker möjligen, i den bästa av världar, först den 1 januari 2027.

Man hade kunnat snabbutreda en lagändring där man lägger till en mening om att meddelande om nya inneboende på adressen ska gå till fastighetsägare. Hur kan det vara så svårt?

Jag har noterat att det skrivits om detta på sociala medier. Här pratar vi om Ulla-Lena, och min fråga är: Hur många fler Ulla-Lena ska vi få se i sommar? Det blir ju ingen ändring på detta i sommar. Hur många fler ska behöva få sin adress kapad?

Är det verkligen ledamotens mening att finansministern ska gå in varje gång och ringa till Skatteverket och säga åt dem att åtgärda detta? Varför kan man inte göra en snabbutredning och ändra lagstiftningen på en gång? Annars får vi ju fler som Ulla-Lena. Är det verkligen ledamotens mening att vi ska få fler sådana fall i sommar?

Anf. 60 BORIANA ÅBERG (M) replik:

Fru talman! Nej, Helena Vilhelmsson, det är inte min mening att Ulla-Lena eller andra människor ska få sina fritidsadresser kapade av brottslingar.

Jag vill också skingra missförståndet att ministern ringer och utövar ministerstyre över myndigheterna. Det är nog bara en slumpmässig händelse. På Skatteverket har man själv insett orimligheten i att en människa dag efter dag får nya personer inskrivna på sin adress även efter att hon har klagat vid upprepade tillfällen.

Jag och hela regeringssidan är väldigt förbannade på dessa brottslingar. Där är vi helt eniga: Detta ska inte få fortsätta i sommar!

Sedan har jag förstått att det finns juridiska hinder. Det är inte bara att sätta in en mening i lagtexten, utan det handlar om hur folkbokföringen är uppbyggd, där en person kopplas till en adress och så vidare. Men det jobbas på detta. Det kommer att lösas, för denna brottslighet är på alla sätt vidrig, oacceptabel och helt förkastlig.
(Applåder)

Anf. 61 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! F-skattesystemet är en central del av den svenska arbetsmarknadsmodellen. Det är ett verktyg för seriöst företagande – inte en ventil för att kringgå arbetsrätten. När systemet missbrukas urholkas både arbetstagarbegreppet, skattebasen och konkurrensneutraliteten.

I dag räcker det i praktiken att en person uppger att den ska bedriva näringsverksamhet för att godkännas för F-skatt. Godkännandet gäller dessutom tills vidare. Detta, fru talman, är otillräckligt.

För att värna arbetstagarbegreppet och motverka skenföretagande bör det krävas mer än en uppdragsgivare för att man ska kunna beviljas F-skatt. Den som arbetar för en enda uppdragsgivare under dennes kontroll och arbetsledning befinner sig i realiteten i ett anställningsförhållande, inte i ett självständigt näringsförhållande.

Ett uttryckligt krav på flera uppdragsgivare skulle också minska risken för att arbetsgivare pressar anställda att starta eget enbart för att sänka sina egna arbetskraftskostnader. Det är ju ändå i grunden ganska absurt att människor som arbetar sida vid sida med anställda, med fasta scheman och instruktioner, ska

behöva fakturera för sitt arbete i stället för att omfattas av arbetsrätt och kollektivavtal.

Vi måste också tala klarspråk om F-skattens funktion i skattesystemet. För den som anlitar någon med F-skatt bortfaller skyldigheten att göra skatteavdrag och betala arbetsgivaravgifter. Det är en ordning som bygger på att godkännandet är seriöst och korrekt. Om oseriösa aktörer beviljas F-skatt skapas det en sköld mot insyn och en grogrund för svartarbete. Därför bör godkännandet vara tidsbegränsat, och det måste också omprövas regelbundet.

Dessutom finns det andra ganska uppenbara luckor i regelverket om till exempel ROT-avdrag. I dag krävs det F-skatt för det företag som ansöker om ROT men inte för de underentreprenörer som ofta är de som utför arbetet. Det öppnar också för missbruk i entreprenörskedjorna.

Reglerna bör självklart ändras så att även underentreprenörer måste ha en giltig F-skatt för att ROT-avdraget ska betalas ut.

Fru talman! Låt oss också gå till kärnan i den nya problematiken med egenanställningar inom plattformsekonomin. Egenanställningsföretagen marknadsför sig som en trygg administrativ lösning, men i praktiken fungerar de ofta som en arbetsgivarvälakt. De tar inte ett verkligt arbetsgivaransvar utan möjliggör för plattformsföretag att slippa det.

Här måste vi vara principiellt tydliga: Att vara kvalificerad för F-skatt innebär att man bedriver en självständig näringsverksamhet. Man har flera uppdragsgivare. Man bär ekonomisk risk. Man bestämmer över arbetets utförande och prissättning.

Att vara egenanställd via ett egenanställningsföretag innebär däremot att man saknar F-skatt, fakturerar genom ett mellanled och ofta arbetar under villkor som i allt väsentligt liknar en anställning. Detta är två helt olika rättsliga konstruktioner.

Låt mig förtydliga: En revisionskonsult med flera klienter, ett eget varumärke, egen prissättning och affärsrisk är en företagare i egentlig mening. Men ett cykelbud som loggar in på en plattform, accepterar uppdrag enligt algoritmisk styrning och ersätts per leverans är någonting helt annat. Att likställa dessa båda situationer är inte seriöst.

Många plattformsarbetare med egenanställning saknar F-skatt och utför löpande arbete för ett och samma plattformsföretag under anställningsliknande förhållanden. De bör alltså i realiteten betraktas som falska egenanställda eller falska egenföretagare.

Om arbetet uppfyller kriterierna för en anställning ska det också vara en anställning, menar jag. Därför bör det införas ett tydligt krav där den som ska vara egenanställd också måste kvalificera sig för F-skatt. Uppfyller man inte kraven för självständig näringsverksamhet ska man inte heller kunna placeras i en konstruktion som kringgår arbetsrätten. Man ska inte kunna bli egenanställd om man inte samtidigt kvalificerar sig för F-skatt.

Fru talman! Det här handlar ytterst om ordning och reda, om att skilja mellan verkligt företagande och

skenföretagande och om att säkerställa att arbetsgivare inte kan dumpa ansvar genom juridiska konstruktioner.

Fru talman! Arbetsrätten är inte ett tillval. Den är en grundbult i vår svenska modell, och den ska man inte kunna fakturera bort.

Därmed yrkar jag bifall till reservation nummer 2.

Anf. 62 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Sverige ska vara ett land där det lönar sig att arbeta, där företagande uppmuntras och där våra gemensamma system är rättvisa. För oss kristdemokrater handlar skattepolitiken ytterst om ansvar och moral. Skatter är nödvändiga för att finansiera välfärden, men de ska vara rimliga, begripliga och transparenta.

Vi vill se synliga skatter och avgifter. Medborgarna har rätt att veta hur mycket de betalar och vad de får tillbaka. När beskattningen göms i olika påslag och avgifter försvagas sambandet mellan arbete och skatt. Därför är det viktigt att göra skattesystemet mer överskådligt. Regeringen har tagit steg i den riktningen genom att sänka skatten på arbete och förstärka drivkrafterna att arbeta och utbilda sig. Det har gjort skillnaden mellan bidrag och arbete tydligare.

Fru talman! F-skattesystemet är en grundbult i svenskt företagande. Det möjliggör för entreprenörer att ta ansvar för sina egna skatter och avgifter och att verka på en marknad med tydliga spelregler. Regeringen har förenklat för småföretagare och förbättrat villkoren för att starta och driva företag. Samtidigt har kontrollen mot missbruk av F-skatt stärkts genom ökad myndighetssamverkan och bättre informationsutbyte. F-skatt ska vara en kvalitetsstämpel, inte ett verktyg för att kringgå arbetsgivaransvar och dumpa villkor. Därför måste kontrollen fortsätta utvecklas, så att seriösa företag skyddas mot osund konkurrens.

Skatte- och avgiftskontrollen är avgörande för rättvis konkurrens och för att värna skattebetalarnas pengar. Skatteverket har fått ökade resurser för att bekämpa organiserat fusk och för att motverka arbetslivskriminalitet och felaktiga utbetalningar. Regeringen har intensifierat arbetet mot bidragsbrott och stärkt samverkan mellan myndigheter. Staten ska vara stark mot fusk men rättssäker och proportionerlig i sina åtgärder.

Fru talman! Skatteflykt och aggressiv skatteplanering undergräver tilliten till hela samhällskontraktet. När internationella koncerner flyttar vinster till lågskatteländer drabbar det både välfärden och legitimiteten i systemet. Regeringen har stöttat internationella initiativ för minimibeskattnings av stora bolag och arbetat för ökat informationsutbyte mellan länder. Sverige ska inte vara en fristad för skatteundandragande. Den som skapar värde här ska också bidra till Sveriges välfärd.

Fru talman! En korrekt folkbokföring är en förutsättning för att välfärden ska fungera. Felaktiga uppgifter leder till bidragsbrott, identitetsrelaterad brottslighet och felaktiga utbetalningar. Regeringen har stärkt kontrollmöjligheterna och gett Skatteverket

ökade befogenheter att genomföra kontroller och kräva kompletterande uppgifter. Arbetet mot felaktiga utbetalningar har prioriterats. Det är nödvändigt för att värna både trygghetssystemen och förtroendet för dem.

Samtidigt måste vi värna den personliga integriteten. I Sverige finns flera former av skyddade personuppgifter. Dessa skydd är livsavgörande för människor som lever under hot, ofta kvinnor och barn som har flytt från våld i nära relationer. Regeringen har stärkt stödet till våldsutsatta och förbättrat samordningen mellan myndigheter för att säkerställa att skyddet fungerar i praktiken. När vi stärker kontrollen i systemen måste vi samtidigt förstärka skyddet för de allra mest utsatta.

Fru talman! I kampen mot smuggling, organiserad brottslighet och ekonomiskt bortfall spelar Tullverket en avgörande roll. Regeringen har gett tullen utökade befogenheter att ingripa mot brott, stärkt möjligheterna till kamerabevakning och informationsdelning samt tillfört resurser för att möta den ökande införseln av narkotika och vapen. Samarbetet mellan Tullverket, polisen och andra brottsbekämpande myndigheter har fördjupats. En stark tull är en del av både trygghetspolitiken och kampen mot skatteundandragande.

Tullen har nu fått ökade befogenheter – det handlar bland annat om kroppsvisitationer, fordonskontroller och kvarhållande av misstänkta personer i anslutning till gränspassager. Det ger Tullverket bättre förutsättningar att stoppa illegala transporter innan farliga varor når våra gator.

Dessutom har lagstiftningen moderniserats när det gäller informationsutbyte. Tullverket har fått förbättrade möjligheter att dela och ta emot underrättelseinformation från andra brottsbekämpande myndigheter. Det är avgörande i kampen mot internationella nätverk som systematiskt utnyttjar våra gränser och logistikkedjor.

Regeringen har också stärkt möjligheterna till kamerabevakning vid gränser, hamnar och andra strategiska platser. Genom bättre tekniska verktyg – såsom skannrar och automatiserade analysverktyg – kan fler transporter kontrolleras utan att laglydiga medborgare drabbas av onödiga förseningar.

Samtidigt blir straffen för grov smuggling och synnerligen grov smuggling skärpta. Det markerar tydligt att samhället ser allvarligt på införsel av vapen, narkotika och explosiva ämnen.

Det är en tydlig kursändring: från naivitet till handlingskraft. Staten ska vara stark mot brottsligheten men rättvis mot den enskilde.

Fru talman! Kristdemokraternas linje är tydlig: Skatter ska vara synliga och rimliga. Företagande ska uppmuntras. Fusk ska bekämpas med kraft. Integriteten ska värnas. Och våra myndigheter – från Skatteverket till Tullverket – ska ha de verktyg som krävs för att upprätthålla lag och ordning.

Regeringen har redan tagit viktiga steg i denna riktning, men arbetet är inte färdigt. Vi kommer att fortsätta stärka kontrollen, täppa till kryphål och försvara

samhällskontraktet. När rättvisan stärks, då stärks tilliten. Och när tilliten stärks, då stärks Sverige.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 63 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Ledamöter och åhörare! Vi debatterar i dag skatteutskottets betänkande om skatteförfarande, folkbokföring och tull. Det kan för vissa låta som en teknisk och kanske lite torr diskussion. Men jag vill hävda – som många andra – att det är precis tvärtom. Det vi talar om i dag är själva fundamentet för vårt samhällskontrakt. Det handlar om förtroende, om rättvisa och om statens förmåga att bekämpa fusk och brottslighet och samtidigt vara en möjliggörare för medborgare och företag.

Centerpartiet har i ett antal motioner lyft fram konkreta förslag för att stärka detta fundament. Förslagen har tyvärr inte fått gehör hos regeringen. Det är beklagligt, fru talman, för de problem som vi har är fortfarande allvarliga och ibland akuta.

Låt mig börja med det vi redan har pratat om: folkbokföringen. Det är ingen hemlighet att folkbokföringssystemet utnyttjas av kriminella. Adresser säljs för att möjliggöra bidragsbrott. Där kan kriminella nätverk i princip verka i det dolda. Mycket har gjorts och mycket görs – det ska sägas. Men mycket återstår.

Vi tog, som sagt, med förfäran del av rapporteringen i tidningen Hem & Hyra, som påvisade kriminell verksamhet i dess mest finurliga form. Man hittar de här kryphålen. Det handlar om adresshandel. Regeringen väntar med åtgärder kring detta till den 1 januari 2027. Centerpartiet föreslog i ett utskottsinitiativ, som hela oppositionen ställde sig bakom, att information skulle ges även till ägare av sommarstugefastigheter även om ägarna inte är skrivna där. Men det blev ett avslag på det.

I det betänkande som föreligger finns faktiskt ingen beskrivning om handel med just folkbokföringsadresser med i utskottets ställningstagande för avslag. Därför tolkar jag det som att det trots allt inte är så viktigt.

Regeringens svar på detta är otillräckligt, milt uttryckt. Man hänvisar till pågående arbete och utredningar, men som vi alla vet, fru talman, kan man inte utreda bort ett problem som växer för varje dag. Att bara konstatera att problemen finns utan att agera är en invit till de kriminella att fortsätta. Vi behöver handling nu och inte fler förhoppningar och utredningar.

Fru talman! Nästa område som jag vill lyfta fram gäller villkoren för våra företagare. Sveriges små och medelstora företagare är ryggraden i vår ekonomi. De skapar fyra av fem jobb och välbstånd i hela landet, som ni vet. Då måste staten och inte minst Skatteverket agera som en partner och inte som en motpart. Vi ser tyvärr alltför många exempel på motsatsen med krångliga regler, långa handläggningstider och en brist på förutsägbarhet som skapar en enorm osäkerhet för den enskilda företagaren.

Därför har vi i vår motion krävt ett tydligare rätts-säkerhetsperspektiv i skatteförfarandet. Det ska vara

lätt att göra rätt. En företagare som hamnar i tvist med Skatteverket ska inte behöva känna att man möter en övermäktig motståndare där utgången är given på förhand. Regeringens svar på detta är återigen en besvikelse. Man menar att balansen mellan kontroll och service är god. Jag skulle nästan vilja bjuda med regeringen – kanske arbetsmarknadsministern eller näringsministern – på en fältstudie och prata med småföretagare i Hällefors, Laxå eller Vilhelmina och fråga om dessa upplever att balansen verkligen är god när de tvingas lägga orimligt mycket tid på administration i stället för att utveckla sina verksamheter.

De exempel vi lyfter är kostnader för tvister med Skatteverket och att man som ny företagare måste betala in preliminär skatt innan man riktigt vet vad omställningen blir. Svaret i från regeringen är ett rungande nej. Man förklarar det med att det går att få ersättning i efterhand för kostnader som inte skulle ha belastat företaget, men det är inte ett svar som är gott nog. Det underlättar fortfarande inte administrationen och krångligheten för den enskilda lilla företagaren.

Fru talman! Vidare jobbar regeringen liksom många tidigare regeringar med frågan om förenkling. Det är en svår fråga som många har jobbat med, men företagen upplever få resultat. Det här berör också ideella föreningar. Ett exempel som vi har i vår motion är att se över regelverket för kontrolluppgifter för ideella föreningar i syfte att förenkla administrationen. Vad blir svaret från regeringen? Jo, att i dialog med branschorganisationer har Skatteverket fått information om vilka regelverk som man anser är mest betungande och var man anser att behovet av förenklingsåtgärder är störst.

Vidare framgår det att branschorganisationerna är ganska nöjda med Skatteverkets förenklingsarbete. Det finns dock utrymme för att göra mer, och Skatteverket har fått i uppdrag att fortsätta jobba med det. Därför ser regeringen inga skäl att göra någonting åt det och avslår motionerna. I dagens betänkande står dock inte ett ord om ideella föreningar, för de ingår väl ändå inte i branschorganisationerna. Små företag och det ideella föreningslivet verkar inte ligga högt upp på regeringens priorlista.

Fru talman! Centerpartiet föreslår också ett tillkännagivande om att se över och stärka systemet för personer med skyddade personuppgifter och andra skyddsåtgärder för att öka tryggheten och dessa personers frihet och möjlighet att driva företag. Även människor med skyddade personuppgifter ska kunna stärka sin ekonomi, vilket är en grundbult för att kunna uppnå frihet och faktiskt någon gång ta sig ur situationen med skyddade personuppgifter.

Vi påpekar också att regeringen och Skatteverket borde inleda ett arbete med att se över om det vore möjligt för myndigheter eller staten att betala skadestånd när myndigheter avslöjar skyddade personuppgifter. Genom åren har Skatteverket faktiskt medverkat till detta.

Även dessa motioner avslås, fru talman, och det står inte ett ord i betänkandet om företag som drivs av

personer med skyddade personuppgifter eller rätten till skadestånd om personuppgifterna röjs.

Fru talman! Sammanfattningsvis ser vi ett mönster. När Centerpartiet föreslår konkreta åtgärder för att bekämpa brott, förenkla för företagare och stärka utsatta personer som vill driva företag svarar regeringen med passivitet, hänvisningar till pågående arbete och en ovilja att ta problemen på det allvar som de förtjänar. Det duger inte! Förtroendet för våra gemensamma system bygger på att de fungerar, att de är rättvisa och att staten agerar med kraft när det behövs. Regeringen misslyckas på så många politikområden i det här betänkandet, enligt Centerpartiet. Därför, fru talman, står jag förstas fast vid de förslag som Centerpartiet har lagt fram men yrkar bifall endast till reservation 12.

Anf. 64 ANDERS EKEGREN (L):

Fru talman! Det är ett omfattande antal motioner som vi ska diskutera under den här punkten som rör ett brett område: skatt, folkbokföring och tull. För att återknyta till OS för några veckor sedan känns det som ett uppsamlingsheat över frågor som är viktiga men inte faller in under något stort enskilt område.

Jag har gått igenom motionerna och kan konstatera att en del motioner redan är genomförda och fungerar ute på myndigheterna eller bereds inom Regeringskansliet.

Rent allmänt måste jag säga att våra tjänstemän på skatteutskottet har gjort ett mycket bra arbete. De har utförligt beskrivit rättsläget inom många områden och hur utskottet har ställt sig till tidigare motioner. I betänkandet finns det många skrivningar som kan jämföras med rättsutredningar som håller hög kvalitet.

Fru talman! Det finns dock undantag. Det finns en motion från Niels Paarup-Petersen, Centerpartiet, som vill flytta Tullverket till Skåne. Han vill även flytta Livsmedelsverket till Skåne, men det är ett annat utskott. Kanske vill han flytta det till Malmö, där han bor? Att det behövs en omfattande tullverksamhet i Skåne är helt klart, för där finns många hamnar och stor införsel av varor, men att flytta Tullverket dit är inte aktuellt.

Vissa regeringar har ju haft en fäbless för att flytta på myndigheter trots att det är dyrt, trots att man tappar personal och kompetens och trots att det kan ta flera år att bygga upp verksamheten igen. Det finns exempel på i alla fall två myndigheter där bara myndighetschefen flyttade med. Alla andra flyttade inte med. Det kan då ta flera år att bygga upp verksamheten igen. Nya myndigheter kan man däremot placera ganska fritt ute i landet.

Fru talman! Då jag sitter i Tullverkets insynsråd har jag tittat lite extra på motionerna som rör Tullverket. Mycket är på gång inom Tullverket. Verket har fått ytterligare resurser och ny lagstiftning. Jag tänker närmast på det nya brottet utförelsehäleri. De har också fått nya skannrar, och fler är på gång när den juridiska processen är klar. Jag har själv sett skannrarna i funktion, och de är utomordentligt effektiva och kostnadsbesparande.

I betänkandet på sidorna 67–74 står det utförligt om Tullverkets internationella arbete, samverkan mot organiserad brottslighet, skyddsutrustningsuppdraget, fysiska kontroller, reformering av EU:s tullagstiftning, den nya tullbefogenhetslagen och arbetet mot ekobrott med flera punkter. Detta är åtgärder som visar att Tullverket är i framkant och redan har genomfört en del åtgärder som motionärerna vill göra.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 65 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att be kollegorna om ursäkt för att jag inte har lyssnat på er på plats. Ni var i lurarna på väg från Migrationsverkets insynsråd. Jag tycker att debatten har varit väldigt intressant att följa.

För mig som arbetar med å ena sidan migrationspolitik, å andra sidan i skatteutskottet med bland annat frågor om skatteförfarande, folkbokföring och tull, är det slående att debattklimatet är väldigt olika. I de här frågorna står partierna relativt sett mycket närmare varandra.

Vi är överens om att stärka tullen. Vi är överens om att tullens befogenheter ska öka och att fler människor som har blivit utsatta för inbrott i sina hem eller företagslokaler ska få hjälp av tullen att hitta grejerna innan stöldligorna för dem ur landet. Vi är överens om att tullen ska leta efter kontanter när de till exempel gör kontroller vid flygplatser som Arlanda. Det är trots allt så att den som försöker flyga ut ur Sverige med tiotusentals eller hundratusentals kronor i cash kan misstänkas ha något mer än rent mjöl i påsen.

Politiken vi tillsammans driver kommer att leda till att det blir svårare att bedriva kriminell verksamhet i det här landet. Fler kriminella kommer att bli av med sina brottsvinster. Men, fru talman, vi är inte överens om allt. Ibland är det viktigt, precis som många varit inne på i debatten, att ligga på, att pressa regeringen, att arbeta hårdare och snabbare och att fokusera på frågor som kan ha hamnat i skymundan.

En fråga som vi gemensamt i oppositionen gång på gång har lyft fram handlar om en grupp brottsoffer som hamnar i kläm i dagens skattesystem och kriminalrättsliga system. Jag pratar om kvinnor och andra personer som utnyttjas i sexhandeln. Vi i Miljöpartiet tycker att de borde få brottsofferstatus – inte dömas för bokföringsbrott.

Det är en skam att de som utnyttjas av kriminella och vars kroppar säljs som varor kan dömas till allvarigare straff än de män som utnyttjar dem. Så ser det ut i dag. De här kvinnorna behandlas som skattebrottslingar och döms för olika typer av brottslighet på grund av utsattheten de drabbas av. Detta måste rättas till, och jag uppfattar inte att någon ledamot i skatteutskottet har talat för att det är en bra idé att vi har det på det här sättet.

Jag har inte hört någon säga att det är rätt att de som utnyttjar kvinnors kroppar ska ha lägre böter än vad brottsoffren får för att de inte skatteredovisar den

ekonomiska ersättningen. Ingen har sagt det. Ändå gör regeringen ingenting.

En annan fråga som vi har lyft fram och som har varit uppe i debatten handlar om situationen för personer med skyddade personuppgifter. Även här gäller det många gånger kvinnor som har blivit utsatta för allvarliga våldsbrott av en tidigare partner och som gömmer sig för den personen. De får flytta med sina barn, och barnen får börja en ny skola. Sedan räcker det med ett enda misstag som röjer den nya adressen för att de ska behöva dra upp hela familjen med rötterna på nytt.

Jag uppfattar att det finns en bred enighet i utskottet, men vi tycker att regeringen behöver prioritera frågan ännu högre och göra mer för att livet ska bli lättare för dem som lever med skyddade personuppgifter och för att förebygga att barn måste flytta från sina kamrater, byta skola och dras upp med rötterna från ett nytt liv på grund av en enkel miss.

Det finns mycket annat som vi också är överens om. En viktig fråga är ordning och reda i folkbokföringen. Myndigheterna ska veta att de som är skrivna på en adress verkligen bor där. Man ska inte vara skriven i en bostad eller i en sommarstuga som man inte bor i. Det är viktigt eftersom väldigt mycket av vår välfärd bygger på att det är känt vilka som bor var.

Vi från Miljöpartiet står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinning kommer jag att yrka bifall enbart till reservation 25.

Anf. 66 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Som framgått av det som sagts av tidigare talare – inte minst Helena Vilhelmsson, som jag tycker lyfte fram folkbokföringsfrågorna på ett förtjänstfullt sätt – handlar det här betänkandet delvis också om folkbokföringen. Den frågan förtjänar verkligen sin plats.

Folkbokföringen ska spegla befolkningens bosättning, identitet och familjerättsliga förhållanden. Korrekta uppgifter i folkbokföringen är en förutsättning för att mycket annat ska bli rätt. Det omvända gäller förstås också. När det blir fel i folkbokföringen blir det fel på andra håll. Då blir det tillfälle till bidragsutnyttjande. Då kan folk ducka myndighetskontroller och annat.

Skatteverket har ett tydligt uppdrag att säkerställa att korrekta uppgifter förs in i folkbokföringen. I myndighetens regleringsbrev framgår att folkbokföringen ska hålla hög kvalitet och att ”folkbokföringsfelet ska vara så litet som möjligt”.

I en internationell jämförelse står sig svensk folkbokföring väl, men på vissa områden brister det, fru talman, och då brister det tyvärr rejält. Vi har tidigare här i kammaren debatterat svårigheterna med att fastställa identiteten på personer som kommer till Sverige. Det gjorde vi förra året. I dag skulle jag dock vilja belysa frågan om adresskapningar. Sedan några år tillbaka skickar Skatteverket en notis om någon anmäler flytt till din folkbokföringsadress. Men någon sådan motsvarande impuls går inte ut om någon försöker skriva sig på din fritidshusadress eller använda ditt

fritidshus som särskild folkbokföringsadress, vilket det ofta är fråga om i de här fallen.

När skadan väl är skedd, när du har fått en massa oinbjudna i ditt fritidshus, kan det vara nästan stört omöjligt att bli av med problemet. Vi har hört talas om enskilda, till exempel Ulla-Lena Lindqvist, som har haft 50, 60 eller kanske 70 personer skrivna på sin sommarstugadress.

Det här handlar alltså inte bara om att man får en sprängfylld brevlåda från en dag till en annan; det är kanske det minsta problemet i sammanhanget.

Det är ganska obehagligt när rättsvärdande myndigheter börjar knacka på ens dörr därför att de söker efter en viss person i ens fritidshus. Det är väldigt nära och obehagligt när man som fritidshusägare får ett samtal från en person som står skriven på samma adress och som i en inte så vänlig ton säger att han eller hon behöver få tag på ett visst brev som man eventuellt har i sin ägo. Därtill finns också risken, som vi sett under åren av gängkrig, att kriminella helt enkelt attackerar fastigheter – adresser – där de tror att vissa personer uppehåller sig.

När vi pratar om adresskapningar och skenskrivningar kan det låta som att vi bara pratar om administrativa intrång i människors liv, men det här problemet är långt större och långt allvarigare än så.

Den här regeringen har gått ut hårt mot skuggsamhället och lovat att städa upp i systemen och bringa klarhet i vilka som faktiskt befinner sig i vårt land. Man påstår till och med att det i detta nu pågår en folkräkning i Sverige. Det är lika pinsamt som dåligt att man bara låter det här problemet rulla på år efter år. Det ska självklart inte vara möjligt att skriva sig i första bästa sommarstuga – inte i ett land som Sverige.

Ulla-Lena Lindqvist är en av dem som har fått betala ett högt pris för regeringens och myndigheternas oförmåga att lösa adresskapningarna. Hon fick sin brevlåda kapad för över två år sedan. Under de åren har hon gjort polisanmälningar och flera gånger kontaktat Skatteverket. Hon har till och med stämt staten.

Vi har tagit hennes fall till utskottet och kallat dit ministern. Vi har också haft interpellationsdebatter om det här i kammaren. Efter en av de debatterna hände det faktiskt någonting, fru talman – om det var en slump eller inte ska jag låta vara osagt. Någonting hände i alla fall, och det var väl gott så. Skatteverket valde att rensa bort det sextiotial personer som stod skriva på Ulla-Lena Lindqvists adress.

Det var jättebra, men det väcker samtidigt frågor. Är det detta som krävs för att man ska få den här regeringens uppmärksamhet? Det är valår, och medierna och oppositionen går igång. Är det detta som krävs för att någonting ska hända? Vi vet inte hur många fler som befinner sig i en liknande situation. Frågan är om ens Skatteverket vet. Det enda vi vet är att detta måste få ett slut och att Skatteverket, om så krävs, måste sätta till resurser för att rensa bland adresserna.

Det är dock inte den långsiktiga lösningen. Den kan finnas personer som följer den här debatten och undrar när en varaktig lösning kommer på plats. Det undrar vi

också, fru talman. Regeringen har inga besked om den saken. Tyvärr är det så att det mesta talar för att vi efter den här mandatperioden måste konstatera att den har inneburit fyra förlorade år även på det här området. (Applåder)

Anf. 67 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Skatteflykt är ett stort samhällsproblem. Det undandrar samhället stora resurser och skadar en fri och rättvis konkurrens. Skatteflykten ökar ojämlikheten när skatteuttaget vältras över på andra grupper med lägre inkomster. Detta är också allvarligt eftersom det minskar tilliten och sammanhållningen i samt förtroendet för vårt samhälle.

I jämförelse med flera andra länder har Sverige dessutom en skattelagstiftning som är fördelaktig för bolag och förmögna. I dag är Sverige ett av få länder som varken har förmögenhets-, arvs- eller gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till fastighetens värde. Därtill har bolagsskatten sänkts i flera steg, och beskattningen av delägare i fåmansbolag har gjorts mer förmånlig.

Det är en orimlig situation som har bidragit till ökade klyftor. Medan de som har svårt att få vardags ekonomin att gå ihop har fått det ännu svårare har de med egendomar, förmögenheter och välmående företag i stället fått betydligt bättre ekonomi. Sverige slits isär och är i dag ett av världens mest ojämlika länder. Skatteplanering och skatteflykt har blivit ett sätt för vissa rika att smita från skatt och från att bidra till välfärden.

Frågan om skatteflykt och skatteundandragande har fått stor uppmärksamhet de senaste åren. Insikten om hur lite skatt många stora och vinstrika multinationella företag betalar genom att utnyttja skillnaderna mellan olika länders skattelagstiftning har varit i fokus för debatten. Avslöjanden som Panama Papers, Lux Leaks och Swiss Leaks har visat höginkomsttagare som gömmer pengar, bolag som planerar bort sin skatt och revisionsbyråer och banker som hjälper till.

Organisationen Tax Justice Network har löpande försökt att uppskatta storleken på det globala skatteundandragandet. Enligt den senaste rapporten beräknas skatteundandragandet resultera i 492 miljarder dollar i uteblivna skatteinkomster, huvudsakligen från multinationella företag.

Grunden för de multinationella företagens skatteflykt är att de kan flytta runt sina vinster till dotterbolag och holdingbolag i länder med låg eller ingen bolagsbeskattning. Vi har bland annat kunnat se detta i Sverige i samband med riskkapitalbolag som driver skola, vård och omsorg.

Skatteflykten leder inte bara till direkt skatteundandragande utan också till andra, indirekta effekter som påverkar länders skatteinkomster. En sådan effekt är att länder försöker att motverka skatteflykten genom att sänka bolagsskatterna, vilket leder till det som brukar kallas race to the bottom.

Vänsterpartiet ifrågasätter den nuvarande utformningen av skatteflyktslagen. Vi anser att grov

skatteflykt borde vara kriminaliserat. En utredning behöver titta närmare på hur just grov skatteflykt ska definieras. En tänkbar väg är att knyta det till att handla om stora belopp och avancerade upplägg. Vi tror att en sådan skärpning av lagstiftningen också skulle ha en betydande preventiv verkan – skattejuristerna på konsultfirmorna skulle tvingas tänka två gånger innan de sätter sitt namn på avancerade skatteupplägg.

Fru talman! Under många år förhalade Sverige införandet av offentlig land-för-land-rapportering på EU-nivå. Vänsterpartiet drev på för att Sverige skulle säga ja och välkomnar att en majoritet av EU:s medlemsländer till slut beslutade att införa lagen trots att Sverige tillsammans med de europeiska skatteparadiserna röstade nej.

För ett par år sedan infördes lagen om skatterapportering. Den syftar till att öka insynen i företag. Genom lagen infördes krav på att stora multinationella koncerner och företag ska offentliggöra uppgifter om den inkomstskatt som de betalar i olika länder.

EU-direktivet har tyvärr flera brister, och många företag kommer undan rapporteringen. Sverige borde därför driva på i EU för att land-för-land-rapporteringen ska gälla i samtliga länder där företagen har verksamhet och sänka gränsen för företagens omsättning så att fler omfattas av rapporteringen.

Den svenska lagen behöver också förbättras, då Sverige har valt att använda möjligheten för företag att tillfälligt utelämna vissa uppgifter i rapporten. För att effektivt bidra till kampen mot skatteplanering och skatteflykt behöver rapporteringsskyldigheten för stora företag vara heltäckande.

Även EU:s så kallade svarta lista behöver förbättras. Förteckningen listar länder utanför EU som uppmuntrar otillbörliga skattemetoder som urholkar medlemsländernas bolagsskatteintäkter. EU:s svarta lista har fått stark kritik från grupper som arbetar mot internationell skatteflykt. Kritiken handlar bland annat om att listan missar många av de länder som bidrar mest till den internationella skatteflykten och att listan bara omfattar länder utanför EU. Enligt en studie från 2021 beräknades listan bara innehålla ett av de tjugo största skattesmitarländerna.

I dag kan skatteparadisen sänka skatten till noll eller nära noll för alla företag, såväl utländska som inhemska, och uppfyller då EU-kraven för att inte komma med på listan. Skattepolitiken kan därmed anses vara icke-diskriminerande, men den bidrar till det som kallas race to the bottom i skattepolitiken.

I Vänsterpartiets motion om åtgärder mot skatteflykt lyfter vi fram flera kriterier som vi menar borde innebära att de skatteparadis som bidrar till skatteflykt sätts upp på den svarta listan. Sverige måste också inom ramen för FN driva på för att FN ska anta en heltäckande skattekonvention mot skatteflykt.

Fru talman! Många länder har infört rapporteringsplikt för inhemska skatteupplägg, bland annat EU-länder som Irland och Portugal men också Storbritannien, USA och Kanada, för att nämna några. Sverige däremot har bara rapporteringsplikt för gränsöverskridande

skatteupplägg. Det skulle behövas rapporteringsplikt även för inhemska skattearrangemang eftersom det skulle innebära ett väsentligt bidrag i kampen mot skatteflykt och skatteundandragande.

När den svenska förmögenhetsskatten slopades försvann också förmögenhetsdeklarationen. Därmed är det svårt för svenska myndigheter att ha någon närmare kunskap om svenska tillgångar utomlands. År 2017 beräknade Skatteverket att Sverige förlorade cirka 4,6 miljarder kronor på att sådana tillgångar inte deklarerades och beskattades. Vänsterpartiet anser att Sverige ska införa en deklarationsplikt för förmögenheter som innehåller utomlands.

Skatteflykt och skattefusk innebär som sagt att miljardbelopp försvinner från välfärden. Det är pengar som skulle behövas i sjukvården, i skolan och i äldreomsorgen. Därför har jag i det här anförandet talat om delar av Vänsterpartiets motion om att stoppa skatteflykt, men jag står naturligtvis bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer om ordning och reda på arbetsmarknaden och i folkbokföringen. Där behöver mycket göras för att komma till rätta med försäljning av folkbokföringsadresser och skyddet för dem som har skyddade personuppgifter.

Jag yrkar bifall till reservation 15 om åtgärder mot skatteflykt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 10 Mervärdesskatt

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU17
Mervärdesskatt
föredrogs.

Anf. 68 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi skatteutskottets betänkande 17 *Mervärdesskatt*. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Skattesystemets främsta uppgift är att säkerställa stabila skatteintäkter för att finansiera vår gemensamma välfärd. För att uppnå detta krävs tydliga och lättbegripliga regler. Ett begripligt skattesystem stärker legitimiteten, minskar den administrativa bördan för både företag och privatpersoner samt reducerar risken för fel, slarv och medvetet fusk.

I Sverige använder vi både nedsatta mervärdesskattesatser och fullständiga undantag där moms inte tas ut alls för vissa varor och tjänster. Denna ordning grundar sig i EU:s skattepolitik, som Sverige valt att anpassa sig till. Samtidigt skapar det betydande komplikationer för både näringsliv och offentlig sektor. Investeringar och viktiga välfärdstjänster riskerar att inte bli av, trots att ambitionen finns. Konsekvensen kan bli en svagare ekonomisk utveckling, förlorade arbetstillfällen och försämrad internationell konkurrenskraft.

Om samtliga undantag försvann skulle den generella momssatsen kunna sänkas till omkring 21 procent utan minskade statliga intäkter. En sådan förändring kan dock inte genomföras snabbt eller utan en övergripande reform av hela skattesystemet.

Fru talman! Systemet med differentierade momssatser leder ofta till problem med gränsdragningar och definitioner, som kan uppfattas som både ologiska och orättvisa. Turism- och besöksnäringen är ett tydligt exempel. Ett liftkort beskattas med 6 procent, men om man i stället väljer att ta sig upp för backen med hundspann blir momsen 25 procent för samma resa. Om man behöver ta taxi till badhuset är momsen 6 procent, men – återigen – om man väljer att åka hundspann dit blir momsen 25 procent för samma transportsträcka. Om badhuset endast har motionssim är momsen på inträdet 6 procent, men om det också finns en vattenrutschkana i badhuset höjs den till 25 procent.

Även inom campingområdet råder ologiska skillnader. Att tälta eller bo i en enklare stuga eller en husvagn beskattas med 12 procent, men att ställa en husbil på en ställplats i en gästhamn beskattas med 25 procent. När campingsäsongen är över och man vill vinterförvara sin husvagn eller husbil gäller återigen 25 procent i skatt. Det är helt enkelt inte rimligt att likvärdiga verksamheter beskattas så olika.

Fru talman! Det finns behov av en översyn för att skapa större harmonisering. Frågan om mervärdesskatt är komplex, och även framöver kan det finnas områden som behöver nedsatta momssatser. Ett exempel i närtid är livsmedelsmomsen, där en låg nivå på momsen bidrar till att hålla matpriserna nere. Det är särskilt betydelsefullt i dessa tider av ekonomisk oro, då hushållens köpkraft pressas. En fortsatt låg livsmedelsmoms kan ge både trygghet och stabilitet för svenska familjer.

Med kriget i Iran förutspås ytterligare kostnadsökningar med tanke på ökande bränslepriser med allt vad det medför. Det ryktas också om en ökande inflation, vilket kan leda till höjda räntor igen. Det innebär att den sänkta livsmedelsmomsen är extra välkommen i dessa tider.
(Applåder)

Anf. 69 MARIE OLSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 under punkt 1 i skatteutskottets betänkande. Den handlar om skattesatser.

Vi debatterar i dag skatteutskottets betänkande om mervärdesskatt. Mervärdesskatt är den skatt som vi betalar på nästan all konsumtion av varor och tjänster. Syftet med mervärdesskatten är i grunden att få intäkter till staten.

Under 2026 beräknas staten få in drygt 600 miljarder i intäkter från mervärdesskatten. Det är en betydande del av statens intäkter, ungefär 42 procent. Det är alltså inget litet område som vi debatterar i dag. Även om vi kanske inte debatterar mervärdesskatt så ofta är det en oerhört viktig intäkt.

Vi socialdemokrater vill poängtera vikten av att värna mervärdesskatten som en effektiv intäktskälla

för finansieringen av vår gemensamma välfärd. För att göra systemet transparent, effektivt och icke snedvridande anser vi att mervärdesskatten i huvudsak bör vara enhetlig. Det var positivt att höra att även ledamöten från Sverigedemokraterna från talarstolen förespråkade en enhetlig mervärdesskatt.

Mervärdesskatteområdet är ett område som i dag har flera undantag från generalitetsprincipen. För att värna momsen som en effektiv intäktskälla för finansieringen av välfärden är det därför angeläget med en översyn. Därför gäller det också att vara försiktig med ytterligare undantag, även om dessa i sig kan ha ett positivt syfte. Andra insatser än skatteförändringar bör vi i första hand pröva.

I väntan på en översyn av mervärdesskatten anser vi socialdemokrater att regeringen bör agera för att motverka vissa av snedvridningarna i momssystemet. En sådan snedvridning är den så kallade dansbandsmomsen, som innebär att tillträdet till dansbandsevenemang beskattas hårdare än andra kulturevenemang. Därför har vi socialdemokrater krävt att dansbandsmomsen ska sänkas till 6 procent, vilket regeringen har hörsammat i ett förslag som vi kommer att hantera senare här i kammaren.

Det är samma sak med momsen på livsmedel. Livsmedelspriserna har skenat och ligger på mycket höga nivåer. Detta ledde till att vi socialdemokrater föreslog en tillfällig sänkning av momsen på livsmedel. Den har riksdagen redan tagit beslut om, och den genomförs från den 1 april, även om vi socialdemokrater anser att reformen borde ha kombinerats med fler reformer för att stärka hushållens ekonomi.

Den stora skattereform som genomfördes i början av 90-talet byggde på ett antal fördelningspolitiska, sunda och ekonomiskt rationella principer för att utforma ett skattesystem som var både samhällsekonomiskt och fördelningspolitiskt effektivt. En av de bärande principerna var en mer neutral och likformig beskattning av olika delar av den privata konsumtionen. Sedan reformen infördes i början av 90-talet har det gått ett antal år, och ett stort antal avsteg har gjorts från principerna. Det handlar om flera undantag och stora skattesänkningar på inkomster och förmögenheter.

De stora skattesänkningarna för dem som tjänar mest som Sverigedemokraterna och regeringen har genomfört är vare sig fördelningspolitiskt sunda eller ekonomiskt rationella utan handlar enbart om att ge mer pengar till dem som redan har mycket och mindre till dem som har lite. Det är gammal klassisk högerpolitik för ökade klyftor och större ojämlikhet som Sverigedemokraterna och regeringen driver.

Fru talman! Alla avvikelser i kombination med andra förändringar av skattepolitiken efter reformens genomförande har lett till att dagens skattesystem kännetecknas av stora och allvarliga problem. Det gäller också mervärdesskatten.

Det är inte bara vi socialdemokrater som ser behovet av en översyn, utan en mängd organisationer har framfört att en översyn behövs för att förenkla moms-
hanteringen för företag och organisationer. När det

gäller företag handlar det om behov av förenklingar och enhetlighet. Det är det de efterfrågar.

Svenskt Näringsliv beskriver regelverket för moms som ett monster. Det är företagen som får stå för den administrativa bördan av allt regelkrångel som finns kring momsen. Svenskt Näringsliv har uppskattat företagens momsregelkostnader till hela 17,5 miljarder kronor. Det är inte lite pengar. De kostnaderna måste naturligtvis tas ut någonstans i kedjan, och troligtvis tas ganska mycket från konsumenterna.

Företag vittnar om hur lönsamma investeringar i exempelvis infrastruktur, bostäder, återbruk, utlandsförsäljning och import inte blir av eftersom momsreglerna motverkar transaktionerna eller helt enkelt är för komplicerade eller osäkra. Här går svenska jobb, tillväxt och klimatsatsningar förlorade på grund av onödigt krångel.

Regeringen brukar annars prata om vikten av näringslivet, men när det gäller en översyn av mervärdesskatten är det stopp. Regelkrånglet får fortsätta till priset av höga kostnader för företagen, färre jobb och färre investeringar.

När det gäller organisationer handlar det bland annat om den internmoms som Skatteverket driver och som innebär att organisationer som har flera juridiska personer i samma organisation ska betala när de försöker effektivisera sin verksamhet för att kunna lägga så mycket pengar som möjligt på själva verksamheten.

I det här fallet har regeringen avstått från att yttra sig till EU-domstolen när den hade möjlighet att göra det. Nu väntar vi på EU-domstolens avgörande. Egentligen är vi i den här kammaren helt överens om att det inte ska vara någon internmoms, så vi får verkligen hoppas att EU-domstolen beslutar enligt kammarens vilja.

Till allt detta kommer att de komplicerade momsregler vi har utnyttjas av kriminella. Sverige har varit hårt drabbat av momskaruseller, och Skatteverket har självt erkänt att kontrollnivån har varit långt ifrån tillräcklig. Som ni hörde lägger seriösa företag 17,5 miljarder på att göra rätt, och samtidigt lyckas bedragare utnyttja de komplexa reglerna, kringgå systemet och bedra staten på många miljarder.

Ett förslag från regeringen kommer snart att hanteras i kammaren utifrån en utredning som den socialdemokratiska regeringen tillsatte 2022. Men enligt den utredningen kommer de åtgärder som föreslås att komma åt ungefär 10 procent av momsbedrägerierna. Därför är det oerhört angeläget att vi fortsätter arbetet med fler verktyg och fler metoder för att stoppa bedrägerierna.

I tidigare debatter här i kammaren har ledamöter från regeringspartierna framfört att det inte finns något behov av en översyn av skattesystemet eftersom man i stället har ett kontinuerligt pågående arbete med förändring av skatter. Problemet med den synen på skattesystemet är att det aldrig blir någon översyn av helheten. Det blir varken hackat eller malet, utan det blir förändringar här och där – och för nuvarande regering

framför allt prioritering av skattesänkningar för dem som tjänar mycket.

Företag, privatpersoner och organisationer framhåller alla vikten av förutsägbarhet i skattesystemet, och det gäller också mervärdesskatten. Med regeringens nuvarande politik, som förkastar en översyn av skattesystemet, kommer inte den förutsägbarheten att infinna sig, utan vi kommer att få fortsatt stora och allvarliga problem med krångliga regler och mer instabila skattebaser.

Vi socialdemokrater liksom många andra ser att behovet av en ny, omfattande översyn av skattesystemet och mervärdesskatten är oerhört stort. Vi kan i nuläget bara beklaga att regeringen inte delar den bilden. I stället får det vänta tills det blir en socialdemokratisk regering efter valet 2026.
(Applåder)

Anf. 70 MARIE NICHOLSON (M):

Fru talman! Det är inte så ofta momsen väcker stor uppmärksamhet i den politiska debatten. Den syns sällan i rubrikerna och diskuteras kanske inte så ofta vid middagsbordet. Men den är ständigt närvarande – den finns i varje matkasse, i varje biljett och på varje kvitto. Just därför är det viktigt att den fungerar väl. Ett momssystem behöver vara stabilt och begripligt. När reglerna är tydliga minskar risken för fel. När undantagen är få blir gränsdragningarna färre, och när systemet är förutsägbart kan företag planera och staten tryggt finansiera välfärden.

I det betänkande vi nu behandlar finns ett stort antal förslag. Många av dem är välvilliga och formulerade med goda intentioner. Det är lätt att sympatisera med ambitionen bakom dem, men varje förändring av momsen påverkar mer än den enskilda fråga den tar sikte på. Fler undantag innebär fler gränsdragningar och större risk för orimligheter med olika momssatser på likartade produkter och tjänster. Det ger upphov till skillnader som ibland är svåra att förklara för allmänheten – ibland kanske till och med för oss själva. Därtill kommer ökad administration, ökade kostnader och större osäkerhet för företagaren och för staten.

Vi behöver vara varsamma, men vi ska inte vara så varsamma att vi förblindas. Ibland finns det anledningar att göra justeringar. Svenska hushåll har nyligen genomlevt en period med hög inflation och höga drivmedelspriser med stigande livsmedelspriser som resultat. Hushållens ekonomi är ansträngd. Förra veckan beslutade vi därför om en tillfällig förändring som kommer att påverka brett. Den 1 april halveras matmomsen. Det kommer att märkas i den lilla familjen och i den stora, hos pensionären och kanske lite extra i hushåll med hungriga tonåringar.

Det är en betydande förändring men en åtgärd för att stärka hushållens ekonomi och bidra till att vända konjunkturen, så trots att det innebär ett undantag från den generella momsnivån är det försvarbart som en tillfällig åtgärd i ett särskilt läge. Det innebär inte att vi överger ambitionen om ett överskådligt system, men

det visar att vi är beredda att använda de verktyg som finns när situationen så kräver.

Fru talman! Inom moms­lagstiftningen hamnar vi ofta i situationer med orimliga gränsdragningar i regelverket. Den så kallade dansbandsmomsen är ett sådant exempel. Under många år har motioner väckts på området från många moderata ledamöter men även från andra partier. Det har gjorts just därför att gränsdragningen har varit så svår att motivera.

I dag beskattas ett evenemang med 6 procent om det klassas som konsert men med 25 procent om det klassas som dans. Man kan naturligtvis ställa sig upp och spontandansa under en konsert, men om dansen står i centrum är det inte längre en konsert. Det här har skapat en inkonsekvens som varit svår att förklara och har gjort systemet mer komplicerat än nödvändigt.

Därför kommer en proposition om dansbandsmomsen att läggas fram under våren. Syftet är att skapa en mer konsekvent och förutsägbart beskattning av kulturevenemang så att likartade arrangemang behandlas likartat. Momssystemet ska ju inte avgöra om kvällen kallas konsert eller dans. Det är en orättvisa som vi nu rättar till.

I sammanhanget tycker jag att vi också ska nämna biografmomsen. Även här bör det föras en diskussion om hur kulturevenemang ska definieras.

Det är beklagligt att Socialdemokraterna 2017 valde att höja momsen på biobiljetter från 6 procent till 25 procent. Svenska biografer befinner sig i dag i ett mycket pressat läge, och på många mindre orter riskerar biografen att försvinna helt. Det är väldigt positivt att Socialdemokraterna nu har ändrat uppfattning i frågan.

Frågan är dock om enbart sänkt moms räcker för att vända utvecklingen. Förändringar som har skett i hur film konsumeras är betydande. Det finns nog anledning att följa utvecklingen noga. Vi får sannolikt återkomma till frågan framöver men då kanske i ett annat utskott.

Fru talman! Halveringen av matmomsen är en riktad åtgärd för att stärka hushållens ekonomi i ett pressat läge. Justeringen av dansbandsmomsen handlar om att ta bort en onödig och svår­förklarad gränsdragning. Det är två beslut som ryms inom en och samma inriktning: ett stabilt och konsekvent momssystem som fungerar också när verkligheten förändras. Helheten är avgörande. Vi ska inte införa undantag lättvindigt, men när förändringar görs ska de vara motiverade och hållbara över tid.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 71 MARIE OLSSON (S) replik:

Fru talman! Det är ju positivt att även ledamoten från Moderaterna pratar om mer enhetliga momssatser. Det jag funderar över är diskussionen om biografmomsen, där ledamoten beklagar att Socialdemokraterna höjde den. Min fråga till ledamoten utifrån det blir: Varför passar ni då inte på att sänka den nu? Det är ju faktiskt ni som styr nu. Det är ni som har majoritet.

När det gäller momsfrågorna kan man säga att de hör hemma i ett annat utskott, som ledamoten gjorde. Men momsen hör ju hemma i skatteutskottet, inte i kulturutskottet, så min fråga till ledamoten är: Om den är så viktig, varför har ni inte passat på att sänka den nu?

Anf. 72 MARIE NICHOLSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Som jag sa i mitt anförande tror jag ändå att det viktigaste när man pratar om momsen är att man ska behålla en enhetlighet och ha så få undantag som möjligt.

Problemet med momsen är att vi har varit inne och pillat och gjort dessa undantag i alla tider, vilket har gjort att till exempel momsen på böcker är väldigt låg och att momsen på biobiljetter var väldigt låg. När man då väljer att gå in och höja momsen slår man lätt undan benen för industrier. Det måste man ha med sig i sitt konsekvenstänk när man väljer att höja vissa momssatser.

Det som hände med biograferna var ju ganska tydligt. Jag vet också att det framfördes att det här skulle bli avgörande för många biografer. En hel del har stängt, och framför allt på landsbygden är det extra tuffa tider.

Man kan naturligtvis sänka ändå med hänvisning till att man vill stödja en viss industri, men överlag ska vi hålla fingrarna för oss själva och inte vara inne och peta och skapa onödiga problem i vår momslagstiftning.

Men vad gäller just biografindustrin tror jag som sagt inte att det räcker. I dagsläget tror jag inte att det skulle räcka att sänka momsen. Jag tror att det är en större fråga om biograferna ska finnas kvar, om det är värt det för oss att gå in och stötta och om hur man ska se på biografindustrin – om den är en del av kulturen eller om vi ska låta marknadskrafterna styra. Det är en vidare fråga, och jag tycker inte att just den hör hemma i den här debatten.

Anf. 73 MARIE OLSSON (S) replik:

Fru talman! Jag finner det än mer anmärkningsvärt att man här i talarstolen framhåller att Socialdemokraterna höjde biografmomsen när man själv sitter på makten nu och faktiskt har möjlighet att ändra på det men inte gör det. Det är ganska anmärkningsvärt, kan jag tycka.

I Skatteverkets skattefelsrapport från 2025, som kom ganska nyligen, rapporterar Skatteverket att skattefelet inom momsområdet är det största i absoluta tal. Det är hela 29 miljarder kronor i skattefel.

Enligt Skatteverket beror det höga beloppet dels på att många omfattas av momsreglerna, dels på att regelverket är så komplext. Det är alltså för krångligt. Det beror naturligtvis också på momsbedrägerierna.

Det behövs helt klart en översyn av hela mervärdesskatteområdet, en översyn som innebär större enhetlighet och betydliga förenklingar. Det måste vara enkelt att göra rätt för företag.

Min fråga till ledamoten utifrån detta blir då: Varför vill inte ledamoten och regeringen och Sverigedemokraterna, som ju faktiskt är stödparti till regeringen, medverka till en översyn som leder till förenklingar och som samtidigt ser till att täppa till hålen för ytterligare mervärdesskattebedrägerier?
(Applåder)

Anf. 74 MARIE NICHOLSON (M) replik:

Fru talman! Jag anser inte att vi behöver ha en reform för reformens skull. Däremot behöver man se över syftet.

Vad är syftet med att göra en översyn av något slag? Jo, att få till ordentliga regelförenklingar för våra företag och minska deras administrativa börda. Det här är ett arbete som pågår i regeringen och har gjort det under hela mandatperioden, och förslag läggs fram kontinuerligt.

Dessutom pågår det ett ordentligt arbete inom EU. Vi är väldigt bundna av EU:s momsdirektiv. Här har vi drivit igenom att man ska ha en regel in och en regel ut, vilket är lovvärt. Helst skulle vi vilja ha en regel in och två regler ut. Det gäller inte bara momsagstiftningen – även skatterna får en ordentlig översyn genom EU-parlamentets Omnibus.

Vi kommer naturligtvis att jobba vidare med frågorna. Men att dra i gång ett stort reformarbete enbart för reformens skull tror jag är att ödsla energi som vi kan lägga på andra saker för att se till att vi får ett så bra regelverk som möjligt för våra företagare.

(Applåder)

Anf. 75 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Fru talman! Skattesystemet ska vara enkelt och rättvist. För att skattesystemet ska uppfattas som legitimt är det viktigt att skattereglerna är generella och enkla och har breda skattebaser. Det var också utgångspunkten för den stora skattereformen i början av 90-talet.

Sedan dess har det gjorts många avsteg från de här principerna. Skattesystemet har blivit ett sammelsurium av avdrag, reduktioner och nedsättningar av olika skatter. Det märks inte minst inom området mervärdesskatt.

Mervärdesskattesatserna har sänkts men också höjts utifrån politiska prioriteringar. I många fall har sänkt mervärdesskatt endast resulterat i ökade vinster hos den som säljer varan eller tjänsten. I vissa fall har det också varit syftet för att rädda en krisande bransch. Men i andra fall har syftet varit att göra varan eller tjänsten billigare för köparen, inte att öka säljarens vinst.

Huvudregeln för mervärdesskatt borde vara att den är enhetlig med få undantag. I det här betänkandet finns många olika förslag om undantag från ordinarie moms. Det är förslag om sänkt moms på privat musikundervisning, sänkt moms på fritidsbåtar i gästhamnar och sänkt moms på nöjesfält, för att nämna några, men också sänkt moms på secondhand och reparationer.

Fru talman! Jag står bakom samtliga mina reservationer i betänkandet men yrkar bifall enbart till reservation 11, som handlar om den dolda mervärdesskatten.

Enligt lagen om ersättning för viss mervärdesskatt för kommuner, regioner, kommunalförbund och samordningsförbund har kommuner och regioner rätt till ersättning för ingående skatt som inte får dras av. Kommunen har också rätt till ersättning för de ökade kostnader som uppkommer vid upphandling av verksamhet inom sjukvård, tandvård, social omsorg och utbildning samt vid hyra av lokal för sådana boendeformer. Rätt till ersättning har kommunen också när den lämnar bidrag till en näringsidkare för dennes verksamhet inom nämnda områden.

Storleken på dessa ersättningar beräknas enligt schablon. Schablonen har beräknats till 6 procent av hela kostnaden för den privata utföraren, och den sattes 1991 utifrån momssatsen 25 procent och antagandet att 30 procent av kostnaderna uppkommer på grund av köp av mervärdesskattepliktiga varor och tjänster. Ersättning kan också ges med 18 procent för lokalkostnad plus 5 procent av resterande kostnader.

Sedan schablonen sattes har exempelvis momsen på mat sänkts till 12 procent, och den sänks nu ytterligare. Privat verksamhet kompenseras dock fortfarande med en schablon som bygger på 25 procents moms på alla varor och tjänster.

År 2014 tillsattes en utredning som hade i uppdrag att se över ersättningen för dold mervärdesskatt vid upphandling av eller bidragsgivning till verksamhet inom sjukvård, tandvård, social omsorg och utbildning och vid hyra av lokaler för vissa boendeformer. Utgångspunkten var att förslag till ändringar i regelverket skulle syfta till konkurrensneutralitet i valet mellan kommunal och privat regi för den verksamhet som bedrivs.

Utredningen kom fram till att schablonen var högre än kommunernas kostnad för den dolda mervärdesskatten. Utredningen föreslog att schablonen skulle sänkas, men eftersom utredningens förslag aldrig genomfördes – det blev aldrig någon proposition – är kompensationen fortfarande högre än de faktiska kostnaderna. När en kommun får kompensation enligt schablonen men har en lägre kostnad blir den privata verksamheten de facto billigare än verksamhet som bedrivs i egen regi.

Ett bra exempel på det senare är Uppsala kommun, som i sitt remissvar konstaterade att kommunen skulle förlora 30 miljoner kronor per år om schablonen sänktes. Den rödgröna majoritet i Uppsala som jag ingick i 2014–2018 beslutade att ta tillbaka upphandlad verksamhet i egen regi när kontrakten gick ut. Det visade sig att det blev dyrare än vad vi räknade med eftersom vi gick miste om intäkter från schablonsystemet. Att ha verksamhet i privat i stället för i egen regi genererar alltså intäkter till kommunen och gynnar kommuner med mycket upphandlad verksamhet.

Ett annat problem som har uppkommit på senare år är att flera kommuner har valt att bolagisera sin egen

omsorgsverksamhet. Med olika upplägg kan man få ut extra momskompensation för de fastigheter där verksamheten finns. För kommunerna är de extra miljoner man får in viktiga eftersom de kan läggas på verksamhet eller kanske på att sänka skatten. Det innebär att kommunal verksamhet bolagiseras eller upphandlas för att finansiera verksamhet, vilket är en sorts skatteplanering för kommunerna.

Fru talman! Ersättning för dold mervärdesskatt kom till för att uppnå kostnadsneutralitet mellan egen och upphandlad drift men är i själva verket en ersättning som gynnar upphandlad eller bolagiserad drift. Den bidrar därmed inte till den kostnadsneutralitet som det var tänkt. För att få en överblick över den nuvarande faktiska kostnaden för den dolda mervärdesskatten borde en ny utredning tillsättas. Utgångspunkten för en sådan utredning bör vara att se till att systemet varken gynnar privat drift eller uppmuntrar till bolagisering av kommunal verksamhet eller kommunala tillgångar.

Ett skattesystem som gynnar privat drift och bolagisering är inte ett bra skattesystem. Jag skulle gärna se ett system som gynnar egen regi, men det förslag som jag och Vänsterpartiet nu yrkar bifall till är ett system som är neutralt när det gäller driftsform. Det är något som alla partier borde kunna ställa sig bakom.

Anf. 76 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Mervärdesskatten är en av de viktigaste intäktskällorna för staten och en central del av vårt skattesystem. Den finansierar välfärden och våra gemensamma åtaganden. Samtidigt måste momssystemet vara enkelt, transparent och rättvist både för företag och för konsumenter.

I grunden bygger momssystemet på en enkel princip: Skatten tas ut i varje led men bärs till slut av konsumenten. För att systemet ska fungera väl krävs att reglerna är tydliga och att skatten är så neutral som möjligt, men verkligheten är tyvärr mer komplicerad. Under många år har momssystemet fyllts på med undantag, specialregler och olika skattesatser, vilket har lett till gränsdragningsproblem och ett regelverk som ibland framstår som svårbegripligt.

Kristdemokraterna vill se ett momssystem som är mer överskådligt och mer konsekvent. Samtidigt måste politiken vara lyhörd för människors vardag och för de kostnader som hushållen möter. Ett tydligt exempel är livsmedelspriserna. Många hushåll, inte minst barnfamiljer och äldre med små marginaler, märker hur maten har blivit allt dyrare. Mat är ingen lyxkonsumtion utan en grundläggande nödvändighet.

Kristdemokraterna ser positivt på att momsen på livsmedel nu sänks, vilket vi har drivit på för tidigare. Det bidrar till att lindra kostnadstrycket på hushållen och gör det lättare för människor att få vardagsekonomi att gå ihop. När priserna stiger snabbt är det rimligt att politiken använder de verktyg som finns för att dämpa effekterna.

Fru talman! Ett annat konkret exempel kommer från kulturområdet, och många har pratat om det

tidigare. Det handlar om den så kallade dansbandsmomsen, som gäller arrangemang där människor samlas för att dansa till musik. I dag beskattas inträdet med 25 procent, vilket är betydligt högre än för andra kulturarrangemang, som konserter och teater. Där gäller 6 procents moms. Detta har länge uppfattats som orättvist eftersom upplevelsen i många fall är likartad oavsett om man står still eller dansar till musiken.

Regeringen ändrar nu detta så att momsen på tillträde till danstillställningar sänks från 25 till 6 procent från och med den 1 juli i år. Förslaget omfattar tillträde till dansarrangemang, och det spelar ingen roll vilken typ av dans eller musik det handlar om – oavsett om det är dansband, nattklubb eller liknande arrangemang ges besökare möjlighet att dansa till musik till 6 i stället för 25 procents moms.

Fru talman! Detta är ett viktigt erkännande av att kultur är något som berikar samhället. Att dansbandsmusikens evenemang beskattas på samma sätt som konserter och teater är en fråga om både rättvisa och kulturpolitik. Samtidigt är det en påminnelse om att skattepolitiken måste vara lyhörd för verkligheten och se de aktörer och arrangörer som bygger mötesplatser och social gemenskap ute i vårt land.

Fru talman! Vi kristdemokrater uppskattar också förslaget om enklare momsregler för gåvor och begagnade varor. Regelverket förenklas för företag som säljer begagnade varor och för företag som vill skänka varor till välgörenhet. Syftet är att minska den administrativa bördan och öka förutsägbarheten.

Reglerna om förenklad vinstmarginalbeskattning ska utvidgas så att den kan tillämpas när varans pris inte är känt men understiger 10 000 kronor. Det gör det enklare för företag att sälja begagnade varor utan att fastna i komplicerad administration.

Man lyfter också fram att donationer av livsmedel till godkända ideella organisationer ska kunna göras utan att utlösa moms. Moms skulle riskera att släcka incitamenten att skänka mat som annars riskerar att gå till spillo. Detta är ett viktigt steg för att underlätta för företag att bidra till civilsamhället och minska matsvinnet.

Fru talman! Det är positivt att man nu tar fasta på att förenkla och modernisera momssystemet för att svara upp mot såväl hållbarhet som återbruk och socialt ansvarstagande. Samtidigt måste vi fortsätta bevaka att dessa förändringar inte skapar nya svåra och snåriga regler utan verkligen förenklar för företag och organisationer i praktiken.

Regeringen skärper åtgärderna mot momsbedrägerier, bland annat genom att ge Skatteverket större möjligheter att kontrollera registreringar, neka skattskyldighet och hantera ingående moms vid misstanke om skatteundandragande. Det är viktigt att skydda den offentliga sektorns intäkter samtidigt som vi bevarar den öppenhet och rättssäkerhet som finns i näringslivet.

Avslutningsvis är vår utgångspunkt att moms ska vara en effektiv och stabil skattebas, men det ska också vara ett verktyg som inte står i vägen för ett hållbart samhälle, ett starkt civilsamhälle eller småföretagande.

Vi vill ha ett system där de goda krafterna får utrymme att verka, där regelverket är begripligt och där politiken inte ska ske på bekostnad av dem som skapar jobb, engagemang och social sammanhållning.

Fru talman! Vi ser fram emot fortsatt dialog och politisk styrning i dessa frågor.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 77 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för ditt anförande!

Det är lite kul att debattera skattefrågor och momsfrågor. På ett sätt är vi väldigt överens. Jag är ganska säker på att den som lyssnar på detta utifrån utan att veta vem det är som pratar tycker att det kan vara vem som helst av oss. Vi har alla åsikter om och vill göra något åt de olika konstiga momssatserna. Det är nog svårt att lista ut vem som företräder majoritet och opposition. Det är inte konstigt. Jag säger inte detta för att raljera utan för att belysa att det här är lite knivigt.

Jag vill ändå ställa frågor om hur regeringen egentligen ser på det här. Det var inte ledamoten, utan en ledamot som talade tidigare, som sa att man inte skulle göra en reform för reformens skull. Men jag var inte lika snabb, som Marie var, på att begära replik då.

Alla vill göra något åt detta. Men vad gör regeringen faktiskt åt dessa konstiga momssatser? Betar man av momssats för momssats på konstiga områden, som man förtjänstfullt har gjort med till exempel dansbandsmomsen? Eller har man ett långsiktigt tänk för hur man ska göra det? Finns det en tanke om att långsiktigt se över åtminstone mervärdesskattesystemet eller kanske hela skattesystemet? Under förra mandatperioden, med januariavtalet, kom man faktiskt ganska långt på vägen med att sätta direktiv för det, men det blev inte av.

Hur går tankarna i Regeringskansliet om just momspolitik? Finns det tankar på en omfattande reform?

Anf. 78 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Helena Vilhelmsson!

Vi ser alla att momsen ofta blir ett stort problem, framför allt för småföretag. Där blir gränsdragningsproblemen desto större. Men jag tror att det finns en vilja att göra rätt.

Regeringen gör vad den kan inom det system som vi har i dag. För en större omarbetning av momssystemet tror jag att det behövs en större skattereform där man ser över alla delar. Det finns nämligen alltid risk att någon drabbas orättfärdigt vid en förändring.

Jag som kristdemokrat har länge tyckt att vi egentligen ska ha en och samma moms, och då behöver den inte vara på 25 procent, som i dag. Om vi skulle ha samma moms på allt skulle vi kunna sänka den generella momsen. Men där är vi inte i dag, utan vi får ta ett steg i taget.

Anf. 79 HELENA VILHELMSSON (C) replik:

Fru talman! Då får vi fortsätta jobba för en större reform där man går mot en enhetlig moms. Jag håller helt med ledamoten om att det är det som behövs. Men jag ser inte att de initiativen har tagits av nuvarande regering. Det återstår att göra i framtiden.

Jag tänker skifta fokus och ställa en fråga som inte har direkt med själva momssatsen att göra utan med politiken för hur man tar ut momsen. Det gäller det som brukar kallas travmoms. Det ligger inte på ledamotens statsråds departement utan på ett annat departement. Men det berör en näring som vi båda vurmar mycket för, och det är ledamotens partikamrat som är landsbygdsminister.

Hästverksamheten är oerhört viktig. Därför är det väldigt tråkigt att det fortfarande är synnerligen oklart hur moms ska tas ut på hästföretag inom trav. Det avgörs i domstol och i HFD. Ändå, får vi lov att säga, bryr sig Skatteverket inte så mycket om det. Ledamoten ska naturligtvis inte svara för vad Skatteverket gör och inte gör. Men det är beklämmande att se att den förda politiken går emot vad alla här i kammaren faktiskt har slagit fast och hur vi vill att det ska se ut.

Det är fortfarande oklart om travföretag är berättigade att dra av moms eller ej och hur Skatteverket avgör när det inte är exakt ett sådant förhållande som har avgjorts i HFD. Vid exakt så många hästar och exakt så stor omsättning är att man berättigad till det, men inte annars. Så ser det ut i verkligheten.

Förs det några diskussioner inom regeringen? Om ledamoten har möjlighet att säga någonting om detta vore jag ytterst tacksam.

Anf. 80 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Det finns naturligtvis ett engagemang för de här frågorna även inom vårt parti. Kristdemokraterna driver landsbygdsfrågorna och ser verkligen att det finns ett behov även här. Samtidigt kan vi kanske inte gå in och styra vad Skatteverket gör och inte gör. Det pågår domstolsprocesser. Vi har svårt att gå in och styra hur de ska tolkas och vad de gör. Så länge inte alla utfall är klara är det svårt att säga vad vi skulle ändra.

Vi förändrar de momssatser vi kan förändra. Livsmedel och mat är viktigt för människor, och den momsen har vi möjlighet att sänka. Likadant är det när det gäller dansbandsmomsen. Vi ser att det är viktigt för människor som lever ute i landsbygden.

Vi försöker ta dem efter hand. Men tyvärr kan jag inte säga att vi kommer att göra något åt detta. Skatteverket har ju de uppgifter de har och driver de processer som de gör. Vi kan inte gå in och styra dem på ett mer konkret sätt.

Anf. 81 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman, åhörare och ledamöter! I dag debatterar vi alltså mervärdesskatt. Det är en skatt som för många är en rad på ett kvitto, vilket vi har hört talas om här i dag. Men det är i själva verket ett av våra mest kraftfulla styrmedel. Momsen kan vara en byråkratisk

börda som kväver företagande och försvårar för ideella krafter. Men den kan också vara en hävstång för att stärka Sveriges självförsörjning, snabba på klimatomställningen och värna ett levande föreningsliv.

Centerpartiet ser de möjligheterna. Vi ser hur en smartare och mer logisk moms och skattepolitik skulle kunna göra Sverige starkare. Regeringen däremot tycks mest se en anledning att avvakta och hänvisar till processer.

Fru talman! Det finns en bred enighet i kammaren om att dagens momssystem är ett lapptäcke. Det har vi hört påpekas många gånger, och alla håller med om det. Det är fyllt av obegripliga gränsdragningar. En dansbandskväll beskattas hårdare än en konsert. Det är lägre moms på turriddning på en islandshäst än på en mer äventyrlig ridtur i fjällen. Det är en annan momssats på takeaway än på mat du står kvar och äter. Det är näst intill provocerande.

Det är dock inte bara absurditeter och lustiga anekdoter. Det skapar också en administrativ börda som stjäl tid och energi från våra företagare. Det är tid som de borde lägga på att utveckla sina verksamheter och anställa fler.

Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att regeringen har haft som strategi att göra momsen mer rimlig momssats för momssats. Det är jättebra. Vi är tacksamma för det. Men helheten saknas.

Jag vill i dag fokusera på fyra områden där regeringen enligt Centerpartiet har extra mycket att göra och där våra förslag skulle göra verklig skillnad.

För det första handlar det om maten på våra bord. Vi har pratat om det i dag. Vi har diskuterat sänkt matmoms. Det är fortfarande så, fru talman, att nästan varannan tugga vi äter i Sverige är importerad. I ett alltmer osäkert världsläge innebär det en sårbarhet vi inte kan acceptera. Svenska bönder producerar mat i världsklass med höga krav på djurvälstånd och låg klimatpåverkan. Men de konkurrerar på en global marknad, där de alltför ofta kämpar i uppförsbacke nedtyngda av svenska skatter och avgifter.

Därför har vi i motioner krävt en omedelbar genomsyn av livsmedelskedjans samlade kostnader från jord till bord. Vi måste identifiera och sänka de skatter och avgifter som gör svensk mat onödigt dyr och som urholkar lönsamheten för våra lantbrukare. Vi föreslår bland annat ett permanent jordbruksavdrag. Det var från början ett förslag till utskottsinitiativ i skatteutskottet. Regeringen har dock sagt nej till förslaget. Motionerna avslås.

Vi tycker att det vore bättre att satsa grundläggande på att säkerställa att vi har svensk mat på bordet i en kris och på att bönderna i vårt land ska kunna leva på sitt arbete. Majoritetens hållning är oroande, särskilt med tanke på dagens oro i världen.

Sänkt matmoms då, tänker någon. Ja, men sänkningen är ju tillfällig, som så mycket annat som regeringen har gjort. Sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar är ett annat exempel. Det är ju valår.

För det andra handlar det om klimatomställningen och vår energisäkerhet, fru talman. Samtidigt som

regeringen med stöd av Sverigedemokraterna monterat ned reduktionsplikten och gjort Sverige mer beroende av fossil olja från auktoritära stater har vi i Centerpartiet föreslagit en annan väg. Vi kallar det för en tanka svenskt-politik. Runt om i vårt land, i skogen och på åkrarna, finns råvaran till framtidens gröna drivmedel. Genom att sänka momsen på biodrivmedel, biogas och vätgas till EU:s lägsta tillåtna nivå kan vi göra det svenska hållbara alternativet konkurrenskraftigt vid pump.

Det här är en politik som minskar utsläppen, skapar jobb, främst på landsbygden, och stärker vår nationella beredskap. Det är en politik för Sverige, vilket vi inte tycker att regeringens politik är, särskilt inte i ett läge där det är kris.

För det tredje handlar det om vårt ovärderliga för-
eningsliv, som jag var inne lite grann på även tidigare, fru talman. Det ideella engagemanget är kittet i vårt samhälle. Men i stället för att underlätta för idrottsföreningar och studieförbund sätter dagens momsregler käppar i hjulen.

Vi har det absurda problemet med internmomsen. Statliga bidrag som ska gå till verksamhet tvingas man i stället betala tillbaka till staten som moms. Som jag nämnt i tidigare debatter kämpar ett av våra största studieförbund nu i EU-domstolen för att slippa en årlig momsnota på 4,5 miljoner kronor. Det är pengar som skulle ha gått till folkbildning.

Vi väntar nu på ett utlåtande från EU. Regeringen kan bekvämt luta sig tillbaka och göra ingenting i väntan på det. Någon sa tidigare att vi alla är överens om att vi inte vill ha det så här. Jag är faktiskt lite osäker på det, eftersom regeringen valde att inte lämna något utlåtande till EU-domstolen.

För det fjärde handlar det om rättssäkerheten, fru talman. Jag vill avsluta med att tala lite mer om den så kallade travmomsen. Det här handlar om någonting mycket större: rättssäkerhet och förutsägbarhet för våra företagare.

Vi har en situation där Skatteverket med en dåres envishet, om jag får lov att uttrycka det så, vägrar att följa utslaget från Högsta förvaltningsdomstolen. Domstol efter domstol i lägre rätt har slagit fast att prispengar från trav- och galopptävlingar utgör inkomster i ekonomisk verksamhet. Därmed ska det inte råda några tvivel om att man ska ha rätt att dra av moms. Ändå fortsätter Skatteverket att hävda motsatsen, vilket skapar en enorm osäkerhet för tusentals företagare inom hästnäringen, en näring som är ovärderlig för vår landsbygd.

Vi tycker att regeringen måste göra något åt det här och har uttryckt detta i en motion. Det är klart att regeringen inte kan detaljstyra en myndighet, men man måste kunna inleda en diskussion och starta en utredning av varför det blivit så här. Varför blir det så att myndigheterna inte gör det vi alla vill i den här församlingen?

Fru talman! Vi har lagt fram konkreta förslag för att stärka svensk livsmedelsproduktion, påskynda klimatomställningen, underlätta för föreningslivet och

garantera rättssäkerheten för våra företagare. Regeringen har sagt nej till alltihop. Det är en passivitet som vi inte har råd med.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 9.

Anf. 82 ANDERS EKEGREN (L):

Fru talman! Denna debatt i skatteutskottet ska ju handla om mervärdesskatt. Ibland tycker jag att vi i skatteutskottet brukar ”springa iväg” och prata om allt möjligt. Men i dag tycker jag faktiskt att vi verkligen har pratat om just mervärdesskatt. Att detta intresserar riksdagens ledamöter visar de många motioner som har väckts – hela 42 stycken, om jag har räknat rätt. Märkligt nog är det exakt lika många som förra våren. Men det är ju inte exakt likadana motioner.

Momsen är en viktig inkomstkälla för staten och behöver värnas. Momsen har funnits sedan 1969 och har förändrats några gånger, senast den 1 juli 2023. Statens intäkter från mervärdesskatt är en av dess största inkomstkällor och uppgick till över 600 miljarder kronor i budgetprognoserna för 2026. Enligt EU:s mervärdesskattedirektiv ska medlemsstaterna ha en normalskattesats, som inte får vara lägre än 15 procent. Medlemsstaterna får dessutom tillämpa högst två reducerade skattesatser, som inte får vara lägre än 5 procent.

Vad vill då motionärerna? Ja, motionärerna vill förändra momssatsen inom ett antal vitt skilda områden som de ser som mycket angelägna. Ingen vill höja momssatsen till 25 procent, utan alla vill sänka den till 6 eller 12 procent. Vissa motioner är väldigt detaljerade. Det finns exempelvis en motion från Miljöpartiet där man vill sänka momsen på ekologisk mat.

En annan lite kul motion har väckts av Amanda Lind med flera miljöpartister, som vill sänka momsen på biografföreställningar. Det intressanta är att momsen på biobiljetter höjdes från 6 till 25 procent år 2017 av den dåvarande rödgröna regeringen, där Miljöpartiet ingick. Kulturminister var då Alice Bah Kuhnke, Miljöpartiet. Höjningen ledde, precis som Marie Nicholson sa tidigare, till dyrare biljetter och ett minskat antal biobesök. Hårdast drabbades mindre biografer, vilka oftast finns på mindre orter.

Det finns en utredning om ny filmpolitik, *Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland*, där man föreslår sänkt moms på biografföreställningar från 25 till 6 procent. Detta utredningsbetänkande bereds inom Regeringskansliet, och vi får helt enkelt se vad förslaget blir.

Fru talman! När dåvarande Folkpartiet och Socialdemokraterna 1991 kom överens om en skattereform var tanken att alla skulle betala en kommunalskatt på max 30 procent och att höginkomsttagare skulle betala max 50 procent. En paroll för många var ”hälften kvar”. För att göra det enkelt skulle momsen vara enhetlig. Det är fortfarande grundprincipen. Utgångspunkten ska därför vara enhetlig mervärdesskatt och tillämpning av normalskattesatsen. Utskottet uttryckte detta senast i yttrandet över budgetpropositionen för

2026. Detta gäller alltså. Så är det i teorin, men inte alltid i praktiken.

Redan efter några år förändrades detta. Kommunal-skattesatserna har skenat iväg. I dag är det endast cirka tio kommuner som har en skattesats under 30 kronor, bland annat min egen hemkommun Solna. Det finns flera kommuner som ligger över 35 kronor.

När regeringen flyttar brytpunkten för dem som ska betala statsskatt säger Socialdemokraterna och Vänstern att regeringen bara vill gynna de rika. Sanningen är att regeringen bara vill ligga kvar vid principen hälften kvar, precis samma tanke som Socialdemokraterna omfamnade 1991.

Redan vid en inkomst på 53 300 börjar man betala statlig skatt. I de kommuner som har väldigt höga kommunalskatter kan man faktiskt betala 55 procent i skatt.

Successivt har även momssatserna ändrats. Syftet har varit gott, och även Liberalerna kan ha syndat någon gång och sänkt momsen på någon produktgrupp.

Det finns märkligheter i systemet, som några har varit inne på tidigare. Ett tydligt exempel är dansbandsmomsen, som regeringen nu föreslår ska sänkas från 25 procent till 6 procent.

I dag är momsen 6 procent på kulturella framträdanden. Här har det varit skillnad om du sitter still eller dansar. Sitter du still och lyssnar blir det 6 procent; dansar du blir det 25 procent. Vad händer om någon går på en konsert där man först sitter och sedan börjar dansa under konserten? Det skulle vara intressant att se.

Ibland kan dock sänkt moms användas för att stimulera ekonomin. Därför föreslår regeringen sänkt moms på mat, från 12 procent till 6 procent, från den 1 april 2026 till den 31 december 2027 för att underlätta hushållens ekonomi. Beslutet ligger väldigt rätt i tiden med tanke på vad som händer i Mellanöstern och risken för höjda priser med anledning av kriget.

Man ska dock ta i beaktande att olika momssatser leder till många olika gränsdragningsproblem och svårigheter för enskilda företagare. Det är inte ovanligt att företagare måste tillämpa tre olika momssatser, och det kan vara svårt att se varför olika regler ska tillämpas. Dansbandsmomsen är ett exempel på detta.

Timbro har gjort en utredning om vilka konsekvenser en differentierad moms får. De säger att det innebär ökad byråkrati för företagen och myndigheterna och mycket oklara gränser mellan olika produkter. Man får inte heller alltid de fördelningspolitiska effekter man vill ha.

Jag sitter själv i styrelsen för en liten kulturstiftelse med en omsättning på 3 miljoner kronor. Jag tog detta exempel även förra våren, men jag har gjort det lite annorlunda nu. Vi måste ta hänsyn till tre momssatser: böcker 6 procent, kafé 12 procent och övrigt 25 procent. Men säljer vi guidning, 25 procent, och fika i kaféet, 12 procent, som en produkt säger vår redovisningskonsult att vi måste ta ut 25 procent i moms.

Precis som Jimmy Ståhl från Sverigedemokraterna sa blir det märkliga effekter. Köper du leverpastej till din katt är momssatsen 25 procent. Köper du

leverpastej till dig själv är momssatsen 12 procent i dag och ska bli 6 procent.

Fru talman! Liberalerna anser att skattepolitiken har blivit mer och mer svärgenomtränglig. Vi skulle behöva ta ett helhetsgrepp över inkomstskatter, punktskatter, andra skatter och moms. Varje gång vi gör en välbehövlig förändring riskerar vi att sätta igång en dominoeffekt. Det är bättre att ta ett helhetsgrepp. Vi behöver genomföra en översyn av hela skattesystemet – en skattereform, helt enkelt.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till skatteutskottets förslag till beslut i betänkandet. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 14.)

§ 11 Övergripande skolfrågor och Grundläggande om utbildning

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU7
Övergripande skolfrågor och
Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU8
Grundläggande om utbildning
föredrogs.

Anf. 83 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Tack till utskottets ledamöter som är här i dag för att debattera dessa viktiga frågor!

Detta är min första debatt i utbildningsutskottet, i alla fall i egenskap av ordförande. Det är väldigt roligt att få vara här och ha denna debatt med utskottet.

Vi ska i dag debattera övergripande skolfrågor och grundläggande utbildning. Ni som lyssnar på debatten hemmavid hör att detta är om inte alla så i alla fall stora delar av de frågor som utbildningsutskottet kan debattera. Man glider lätt in och ut lite mellan olika saker.

Jag har med mig ett skrivet anförande här i talarstolen. Som fru talmannen, som jag har suttit i utskottet med tidigare, känner till brukar jag inte ha färdigskrivna anföranden, så det är nästan chockerande. Men jag tänkte faktiskt vara min tradition trogen och lägga undan det en liten stund. Det känns inte lika naturligt att prata utifrån ett färdigskrivet anförande.

Jag tänkte drista mig till, eftersom det är min första debatt som utskottets ordförande, att säga någonting om varför de grundläggande skolfrågorna är så otroligt viktiga och vad Liberalerna av det skälet försöker göra med svensk skola.

Vi liberaler är inte konservativa och inte socialister. Vi är just liberaler. Vi är inte konservativa som tror att utbildning bara handlar om att se till att människor kan stå till arbetsmarknadens förfogande. Vi är inte konservativa som i grunden kanske inte drivs av en vilja att människor ska kunna göra klassresor och få bestämma över sitt eget liv oavsett bakgrund.

Men vi är inte heller, fru talman, socialister som tänker oss att vi ska utjämna skillnaderna mellan alla människor och se till att var och varannan människa

har det precis likadant, att alla ska ha det precis lika dåligt. Vi är inte socialister som tror att det bästa för skolan minsann är om vi stöper alla i samma form, har grå och tråkiga lokaler och Ipadar som suger in de ungas hjärnor i stället för att satsa på en kunskapsskola.

Det vi är, fru talman, är liberaler. Skälet till att vi är så brinnande begeistrade över att se till att skolan blir så bra som den bara kan bli i Sverige handlar om att vi vill ge människor livschanser. Vi vill att människor oavsett bakgrund ska kunna få chans att forma sitt eget liv och sin egen framtid så som de själva vill.

Vi är inte socialister. Då hade vi kunnat säga: Det är rätt enkelt. Om alla ska få det lika kan vi bara lägga 100 procents skatt på allting och dela ut en handpenning, och så kan folk ha det precis likadant oavsett vem man är och vad man presterar.

Det där tror inte vi på. Vi vill inte utjämna skillnader i utfall; vi vill utjämna skillnader i möjligheter i livet. Det är därför skolan är så central för det liberala projektet. Det är egentligen bara skolan man har som riktigt effektivt verktyg om man vill se till att människor oavsett bakgrund kan få likvärdiga förutsättningar att forma sitt eget liv.

Det är därför, fru talman, det är ett så stort problem att det skiljer sig åt i hur skolor ser ut och hur väl de funkar mellan olika kommuner runt om i landet, mellan olika kommundelar och mellan olika typer av områden. Det kan skilja sig mycket om man går på en friskola eller en icke-friskola beroende på om skolan väljer att plocka ut en stor vinst i stället för att lägga pengarna på kvaliteten i undervisningen.

Det är därför det är ett stort problem för oss liberaler att alla skolor inte har haft ändamålsenliga lokaler, att man har kunnat bygga skolor utan aulor och bibliotek, kanske med glasväggar i stället för ordentliga klassrum.

Det är därför, fru talman, som vi är så begeistrade över att skapa en regelbaserad förstatligad skola som utjämnar skillnaderna över hela landet. Det handlar om att utjämna klasskillnader avseende människors möjlighet att forma sitt eget liv och att utjämna skillnaderna i vilka chanser man får som elev beroende på var man bor i Sverige. Det är den ideologiska kärnan, och det är därför som skolfrågorna är så viktiga.

Fru talman! Det är av dessa skäl som vi liberaler i regeringen satsar mycket på skolan. Vi driver på för ett nationellt maxtak för klasstorlekar. Vi ser till att kraven på lärarutbildningen skärps. Vi ser till att nya läroplaner med tydligare kunskapsfokus tas fram. Det är klart att om det inte är fokus på kunskap kommer man aldrig att få några chanser till klassresor, till att forma sitt eget liv.

Fru talman! Man behöver inte ha varit alltför aktiv i skoldebatten för att inse att ett problem kan vara att många som ger sig in i debatten mest vilar sig på egna anekdoter. Alla i Sverige har gått i skolan, och det är bra. Det beror bland annat på att Liberalerna införde den allmänna skolan för alla i Sverige en gång i tiden – med hjälp av Socialdemokraterna. Vi får tacka Socialdemokraterna för stödet.

Detta har problemet med sig att alla tror sig veta vilken skola som är bäst. Jag tycker att debatten om hur skolan ska vara utformad måste vara evidensbaserad. Jag tycker inte att det är bra när det finns en massa kommuner runt om i landet som driver skolorna på sitt sätt. Det blir olika kvalitet på grund av olika resurstilldelningar, olika ideologiska övertygelser och så vidare. Skolan måste vara förstatligad och regelbaserad.

Fru talman! Eftersom det är min första debatt i utbildningsutskottet i den här rollen tänker jag drista mig till en liten anekdot. I debatten har många pratat om Liberalernas förslag till bättre skolmiljöer och vackrare skolor. Det finns de som har varit upprörda. Inte minst Centerpartiet verkar tycka att det viktigaste inte är att vi har en skola som signalerar kunskap och status utan att vi i stället ska lägga pengarna på Ipadar. Min anekdot handlar just om detta.

När jag gick i grundskolan gick jag i en gammal, fin och vacker tegelbyggnad. Det var lite höga trappsteg, och jag kände när jag kom in att här hade många människor gått före mig. I den här skolan fanns aula, bibliotek, gympasalar, klassrum, fungerande matsal och korridorer där man kunde sitta och plugga. Däremot fanns inte glasväggar så att fokus hamnade på det sociala samspelet, utan fokus hamnade i stället på läraren. I den skolan skapades möjligheter för fler att klara sig i livet.

Jag gick i en annan skola på gymnasiet. Den skolbyggnaden såg ut som ett företag, ett kontorslandskap. Det var glasväggar. Där fanns ett saccosäcksrum! Det är chockerande att säga att det fanns ett saccosäcksrum. Det var möbler från ett känt stort möbelföretag, och företaget använde skolan som en utställningslokal för att visa hur deras möbler skulle funka i kontorsmiljöer – inte nödvändigtvis i skolmiljöer.

Resultatet av detta var att jag kunde lägga mycket tid på att engagera mig i Liberala ungdomsförbundet. Det var bra eftersom det ledde till att jag är här i dag. Det var kanske mindre bra för mina skolorsresultat, och det var inte så bra för de elever som inte hade ett så positivt sidoengagemang som Liberala ungdomsförbundet. Flera här i salen tycker att det är tvivelaktigt, men relativt sett till många andra sidointressen kan det vara bra.

Detta funkar inte eftersom fokus inte hamnar på kunskap utan på en dator per elev, lärarens egenskrivna kursmaterial, att titta på vad andra elever gör på andra sidan glasväggen i stället för på kunskap och en ändamålsenlig skola i en vacker lokal.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 84 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att välkomna Joar Forssell till utbildningsutskottet och hans första debatt med oss i utskottet.

Det finns många frågor man kan ställa till Liberalerna. Det är trots allt ert parti som har utbildningsministerposten. Jag skulle kunna fråga ledamoten hur det

går med helrenoveringen av friskolesystemet. Jag skulle kunna fråga regeringen vad de gör för att åtgärda att så många elever går ut skolan utan godkända betyg i kärnämnen. Jag skulle kunna fråga varför skolor som undervisar på engelska har undantag från att anställa behöriga lärare. Jag skulle kunna fråga varför Liberalerna tidigare har röstat nej till att införa offentlighetsprincipen i skolan. Jag skulle kunna fråga varför ni har röstat nej till förslag om att förbjuda aktiebolag att bedriva skola, trots att ni som liberaler också säger att ni vill göra detsamma.

Jag skulle kunna fråga hur det kommer sig att Liberalerna fortfarande kallar sig Sveriges skolparti, trots att alla stora förändringar de senaste decennierna i svensk skola kommer från Liberalerna. Samtidigt har det mesta gått sämre och sämre i svensk skola.

Fru talman! Jag tror att jag avstår, eftersom Liberalernas utspel om att förbjuda fula skolor nog säger allt om vilken nivå Sveriges skolparti, eller Liberalernas parti, har hamnat på. I stället för att bry sig om att klasserna är för stora eller att kommunerna inte har råd med tillräckligt många lärare vill de förbjuda fula skolor.

Anf. 85 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Man skulle kunna fråga sig hur Vänsterpartiet ska komma åt övervinsterna i svensk skola och se till att återreglera skolan tillsammans med Centerpartiet i regering. Det återstår väl att se.

Fru talman! Låt oss gå till frågan om de vackra skolorna. Jag tycker att frågan är viktig, och jag tar gärna debatten.

Det låter på Vänsterpartiet som att det finns en motsättning i att ha vackra, ändamålsenliga skolmiljöer. Utspelet vi har gjort handlar om två delar. Den ena delen är att skolorna ska vara vackra och ingjuta respekt för bildning, kunskap, framtiden och den institution som skolan en gång var och som skolan än en gång bör bli. Den andra delen är att lokalerna ska vara ändamålsenliga. Det ska finnas en aula, en matsal som funkar, lärosalar för de ämnen som ska läras ut, bibliotek och fungerande ventilation för en god arbetsmiljö.

Jag tycker att skolorna ska vara vackra eftersom de representerar någonting. Det står inte på något vis i kontrast till att ha lärare med sjyst lön och med många kollegor samt mycket lärarledd klassrumstid för eleverna, samtidigt som de har tid att sköta sin planering och administration. Det står inte i motsats till varandra. Tvärtom är båda viktiga komponenter i en regelbaserad kunskapsskola. Det är därför frågorna går hand i hand.

Jag hoppas att Vänsterpartiet kan gå med på att ni inte vill ha fula skolor som signalerar att skolan inte är viktig, som signalerar att skolan inte är något som ni vill lägga resurser på och som signalerar att bildning inte är något vi prioriterar i det här landet.

Skolorna ska vara vackra och ändamålsenliga, och de ska vara fyllda av kunskapstörstande elever och lärare som har sjysta villkor så att de kan undervisa och

lyfta svensk skola från grunden och ge fler barn en framtid.

Anf. 86 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Vi gör gärna upp med er liberaler om att förbjuda aktiebolagen i skolan, om ert parti finns kvar i riksdagen efter nästa val. Då kanske vi kan ha en majoritet, men det är osäkert om ni finns här i kammaren då. Min sida av politiken kommer att lösa detta galant.

Skönhet är subjektivt. Man kan ha olika åsikter om vad som är vackert eller inte. Jag har försökt mig på att göra en lista över några olika saker som jag anser är fula: att göra vinst på barns utbildning, att sätta barn i fängelse, att utvisa tonåringar, att göra barn fattiga, att öka klimatutsläppen, att bära strumpor i sandaler.

Fru talman! Jag vill fråga ledamoten hur det vore om Liberalerna ville förbjuda någon av dessa saker i stället för att förbjuda fula skolor. Liberalerna säger att de vill att barn ska få gåshud när de går in i vackra skolor. Jag tror att de skulle få mer gåshud om deras klasskompisar som nu står med ett utvisningsbesked i handen fick stanna kvar i klassrummet.

Anf. 87 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag har försökt få majoritet i mitt parti för att förbjuda strumpor i sandaler, men jag har hittills inte lyckats. Men jag är glad över att få Vänsterpartiets stöd i den frågan.

Egentligen oroar jag mig inte så mycket för att Centerpartiet inte ska vika ned sig för Vänsterpartiet. Jag ligger vaken om nätterna för att jag oroar mig för att Centerpartiet ska vika ned sig för Vänsterpartiet. Där får jag möjligen också ge Vänsterpartiet lite rätt. Det kommer säkert att gå alldeles galant för er att samarbeta i regering, i alla fall från Vänsterpartiets perspektiv.

Fru talman! Låt mig återgå till detta med den fysiska skolan. När vi pratar om vad som är ändamålsenligt måste vi se att det inte bara handlar om ventilation. Det handlar inte bara om att vi ska ha en skolmatsal som fungerar och aulor som fungerar så som aulor ska. Det där är en del av att det ska vara ändamålsenligt. Men en ändamålsenlig skolmiljö är också en skolmiljö som ingjuter värdet av kunskap och bildning. Det är också ett ändamål som skolmiljön måste anpassas för. Vi måste ha en skolmiljö som gör det.

Det är politiska beslut och politiska idéer om effektivisering, konstruktivism och så vidare som har lett till att skolorna i dag ser ut som de gör. På vissa ställen är det baracker. På andra ställen är det glasväggar som gör att man inte fokuserar på undervisningen utan i stället fokuserar på det sociala samspelet. På andra ställen är det andra typer av miljöer som inte fungerar.

Det finns många olika typer av miljöer som är vackra. Det som de skolor vi vill se har gemensamt är att det är skolor där det finns lärare och där det finns regler, ordning och reda, kunskapsfokus och miljöer som signalerar att skolan, kunskap och bildning är

viktigt. Det är det som detta handlar om, och det finns ingen motsättning mellan de olika värdena.
(Applåder)

Anf. 88 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Även jag får inleda med att hälsa Joar Forssell välkommen till utbildningsutskottet.

Jag tänker delvis uppehålla mig vid det som det förra replikskiftet handlade om. Mycket handlar om att Liberalerna faktiskt har tagit viktiga steg mot att ha en mer realistisk syn på utbildningspolitiken. Många av de problem som Joar Forssell tog upp både i sitt anförande och i replikskiftet nyss handlar om att vi har fått ett skolsystem som är en marknad. Det handlar om att vi har aktörer som behöver agera på en marknad. Oavsett om man är kommunal, regional eller en privat, vinstdrivande friskola har alltför mycket av det svenska skolsystemet under alltför lång tid varit baserat på en marknadslogik där det gäller att attrahera elever – att locka till sig elever för att få skolpeng för att kunna bedriva sin verksamhet. Rektorer har behövt agera som företagsledare och skära ned på den verksamhet som de har kunnat skära ned på för att få ihop sin budget.

När Liberalerna nu har tagit viktiga steg för att försöka reglera friskolesektorn och säger sig vilja göra upp med vinstjakten i friskolan är detta välkommet; vi i Socialdemokraterna vill ju exakt detta. Men då är frågan hur Liberalerna har tänkt inför kommande mandatperiod. Hur har Liberalerna tänkt att man ska få igenom den politiken med de samarbetspartier som man har sagt sig vilja fortsätta samarbeta med? Det är en avgörande sko som klämmer. Vi socialdemokrater vill göra upp med friskolesystemet, men hur tänker Liberalerna göra upp med friskolesystemet under kommande mandatperiod?

Anf. 89 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna! Det är väldigt brinnande och viktiga frågor.

Jag vill börja med att konstatera att jag tror att det också finns lite av en generationsskillnad i dessa frågor. Det handlar inte bara om ideologi, färg och på vilken sida av salen man sitter – nu gör vi inte så i Sveriges riksdag, men bildligt talat.

Jag tror att jag och ledamoten tillhör samma ungdomsförbundsgeneration. Vi är uppväxta i ett Sverige där friskolorna var ett faktum. Det finns de före oss som är uppväxta i ett Sverige där det var för mycket så att Socialdemokraterna bestämde hur skolan skulle se ut. Alla skulle vara stöpta i samma form, och det fanns inget utrymme för individen och inget utrymme för den enskilde att nå sin fulla potential och bygga sitt eget liv. Det handlade om att utjämna utfall mer än att ge människor möjlighet att söka sin egen lycka.

Det var ur detta som friskolesystemet växte fram, och det tycker jag i grunden är positivt. Det är bra att det finns friskolor och ett fritt skolval. Det är inte bra när man tar ut vinster i stället för att satsa på läraren

och eleverna och i stället för att ha skolbibliotek, kvalitet på undervisningen och så vidare. Det är dåligt.

Om jag ändå får vara lite anekdotisk vill jag berätta att min dotter går på en friskoleförskola. Det är samma friskoleförskola som jag gick på när jag var barn. När jag gick på den var det en förskola som drevs som ett personalkooperativ. Man tog inte ut vinst, utan förskolan drevs på det sättet helt enkelt därför att man tyckte att man kunde tillföra något till systemet med fria skolor. Sedan har den sålts, och nu ägs den av ett aktiebolag.

Jag ser inte att det finns en motsättning mellan att ha ett fritt skolval och ett fritt skolsystem samtidigt som man inte tar ut övervinster i stället för att säkerställa kvaliteten i skolan. Jag tror att man kan ha båda: ett fritt skolval med fria skolor samtidigt som vi ser till att få bort de värsta övervinsterna.

Anf. 90 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Jag noterar att jag fortfarande, efter att ha lyssnat i drygt två minuter, inte har en aning om hur Liberalerna förväntar sig att få igenom sin politik nästa mandatperiod, för det undvek Joar Forssell under hela sitt anförande. Min fråga kommer alltså att kvarstå: Hur tänker Liberalerna, som nu har agerat, driver en annan typ av politik än de har gjort historiskt och faktiskt vill bli av med avarterna när det gäller vinstintresset? Det uppfattade jag av ledamotens anförande. Men själva kärnfrågan är hur Liberalerna har tänkt att man ska klara av att genomföra den politiken med det regeringsunderlag som man sitter i nu och har funderat på att sitta i även nästa mandatperiod, om man sitter i Sveriges riksdag. Detta är egentligen den bärande frågan. Liberalerna kan gå runt under valrörelsen och i den här kammaren och hur mycket som helst säga att man vill ta bort det här om man inte är i närheten av att kunna få igenom den politiken med de partier som man vill samarbeta med.

Jag och ledamoten är överens. Vi måste bli av med vinsthysterin i det svenska friskolesystemet. Oavsett om det är ett personalkooperativ eller ett föräldrakoooperativ som driver förskolan eller skolan, eller till och med ett aktiebolag om vi lyckas begränsa vinsten – historien har inte visat att det är möjligt, men det kanske blir möjligt i framtiden – är det viktigaste hur vi bedriver skola och att vi ser till att de pengar som vi avsätter till skolan runt om i våra kommuner faktiskt går till elever, lärare, elevhälsa och all annan personal på skolan.

Fru talman! Min fråga kvarstår. Hur tänker Liberalerna genomföra det skifte som de säger sig göra i sin politik?

Anf. 91 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Vi håller redan nu på att återreglera svensk skola. Jag hoppas att det inte kommer som en överraskning för ledamoten. Det handlar om ett nytt betygssystem, rätten till läromedel, bemannade skolbibliotek, lärares undervisningstid och skolmiljöerna. Det handlar om sak efter sak. Offentlighetsprincipen

för friskolor är något som vi inte har lyckats få igenom tidigare.

Liberalerna återreglerar svensk skola. Vi vill gå ännu längre. När jag satt i kommunfullmäktige här i Stockholms stad, där riksdagen ligger, ville Socialdemokraterna flytta ned skolan på stadsdelsnämnderna. Liberalerna vill återförstatliga skolan och se till att staten tar ansvaret för skolan. Det är klart att det är milsvärd skillnad mellan Liberalernas och Socialdemokraternas skolpolitik i många viktiga, strukturella frågor. Vi vill ha en återreglerad kunskapsskola. Det vill inte Socialdemokraterna.

Fru talman! Man sitter i de samarbeten man sitter i, och det för med sig utmaningar. Förra mandatperioden var viceordföranden i utskottet, Anders Ygeman, som sitter där borta i salen, minister i den regering som vi då såg till fick tillträda genom januariavtalet. Då fick Socialdemokraterna till exempel genomföra ett avskaffande av värns-katten. Det var kanske inte Socialdemokraternas dröm att genomföra den reformen. Jag tycker dock att den var viktig för att få igång arbetslinjen och för att få fler personer att anstränga sig och jobba mer och så vidare. Men det var ju inte drömmen för dem, och så är det ju för Socialdemokraterna.

Jag satt i skatteutskottet, och för mig var reformen faktiskt lite av en dröm. Men så funkar samarbeten: Man ger och tar. Jag är helt övertygad om att vi i Liberalerna, som gör detta – att vi ser hela skolan, reformeringen, återreglerandet och kunskapsskolan – till vår viktigaste fråga, kommer att få igenom saker.

Vi har fått igenom väldigt mycket den här mandatperioden. Vi har satt igång många processer, och vi kommer att få igenom väldigt mycket nästa mandatperiod också, för de andra partierna kommer att få vika sig, precis som Socialdemokraterna vek sig för oss under förra mandatperioden.

Anf. 92 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Fru talman! Jag vill först hälsa Joar Forssell välkommen till riksdagens viktigaste utskott. Vi har ju det nationella ansvaret för ett av de viktigaste områdena i samhället. Vi ansvarar för något vi ibland faktiskt glömmer bort att prata om, nämligen en av världens bästa skolor.

Men här handlar det ofta om att lösa problem, och det gör att vi ibland riskerar att inte alltid se det som är bra och starkt med svensk skola. Några saker har Joar Forssell redan varit inne på när det gäller sådant som behöver hända. Jag tycker att det är roligt att se att gröna reformer som rätt till högkvalitativa läromedel och att skolbibliotek ska vara bemannade med skolbibliotekarier faktiskt blir verklighet nu. Sedan behöver vi följa upp detta och se om det blir verklighet ute i skolorna.

Jag vill ta upp ett annat ämne och ställa en fråga. För några veckor sedan kom regeringens AI-strategi med vidhängande handlingsplan. Detta är faktiskt ganska speciellt: För första gången under den här mandatperioden nämns faktiskt skolan i AI-strategin. Ganska mycket beskriver vad som inte ska hända, men

det skrivs också att det krävs viss kunskap – alltså att eleverna behöver viss kunskap om digitalisering och AI.

Men det finns ingen finansiering kopplat till handlingsplanen. Regeringen har ingen strategi för hur skolväsendets digitalisering eller omhändertagande av AI ska gå till. Nu är jag nyfiken på hur det ska gå till ute i verksamheterna. Hur ska kompetensen höjas så att Sveriges lärare kan dra nytta av den tekniska utvecklingen och så att eleverna får de kunskaper de behöver för att navigera i ett snabbt föränderligt samhälle?

Anf. 93 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Det är jättebra frågor. Jag delar verkligen engagemanget här. Vi ska klara av att både vara en kunskapsnation när det gäller traditionell kunskap och samtidigt kunna hantera framtidens verktyg. Det är helt avgörande för svensk arbetsmarknad, konkurrenskraft och säkerhet.

Innan jag kom till utbildningsutskottet satt jag i utrikesutskottet. Jag sitter fortfarande i Natos parlamentariska församling och ett utskott där som heter Science and Technology Trends. Det är fullständigt avgörande för Sveriges säkerhet att vi klarar av skiftet när det gäller hur man använder saker och när det gäller att vi kan producera egna system, egen kod och så vidare.

Jag vill alltså säga att jag delar engagemanget.

Om man ska kunna hantera AI-verktyg i undervisningen och lärandet tror jag att man i grunden behöver en gedigen kunskapsbas. Man måste ha kunskap om hur världen funkar och kunskap i sak. Man måste kunna använda, tillämpa och ha lärt sig om till exempel källkritik. Det är viktigt att ha med sig detta.

Vi måste se till att alla elever när de går ut skolan har så mycket riktig kunskap som de behöver, så att de sedan, med hjälp, handledning och stöd, ska kunna lära sig att använda dessa verktyg. Vi kan inte komma ifrån detta. Men samtidigt ska vi inte göra det för tidigt eller på fel sätt.

Sverige har haft en nästan ideologisk syn att vi ska använda så mycket it och skärmar som möjligt i skolan, och det har inte fungerat. Det kommer inte heller att fungera i framtiden. Man måste börja med en gedigen kunskapsbas hos varje enskild elev.

Anf. 94 CAMILLA HANSÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag har några reflektioner kring Joar Forssells svar. Detta handlar ju inte om framtidens kunskap eller om framtidens verktyg, utan det är i högsta grad en realitet för ganska unga barn och ungdomar redan nu. Därför måste man ha kunskapen nu, för att kunna göra rätt val och kunna bete sig säkert i digitala miljöer.

Vi måste ha en befolkning som kan använda dessa verktyg. Digital kompetens är riktig kunskap som är viktig. Jag har åtminstone hittills oroat mig för att den hållning som Liberalerna har haft riskerar att sinka Sveriges utveckling när det gäller detta.

Låt mig komma in på ett annat ämne, som Joar Forssell inte kom in så mycket på i sitt anförande. I de betänkanden vi diskuterar i dag har vi också yrkanden om elevinflytande. Det har varit en ganska stor debatt om elevinflytandets vara eller icke vara. Liberalernas partistyrelse var väldigt offensiv inför partiets kongress, men som jag uppfattar det blev resultatet lite mildare än man kunde befara.

Jag skulle gärna vilja höra vår nye utskottsordförandes syn på detta med elevinflytande. Utifrån kunskap och forskning vet vi ju att det är viktigt för elevernas välmående och för skolans utveckling. Det är också något som lyfts fram i till exempel OECD:s rapporter: En god relation mellan lärare och elever, där man lyssnar på varandra med respekt, är något som är viktigt och bra i svensk skola, och det är viktigt att vi värnar detta för kunskapsutvecklingens skull.

Hur ser riktningen framåt ut när det gäller detta? Det är viktigt för mig att elevinflytandet finns kvar och stärks.

Anf. 95 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Det finns två delar här.

Det är klart att AI och de nya digitala verktygen är här och nu. Men kunskap är hela civilisationens vagga och hela vår framtids bränsle. Det är klart att detta är framtidsfrågor även om det också är här och nu. Det finns ingen motsättning här.

I svensk skola har det – och detta kan inte ha gått ledamoten förbi – funnits en nästan ideologisk idé om att rensa ut böcker, traditionell kunskap och traditionellt lärande. I stället har man tagit in paddor. Jag hörde för övrigt ett litet barn i min närhet fråga: Varför heter det sköldpadda – padda är ju en tv? På något sätt är det ju den skolan som vi har skapat, och det har varit ideologiskt drivet. Den ideologin vill vi komma bort från.

Vi vill att det ska finnas traditionell undervisning. Vi vill absolut att det ska finnas en kunskaps- och bildningssyn som inkluderar den typen av verktyg när man väl klarar av att hantera dem, men detta med skärmar ska inte vara en ideologi, utan skolan ska bygga på böcker och undervisning. Det är jätte viktigt. Det handlar om att återreglera skolan, och det kommer vi att göra.

Det var inte Miljöpartiets partiledare utan en annan grön partiledare på vänsterkanten som sa att man ska få använda så mycket AI man vill i skolan. Jag hoppas att inte också Miljöpartiet står för detta.

När det gäller detta med elevinflytande kan jag konstatera att ungefär 93 procent av ledamöterna i den här salen själva har varit elevkårsordförande, så även jag och förmodligen även ledamoten framför mig. Självklart ska det finnas ett visst elevinflytande på skolor. Det är naturligt att elever kan organisera sig. Men det måste vara läraren som bestämmer i klassrummet. Det måste vara läraren som har auktoritet att bestämma över undervisningen och innehållet i den. Det kan inte vara upp till eleverna. Jag tror inte att det blir bra, utan jag tror att det är bättre att läraren bestämmer i klassrummet, helt enkelt.

(Applåder)

Anf. 96 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Inledningsvis ska jag vara tydlig när det gäller dessa två olika betänkanden. Jag yrkar bifall till reservation 12 i UbU7, och jag yrkar bifall till reservationerna 7 och 14 i UbU8. Jag hoppas att det blev tydligt och klart.

Herr talman! Svensk skola är i grunden stark. Varje dag gör lärare, rektorer och övrig skolpersonal ett avgörande och fantastiskt arbete för vårt lands framtid. I klassrum runt om i Sverige möter engagerade vuxna elever som arbetar hårt, utvecklas och når sina kunskapsmål.

Det är viktigt att vi börjar debatten där. När vi talar om skolans problem ska vi nämligen vara tydliga med vad de inte beror på. De beror inte på bristande ambitioner hos lärarna. De beror inte på att elever inte vill lära sig. De beror i grunden på systemfel.

Ett av de mest allvarliga problemen – och ett av de mest allvarliga systemfelen – är att likvärdigheten i svensk skola har försämrats de senaste åren. Skillnaderna mellan skolor ökar. Elevers socioekonomiska bakgrund spelar en alltför stor roll – en större roll än vad den borde göra i ett land som Sverige.

Detta är en utveckling som står i direkt motsats till den grundläggande tanken om den svenska skolan. Den svenska skolan har och ska ha ett kompensatoriskt uppdrag. Den ska väga upp skillnader i barns uppväxtvillkor, inte förstärka dem. Utvecklingen går i fel riktning.

Herr talman! I de betänkanden som vi behandlar i dag finns frågor om styrning, resurser och ansvarsfördelning. Det är just där systemfelets kärna finns. Sverige har ett system där staten sätter mål och där kommunerna bär huvudansvaret. Samtidigt finns privata aktörer på en skolmarknad som är offentligt finansierad. Det är ett system som skapar motstridiga drivkrafter.

Skolan ska styras av kunskap, pedagogiskt driv och elevers behov. I stället finns det incitament som handlar om ekonomiskt vinstmaximerande.

Herr talman! Vi måste våga tala klarspråk om detta. Det finns något som vi socialdemokrater tvingades, av Liberalerna bland annat, att inte säga någonting om under föregående mandatperiod, nämligen att de största skolkoncernerna i landet redovisar vinster i miljardklassen. Under de senaste åren har de stora koncernskolorna redovisat omkring 19 miljarder i vinster. Det är skattemedel som är avsedda för undervisning, för stöd till elever och för att stärka skolans kvalitet. I stället för att gå till lärare, till elever, till bättre elevhälsa, till fler läromedel och till bemannade skolbibliotek går de till avkastning och utdelning. Det, herr talman, är ett system som är svårt att försvara. Det borde vara svårt att försvara för alla oss här inne.

Skollagen är tydlig. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, och varje elev ska ges stöd att utvecklas så långt det bara är möjligt. Det är ett absolut uppdrag. Det är inte ett uppdrag som

begränsas av krav på vinst till skolkoncerner. Detta påverkar inte bara de fristående aktörerna. Det påverkar hela det svenska skolsystemet, eftersom regelverket sätter ramarna för alla huvudmän.

Vi socialdemokrater menar allvar när vi vill ta tag i det här systemfelet. Offentliga medel som är avsedda för utbildning ska också användas till utbildning. Därför presenterar vi flera förslag i dessa betänkanden, men vi presenterar också fler förslag fram till valet. Det handlar om att stärka insynen i skolverksamheten, att säkerställa transparens och att stoppa system som leder till överkompensation och vinstjakt.

Exempel på detta är krav på särredovisning på skolenhetsnivå, så att det blir tydligt hur resurser används på varje skolenhet. Det handlar också om att offentlighetsprincipen ska gälla fullt ut på alla skolor, även de fristående. Vi föreslår åtgärder som motverkar överkompensation när det gäller ersättningen till friskolor. Vi vill införa ett schablonbelopp på omkring 10 procent av skolpengen, som bättre speglar kostnader och skillnaden i ansvar mellan kommunala huvudmän och fristående aktörer.

Herr talman! Det här är på riktigt viktigt att driva under kommande mandatperiod.

Det handlar inte om att ifrågasätta mångfalden av huvudmän i sig. Det handlar om att säkerställa att våra skattebetalares pengar används till det de är avsedda för – till fler lärare, till bättre stöd för eleverna och till en starkare och mer likvärdig skola. Det är i slutändan en fråga om ansvar för hela det svenska skolsystemet – för våra barns och elevers framtid som avgörs i våra klassrum.

Men, herr talman, resursfördelning och friskolesystem är inte det enda som vi behöver prata om. Vi behöver prata om det systematiska problem som innebär att omkring 20 000 elever varje år lämnar årskurs 9 utan att vara behöriga till ett nationellt program på gymnasiet.

Det är ett misslyckande för ett utbildningssystem som borde ge varje barn reella chanser att lyckas, särskilt när vi är medvetna om att en gymnasieutbildning är avgörande för en ung människas framtid. Det påverkar möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden, att försörja sig och att delta fullt ut i samhället resten av livet.

Därför är frågor om betygssystem och liknande, som också berörs i dessa betänkanden, avgörande. Vi måste se till att det nya betygssystem som tas fram – det kommer en proposition under våren – på riktigt gör upp med det hårda F-betyget, som ser till att dörrar stängs snarare än öppnas för barn och elever i det här landet.

För oss socialdemokrater är det viktigt att ett betygssystem i ett skolsystem som ska vara kompensatoriskt inte permanent låser in elever i återvändsgränder. Bedömningen och betygsättningen ska vara tydlig och rättssäker, men man måste också kunna stödja elevers kunskapsutveckling.

Herr talman! En annan viktig fråga i betänkandena handlar om tidiga insatser. Vi är fullt medvetna om att

ju tidigare insatserna sätts in, desto större effekt får de. Därför finns det i många av våra motioner, även i budgetmotionen, en avgörande tyngdpunkt när det gäller förskolan och de tidiga åldrarna i grundskolan – detta för att se till att stödet kommer in så tidigt som möjligt. Med den budgetmotion vi lade fram i höstas skulle det finnas pengar för att till exempel ha ytterligare en anställd lärare i varje årskurs 1 i hela vårt land. Det kan vara avgörande för att barn ska lära sig läsa, skriva och räkna i tid. Det är ju där grunden läggs.

Herr talman! Vi måste säkerställa att fler lärare vill vara kvar i skolan. I rapport efter rapport kan vi se lärare som vittnar om hög arbetsbelastning och pressad arbetsmiljö. Föräldrar vittnar om att barn och unga kommer hem från klassrum som varit stökiga och en elevmiljö som varit alltför dålig.

Med fler vuxna i skolan kan vi skapa tryggare och lugnare miljöer, och vi kan få mer studiero i klassrummen. Därmed är det rimligt att vi ser över undervisningsgruppernas storlek och att vi säkerställer att det finns specialpedagogisk kompetens överallt. Och det är nödvändigt att skolor runt om i landet har en fungerande elevhälsa för alla elever. Det här är något vi måste göra om vi menar allvar med att stärka kunskapsresultaten.

Herr talman! Eleverna själva är en avgörande del av sin skolgång. Eleverna är inte tomma kärl som ska fyllas med kunskap. De är aktiva deltagare i hela sin skolgång och i sitt lärande. Därför är elevinflytande inte pynt i skolans styrdokument. Det är en demokratisk rättighet.

En skola som talar om ansvar men som inte ger elever verkligt inflytande riskerar att fostra elever till passivitet, inte till demokratiskt aktiva och ansvarstagande samhällsmedborgare. Erfarenheter från skolor runt om i landet är tydliga. När elever upplever att de har inflytande över sin skolgång ökar också engagemanget och det personliga ansvarstagandet. Därför är det viktigt att man vid implementeringen av de nya läroplanerna och kursplanerna slår vakt om elevers möjlighet till delaktighet.

Låt oss vara tydliga, så att det inte blir några missförstånd. Detta står inte i motsats till en stark lärarroll, där läraren är den som bedriver och ansvarar för undervisning. Det går nämligen utmärkt att kombinera en tydlig lärarroll, där lärare leder undervisningen, med en ansvarsfull elevroll, där elever ges möjlighet att påverka sin skolmiljö och sitt lärande. Det är inte antingen eller.

Avslutningsvis, herr talman! Skolan är inte en marknad vilken som helst. Den är grunden för vår demokrati, för arbetsmarknadens kompetensförsörjning och för den sociala sammanhållningen. Vi socialdemokrater har därför ett tydligt mål: Den svenska skolan ska vara kompensatorisk. Den ska ge varje barn möjlighet att utvecklas så långt det bara är möjligt.

Då är tre principer vägledande och grundläggande.

För det första ska resurserna som vi avser att lägga på skolan stanna i skolan.

För det andra måste skolsystemet bygga på och främja likvärdighet.

För det tredje måste professionen, oavsett vilken, i svensk skola få förutsättningar att lyckas bättre med sitt uppdrag.

Den svenska skolan är stark tack vare de människor som jobbar där varje dag. Men systemet runt omkring behöver förändras och reformeras. Vi socialdemokrater kommer att stå upp för en skola där varje elev får möjlighet att lyckas, en skola där skattemedel går till våra elever och lärare och inte till vinstutdelning, en skola som återigen blir motorn för jämlikhet och framtidstro.

(Applåder)

Anf. 97 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Herr talman! Det som en gång byggde Sverige starkt var utjämnandet av livschanser. Det handlar om att det inte ska spela någon roll varifrån du kommer eller vad dina föräldrar heter, utan det som spelar roll är vart du är på väg. Det låter som slitna klyschor, men i skolan blir det på riktigt. Det är här det utspelar sig.

En gång i tiden låg Sverige i topp i Europa när det gäller läs- och skrivkunnighet. Detta har framhållits som en viktig förklaring till Sveriges exceptionella ekonomiska utveckling under stora delar av 1900-talet. Vi moderater vill att den elev som varje dag ställer klockan, går upp, går till skolan, anstränger sig och gör sitt bästa ska veta att den ansträngningen alltid ska löna sig.

I vissa klassrum är det så i dag. Vi har klassrum i Sverige där det bedrivs undervisning i absolut världsklass. Men så ser det inte ut överallt. I stället för att vara den väg ut ur fattigdom som skolan skulle vara bidrar den på vissa håll i stället till att förstärka utanförskapet. Otydliga kunskapskrav leder ibland till psykisk ohälsa och stök. Var femte elev i årskurs fem uppger att det sällan eller aldrig är arbetsro på lektionerna – var femte elev! Då är det inte så konstigt att var femte tioåring inte kan läsa ordentligt – en risk för funktionell analfabetism, som forskaren Martin Ingvar uttrycker det.

Den största skiljelinjen i svensk skola går mellan de elever som pratar svenska hemma och de som inte gör det. I kunskapsinhämtning motsvarar det kunskapsgapet flera års kunskapsinläring. Så kan vi inte ha det. Det här gapet är betydligt större i Sverige än i väldigt många andra länder, och det är ett stort misslyckande.

Den svenska skolans problem är i dag i hög grad, men inte enkom, kopplade till invandring och dålig integration. Men vi har fler problem. Närmare 40 000 utbildade lärare vill inte arbeta som lärare och har valt att lämna den svenska skolan. Det motsvarar ungefär 15 procent av hela lärarkåren. Vilket fatalt misslyckande är inte det?

Ibland hör jag i debatten att vi svartmålar svensk skola. Det sägs att om vi bara undantar de elever som har utrikesfödda föräldrar ser det inte så mörkt ut, eller om vi tittar på genomsnittet och inte på fördelningen

av elever ser det inte så dåligt ut. Men att blunda för problemen kan aldrig vara en lösning, eller hur?

Vi har ett ansvar i denna kammare att borra i problemen och få bukt med dem. Sveriges tapp, även när det gäller exempelvis avancerade kunskaper i matematik, är ett reellt problem. Den svenska skolan som en gång bidrog till att bygga Sverige starkt och internationellt konkurrenskraftigt är i stort behov av förändring. Socialdemokraterna lät ideologiska experiment få tränga undan ämneskunskaperna i den svenska skolan. Då fick vi en flumskola som vi nu gör upp med. Dessutom visar den senaste Pisamätningen att vi är sämst i klassen när det gäller klassrumsdisciplin i hela Europa.

Det är helt uppenbart att det behövs en ny kurs i skolpolitiken, och detta paradigmskifte genomför nu regeringen. Vi återupprättar kunskapsskolan med fokus på faktakunskap och grundläggande förmågor som att läsa, skriva och räkna. Vi arbetar med en obligatorisk språkförskola för barn som inte talar svenska i hemmet så att de inte halkar efter redan innan skolstart. Vi skapar ordning och reda i klassrummen men också i själva skolsystemet. Vi inför ett nytt betygssystem som en gång för alla sätter stopp för de stötande glädjebetygen och oseriösa aktörer i friskolesystemet. Vi återupprättar kunskapsuppdraget. Vi inför mer undervisningstid och nya läroplaner, och vi stärker befogenheterna för lärare och rektorer.

Det här, mina vänner, är bara början.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 98 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)
replik:

Herr talman! Välkommen tillbaka – det är kul att ha dig tillbaka, Josefin!

Josefin Malmqvist har ett utmärkt anförande, där det fanns flera saker som jag håller med om. Men det var en grej i inledningen som jag tyckte var väldigt anmärkningsvärd.

Josefin Malmqvist säger att det inte handlar om varifrån du kommer utan vart du är på väg. Det handlar om att du ställer klockan, tar dig i väg till skolan, att du kämpar och att du gör en insats. Och så utvisar vi dig.

Det är det vi ser just nu. Jomana, som vi har haft möjlighet att träffa här i riksdagen, ställer klockan och går till jobbet före skolan. I skolan kämpar hon och gör hon allt vad hon ska. Många dagar går hon till jobbet även efter skolan. Nu är hon på väg till Egypten på grund av regeringens politik. Hon var på väg till en utbildning för att kunna bidra till Sverige, men nu är hon kanske inte det så länge till, för nu ska hon ut.

Det här är inte typisk skolpolitik, men det är en direkt effekt av regeringens politik på den svenska skolan. I Huddinge ska tolv elever utvisas. Vi hörde från en annan kommun att fyra ungdomar på en skola ska utvisas.

Hur gör detta svensk skola bättre?

Anf. 99 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Som ledamoten är inne på är detta en skoldebatt och inte en migrationsdebatt. Jag deltar gärna i en migrationsdebatt tillsammans med Centerpartiet och diskuterar de frågor kring utvisningar som har varit aktuella i närtid.

Frågan i dag rör övergripande skolpolitik. Den rör vilken inriktning vi vill se för den svenska skolan framöver. Där har vi varit tydliga: Vi genomför nu en stor kursomläggning av den svenska skolan. Vi återupprättar kunskapsuppdraget, och vi återupprättar trygghetsfokus i den svenska skolan så att fler elever ska få trygghet och studiero så att de kan koncentrera sig på lektionerna. Vi inför en helt ny lärarutbildning, eftersom vi ser att lärarna behöver vara rustade med relevant information och kunskap inför det som väntar i det svenska klassrummet.

På område efter område genomför vi nu en omläggning av den svenska skolan. Jag är väldigt nyfiken på att höra Centerpartiets synpunkter på detta. Kommer Centerpartiet att ställa sig bakom regeringens förslag när de når denna kammare inom kort?

Anf. 100 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik:

Herr talman! Det kommer att bli underbart att ha en skoldebatt där Tidöpartiernas ledamöter inte nämner migrationsfrågor. Det tror jag blir den första skoldebatten under vår tid där migrationsfrågorna inte nämns.

Vi kommer att ställa oss bakom flera av regeringens förslag. Det finns också en del förslag som vi inte kommer att ställa oss bakom. Det kommer rätt många förslag, så det kommer att bli en mix.

Om vi inte får prata om hur svensk skola och svenska klassrum påverkas av det här och hur lärare påverkas av att de nu ska läsa på om riktlinjer för hur de ska hantera utvisade elever vill jag gärna prata om en annan sak, och det är det stora gapet mellan storstad och glesbygd.

Det finns ett stort gap mellan dem som pratar svenska hemma och dem som inte gör det. Men det finns också ett extremt stort gap mellan storstad och glesbygd. Regeringens politik är så storstadsinriktad som den bara kan vara. Jag vet inte om det är för att det är Liberalerna som leder den eller för att resten av regeringen inte ställer upp.

Vi kan ta Gällivares och Kirunas skolor som exempel just nu. De skriker efter lärare, och regeringens svar är att utbilda färre lärare. Skolministerns svar är att inte svara på frågorna från dem.

Vad vi ser just nu från Malmö till Malmfälten är att det saknas lärare, och regeringen vill utbilda färre. Den vill att de lärare som redan finns ska undervisa mindre. Hur går det ihop? Hur får vi fler lärare ut till Sveriges skolor?

Jag vet att det kommer ett svar som handlar om att det är en massa lärare som inte är i skolan just nu som kommer att kunna komma tillbaka. Det kan man hoppas. Det vi vet med säkerhet är att man just nu fattar beslut om att utbilda färre lärare.

Hur får Gällivares skolor och Malmös utanförskapsskolor fler lärare så att de kan undervisa sina elever så att dessa kan klara skolan och så att vi undviker de siffror som jag vet att också Malmqvist är oroad över? Det är min fråga.

(Applåder)

Anf. 101 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Att ha fler skickliga lärare i den svenska skolan är helt avgörande för att eleverna ska kunna lyckas. För att möta det genomför vi nu ganska stora reformer som jag önskar hade kommit på plats för väldigt länge sedan.

Ett av de stora problemen när det gäller just lärarutbildningen, som jag tror att ledamoten Paarup-Petersen bland annat hänvisar till här, handlar om att vi har så stora avhopp.

Vi har enorma kvalitetsproblem som gör att studenterna hoppar av. Det gäller både de högrepresterande studenter som tycker att utbildningen inte håller måttet och de svagpresterande studenter som inte klarar av att tillgodogöra sig utbildningens innehåll.

Därför har vi tagit fram ett beredningsunderlag. Vi är nu på väg att genomföra en reformering av lärarutbildningen som innebär färre platser men en högre kvalitet. Ett av de mest alarmerande problemen handlar om den låga andelen lärarledd tid på lärarutbildningen som måste höjas radikalt.

Vi har från regeringen förslag som vi nu genomför för att höja kvaliteten i lärarutbildningen för att få fler lärare. I dag är lärarutbildningen den utbildning i Sverige som har högst andel avhopp. Fler än hälften av dem som börjar hoppar av.

Då spelar det ingen roll om vi bygger ut med ännu fler platser. Det kommer inte att lösa problemet med hur många utexaminerande lärare vi har i klassrummen. Svaret är att höja kvaliteten och ha färre platser men med högre kvalitet. Det genomför vi nu.

Jag är väldigt nyfiken på att höra vad Centerpartiets förslag är på området. Vi får gång på gång höra synpunkter på områden som tangerar den här debatten. Men man svarar inte på frågorna om hur vi ska genomföra reformeringen av den svenska skolan.

Här talar Centerpartiet om många andra saker. Vi kan gärna tala om det vid tillfälle. Jag ser fram emot en debatt om huruvida Centerpartiet ställer sig bakom den stora omläggning av den svenska skolan som vi nu genomför.

(Applåder)

Anf. 102 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Det är ganska vanligt när en moderat står och talar utbildningspolitiska frågor att det handlar om hur man måste göra upp med en socialdemokratisk flumskola.

Problemet är att Lpo 94 beslutades i februari 1994. Då var Carl Bildt statsminister, och Beatrice Ask var skolminister. När man fattade beslut om Lgr 11, som också var en stor skolreform, var det visserligen under

en moderat statsminister men en liberal, eller folkpartistisk, utbildningsminister.

De två stora skolomläggningar som skett under min livstid har varit borgerliga produkter när det gäller läroplaner, kursplaner och betygssystem. Ändå får vi socialdemokrater allt som oftast höra att det är vi som ligger bakom allt ont i den svenska skolan.

Det är ändå slående skickligt av Moderaterna att kunna vara i opposition mot den skolpolitik som de själva har varit med om att genomföra i decennier.

Min fråga till Josefin Malmqvist är därför varför Moderaterna under flera decennier har drivit på för det skolsystem som man nu inte alls vill kännas vid.

Anf. 103 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Det enkla svaret är att det inte stämmer. Vi genomför nu en reformering av den svenska skolan som handlar om att gå tillbaka till grunderna och till kunskapsuppdraget.

Det handlar om att tydliggöra att det är läraren som leder klassrumsundervisningen i enlighet med den evidens och den kunskap som finns. Det handlar om att förtydliga läroplaner, kursplaner och ämnesplaner med fokus på mätbar kunskap i de lägre årskurserna och åldersadekvat progression.

Det handlar om att anpassa kunskapskraven efter barns kognitiva utveckling. Det gäller att komma bort från det som vi refererar till som ett av de tidigare problemen, nämligen att små barn ska förväntas analysera och problematisera innan de ens har faktakunskap att kunna bygga analysen på.

På område efter område ser vi att det nu krävs en omläggning av skolpolitiken, och den genomför vi nu. Det som jag tycker är intressant i detta blev tydligt i Niklas Sigvardssons anförande. Jag uppfattar att Niklas Sigvardsson efterfrågade elevinflytande när det gäller kursplanerna och ämnesplanerna.

Då blir min fråga till Niklas Sigvardsson: Tycker du att det ska vara eleverna som bestämmer innehållet i vad man ska lära sig i skolan, eller bör det vara lärare och skolläddning som slår fast innehållet i undervisningen i den svenska skolan?

Anf. 104 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kan be ledamoten att gå tillbaka till protokollet och se att jag var väldigt tydlig för att vi inte skulle ha den här debatten. Det är en självklarhet att det är läraren som styr undervisningen.

Elevinflytandet i skolan är fortfarande otroligt viktigt. Det är också beforskat att det skapar bättre skolor på totalen när vi skapar utrymme för elever att ha inflytande över sin skolgång.

Det är avgörande att elever får vara med och ha inflytande. Men det är läraren som är den som styr och leder undervisningen i klassrummet. Det är bara att gå tillbaka till protokollet. Jag tror att frågan egentligen ställdes till mig för att man vill undgå att svara på vad min fråga egentligen handlade om.

Det är Moderaterna som har suttit i regeringsställning vid de senaste två stora skiftena i svensk

skolpolitik under 1990-talet och 2010-talet. Det är fakta. Det är bara att gå och titta på när besluten fattades och beslutsunderlagen.

Vi talar gärna om ideologiska experiment i det här fallet. Det största ideologiska experimentet vi har i svensk skola är vinstjakten och det svenska friskolesystemet. Vi är unika i världen med att tillåta vinstjakt på offentliga skattededel.

Det är pengar som borde gå till fler lärare, eleverna, elevhälsan, bemannade skolbibliotek, läromedel och allt annat som Moderaterna gärna säger att de är för den här mandatperioden. Det är det stora ideologiska experimentet i skolan de senaste åren.

Josefin Malmqvist får gärna fortsätta att säga att hon inte tycker att det är Moderaterna som är ansvariga för de senaste decenniernas läroplaner, ämnesplaner och betygssystem. Det är det. Vi kan gå tillbaka till protokollen och läsa att det under 1990-talet och 2010-talet är borgerliga regeringar som har infört de senaste läroplanerna.

(Applåder)

Anf. 105 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Jag ser fram emot denna vårs många debatter på detta ämne i denna kammare. Jag misstänker att vi kommer att återkomma till de här frågorna framöver. Jag hoppas att vi då kan få lite tydliga besked från Socialdemokraterna i de här frågorna.

Från regeringens sida levererar vi nu reform på reform för att vända utvecklingen i den svenska skolan. Det är en allvarlig utveckling som har pågått under alltför lång tid.

Vi ser att kunskapsgapet ökar mellan elever i stad och på landsbygd och mellan de utrikes födda och de med inrikes bakgrund. På område efter område ser vi att gapet ökar. Här vill vi nu vända den utvecklingen.

Jag ser fram emot att höra Socialdemokraternas svar på detta. Vi väntar fortfarande på besked. Kommer Socialdemokraterna att ansluta sig till regeringens linje om nya läroplaner med fokus på kunskap och att vi städar bort allt det dravel som har tillkommit i läroplanen genom åren? Kommer Socialdemokraterna att ställa sig bakom den reformen?

Kommer Socialdemokraterna att ställa sig bakom en reformering av det helt misslyckade betygssystemet som i dag bidrar till glädjebetyg? Kommer Socialdemokraterna att ställa sig bakom förslaget om att reformera betygssystemet som vi kommer att lägga fram i denna kammare?

Kommer Socialdemokraterna att gå till val på att avskaffa det fria skolvalet och möjligheten att kunna välja skola själv?

På område efter område har vi nu avgörande frågor som jag tror att många elever och lärare runt om i Sverige kommer att ställa sig inför höstens val. Detta ser jag fram emot att få fortsätta debattera i denna kammare.

(Applåder)

Anf. 106 ISABELL MIXTER (V) replik:

Herr talman! Josefin Malmqvist talade i sitt anförande om att Sverige en gång hade en kompensatorisk skola och att gapet i dag är större än i många andra länder. Där håller vi verkligen med varandra; detta är ett stort problem.

Man kan fråga sig vad det är som har hänt i svensk skola och varför den inte längre förmår vara kompensatorisk. En väldigt stor del av svensk skola i dag är segregerad. Välutbildade föräldrar gör ett aktivt val när de väljer vilken skola deras barn ska gå i. Barn till andra föräldrar, som inte gör aktiva val, hamnar i en anvisad skola.

Det är ganska logiskt att tänka sig att den elev som har välutbildade föräldrar kommer att ha bättre förutsättningar att klara skolan. Den kanske inte kräver lika mycket resurser som den elev som har föräldrar med enbart gymnasie- eller grundskoleutbildning.

Det har gjorts en utredning om detta. Vad har kommunen för ansvar i sina skolor? Friskolorna kanske inte har ett lika betungande eller stort ansvar, och man borde kanske differentiera skolpengen mellan dem. Det hade varit glädjande om man hade kunnat göra detta. Men Almega gick ut bara någon dag efter att utredningens förslag presenterats och sa att detta kommer att slå undan benen för deras verksamhet. Och som av en händelse kom Josefin Malmqvist dagen därpå och sa att utredningen kommer att hamna i papperskorgen.

Jag vill därför fråga ledamoten: Hur ska man uppnå en kompensatorisk skola, där alla elever får förutsättningar att uppnå sin potential, med Moderaternas politik?

Anf. 107 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Tack till ledamoten för frågan!

Det är en ganska stor fråga som ledamoten ställer, även om jag tror att hon egentligen framför allt syftar på skolpengsutredningens förslag.

Låt mig börja i det större, för skolans kompensatoriska uppdrag handlar inte bara om skolpengen. Det handlar om styrningen av den svenska skolan i stort, och där är regeringens politik tydlig: Vi ser att vi behöver öka den statliga styrningen av delar av den svenska skolan. Det handlar om nya läroplaner, om ett nytt betygssystem och om ett nytt stödsystem, för vi ser att många av de elever som behöver särskilt stöd i skolan inte får det i dag.

På område efter område lägger vi nu om skolpolitiken. Det kommer att bidra till att fler elever får bättre möjligheter att lyckas i den svenska skolan.

Ledamoten Mixter frågade också specifikt om den skolpengsutredning som presenterade sitt delbetänkande före sommaren. Det stämmer att vi från Moderaternas sida inte ser att utredningens förslag är lämpligt att införa den här mandatperioden.

Det betyder inte – för att vara tydlig – att vi moderater inte vill se en differentiering av skolpengen. Det vill vi. Vi ser att det är rimligt. Och det är ingen ny uppfattning från vår sida, utan vi ser att det redan borde

ha införts en differentiering av skolpengen mellan de kommunala huvudmännen och de fristående huvudmännen. Det är rimligt att man har en skolpeng som återspeglar det uppdrag man har.

Vi ser att de förslag som för ganska länge sedan lämnades till en rödgrön regering, som redan är beredda och remitterade och som man redan har skrivit en lagrådsremiss på en gång i tiden i den så kallade skolfinansieringsutredningen, skulle vara alldeles ypperliga att införa för att differentiera skolpengen. Tyvärr valde en rödgrön regering att lägga den utredningen i papperskorgen i stället för att införa förslaget. Det beklagar vi.

Anf. 108 ISABELL MIXTER (V) replik:

Herr talman! Det är ett väldigt intressant besked som Moderaterna kommer med. Man är alltså beredd att differentiera skolpengen för de kommunala respektive fristående skolorna. Det ska jag verkligen ta som ett sanningens ord, och jag hoppas att ledamoten då också är beredd att genomföra detta.

Det är alldeles uppenbart, i alla fall för mig, att den största delen av svensk flumskola, som ledamoten talar om, är marknadsskolan. Det är det som är Sveriges flumskola – att vi har aktörer som kan göra obegränsad vinst på svenska skolelevers utbildning. Man kan flytta pengarna till ett helt annat land. Man kan öppna skolor i Saudiarabien för svenska skattepengar, man kan öppna förskolor i Tyskland och man kan göra vad man vill. Om det inte är flummigt undrar jag vad som faktiskt är det.

Det är klart att vi ska ha god ordning i svensk skola. Men det kräver att vi har jämlika förutsättningar och att man har tillräckligt med elever och lärare för att kunna göra ett bra jobb.

Jag vill återkomma till det som Nils tog upp i sin replik, för jag reagerade också när Josefin Malmqvist i sitt anförande tog upp att den som sliter ska belönas. Även om Josefin Malmqvist hävdar att detta inte hör hemma i en skoldebatt är det trots allt så att lärare i till exempel Huddinge kommun nu tvingas göra handlingsplaner för hur man ska agera när deras elever utvisas. Man skriver i dessa dokument att det finns risk för kraftiga stressreaktioner hos eleven och hos klasskamrater och personal.

Hur kan detta inte vara en fråga som man behandlar i utbildningsutskottet? Jag tycker att den hör hemma i den här debatten.

Anf. 109 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Herr talman! Isabell Mixter efterfrågar reformer för att möta de problem vi ser i friskolesektorn. Jag kan glädja henne med att vi nu har en moderatledd regering som genomför sådana reformer.

Jag är stolt över att vi införde friskolesystemet en gång i tiden. Men det är många regeringar under de här 30 åren som får ta på sig de problem som vi ser. Man borde ha tagit tag i dem betydligt tidigare.

Nu har vi en moderatledd regering som gör det. Det kan jag glädja Isabell Mixter med. Vi kommer att

återkomma till den här kammaren med reformer för att säkerställa att man inte kan ta ut vinst i en skola genom att kompromissa med kvaliteten. Det här är centrala frågor där vi nu vill se en förändring, och jag önskar att vi hade sett någon annan regering ta tag i detta tidigare.

Mitt råd till Isabell Mixter är att stötta en borgerlig regering i valet i höst eftersom det är vi som nu lägger fram förslag för att möta just de problem som hon pekar på.

(Applåder)

Anf. 110 JÖRGEN GRUBB (SD):

Herr talman! Vi ska behandla ämnet grundläggande utbildning. Vad kan då vara mer passande än att prata om tryggheten och studieron i skolan? Sverigedemokraterna har länge velat göra något åt otryggheten och den dåliga studiero som finns i många skolor och klassrum, vilket jag tror att de flesta här känner till. Från att ha haft god studiero som harmoniserade med den tid då svenska elever presterade allra bäst i världen har vi i dag backat ett långt steg jämfört med andra länder.

Det är helt klart att om det inte finns studiero blir det svårt för eleverna att utbilda sig och svårt för lärarna att bedriva god utbildning. Det är ställt bortom allt tvivel att trygghet och studiero är grundläggande för att få välutbildade elever.

Glädjande nog har Tidögänget en utredning på bordet som vi snart ska besluta om här i riksdagen. Vi kommer att stärka rektorns och lärarens ledarskap, och det blir tydligt att rektorn ansvarar för skolans studiero och att läraren leder och bestämmer över undervisningen. Det blir även minskade dokumentationskrav vid disciplinärenden och gemensamma skolregler som bestäms av rektorn och som innebär tydliga konsekvenser vid överträdelse.

Mobbning och kränkningar kommer att definieras tydligare i skollagen. Mobilfri skola införs. Det kommer att ges utökade möjligheter till avstängningar, omplaceringar och akutskolor med syfte att skapa trygghet och studiero. Det blir möjligt att neka tillträde för särskilt farliga elever, alltså sådana som vi inte kan ha i skolan. Tyvärr finns de där i dag.

Herr talman! Nuvarande betygssystem har vi haft en ganska kort tid, cirka 15 år. Man bör nog inte byta ut systemen alltför ofta utan ha dem en lite längre period. Dock är problemen så stora nu att vi helt enkelt måste agera. Många här har klagat på det nuvarande betygssystemet på olika sätt.

I dag bestämmer lärarna helt över elevernas betyg, vilket kan tyckas rimligt. Dock är det inte helt lätt. Tyvärr visar det sig att betygsglidningen – alltså utdelningen av glädjebetyg – är alldeles för stor. I vissa ämnen är drygt en tredjedel av betygen glädjebetyg, och det gäller både kommunala skolor och friskolor. Det är extremt höga nivåer. För att råda bot på detta och låta lärarna slippa yttre påverkan måste nuvarande betygssystem bytas ut. Vi i Tidögänget gör något åt saken. En

utredning som det kommer att beslutas om före sommaren ligger på bordet.

Det nya betygssystemet kommer att ha en tiogradig skala, vara utan skarp godkännandegräns och innebära behörighetskrav motsvarande 4,0 i snittvärde. En sammantagen betygsprincip kommer att gälla, alltså inga skarpa gränser. Nationella prov kommer att ligga till grund för en del av betyget medan resterande delar är lärarnas och respektive skolas samlade betygsvärden.

Vidare kräver betygssystemet att dagens nationella prov görs digitalt, med gemensam rättning och uträkning av betygen. Frågan om digitala nationella prov behandlades redan av den förra regeringen. Skolverkets arbete med detta sedan dess har inte haft den fart det borde, vilket vi är mycket kritiska till. Nu krävs det att arbetet med de digitala nationella proven intensifieras så att eleverna kan få mer rättvisande betyg.

Herr talman! Jag har berört detta förut, men tyvärr är det ständigt aktuellt. Det gäller ett fenomen som finns i våra skolor och ibland utanför dem, nämligen hedersproblematiken. Den fick vi på köpet i och med massinvandringen. Som exempel kan vi ta Malmö, där var femte niondeklassare lever under hedersförtryck. Det handlar bland annat om att barn av olika kön inte får leka med varandra. Flickor får inte ha kortärmat eller gå barbenta trots sommarvärme. Pojkar säger att de vill bestämma över kvinnlig personal och att de inte behöver lyssna på dem för att de är kvinnor. Syskon styr och kontrollerar varandra.

Det görs tyvärr få anmälningar om hedersförtryck trots att omfattande utredningar visar på enorma problem. De drabbar som sagt 20 procent av niondeklassarna. Några anledningar till detta har man också fått fram. De handlar om att personalen inte vågar anmäla. De är rädda på grund av hotbilden från vårdnadshavare och anhöriga. Personalen är rädd att barnen ska fara illa om de tar upp känsliga saker med föräldrarna. Personal och ledning upplever stora svårigheter i mötet med föräldrar vid oro över hedersproblematik. En utredning om att motverka hedersrelaterat våld och förtryck är redan igång. Vi ser fram emot alla åtgärder som kan lindra denna åkomma.

Vi sverigedemokrater anser även att man måste gå ett litet steg vidare genom en riksomfattande kartläggning av hedersförtrycket och islamiseringen i den svenska skolan. Dessa problem är så allvarliga och omfattande att man inte får missa något. Vårt mål är att den svenska skolan återigen ska vara fri från hedersförtryck och islamisering.

Herr talman! I dag är förutom ordningsstörningarna de låga kunskaperna i det svenska språket ett jätteproblem. Vi ser att väldigt många elever, framför allt i utanförskapsområdenas skolor, har stora problem med läsförståelsen. Den fortsätter att sjunka, enligt de mätningar den stora organisationen Pirls gör.

En tredjedel av alla elever är i dag berättigade till modersmålsundervisning. Detta kostar mycket pengar, vilket inte många vill prata om. Det handlar om 2,4 miljarder, om alla nyttjar det. Drygt 50 procent gör det i dag. Detta vill vi ta bort, men vi konstaterar även att

vi tyvärr än så länge är det enda parti som vill det. I stället vill vi satsa dessa pengar på ökad undervisning i svenska språket, vilket många här har pratat om och vill göra. Nu finns tillfället och pengarna. Nu måste signalen till alla elever vara att goda kunskaper i svenska språket kan ge dig god utbildning och sedan ett trevligt arbete. Har du sedan tid över får du jättegärna lära dig ditt modersmål, men i egen regi.
(Applåder)
(forts. § 15)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 25 februari

KrU5 Tillgång till kultur

Punkt 1 (Kulturens roll och oberoende)

1. utskottet
2. res. 1 (MP)
Votering:
286 för utskottet
17 för res. 1
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 C, 19 V, 16 KD, 14 L, 2 -
För res. 1: 15 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 3 (Kultur i hela landet)

1. utskottet
2. res. 4 (S)
Votering:
192 för utskottet
94 för res. 4
17 avstod
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 19 V, 16 KD, 14 L, 1 -
För res. 4: 93 S, 1 -
Avstod: 15 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 6 (Barns rätt till kultur)

1. utskottet
2. res. 8 (V)
3. res. 9 (C)
Förberedande votering:
21 för res. 8
21 för res. 9
260 avstod
47 frånvarande
Förste vice talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning. Förste vice talmannen anmodade Josefin Malmqvist (M) och Camilla Hansén (MP) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Joar Forssell (L) att förrätta lottningen.
Den upptagna lottsedeln visade ett nej och kammaren hade således antagit res 9.
Huvudvotering:
260 för utskottet
21 för res. 9
21 avstod
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 61 SD, 59 M, 16 KD, 15 MP, 14 L, 2 -
För res. 9: 21 C
Avstod: 19 V, 2 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 9 M, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -
Marie-Louise Hänel Sandström (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 13 (Verksamhetsramar för public service-företagen)

1. utskottet
2. res. 16 (S)
Votering:
172 för utskottet
94 för res. 16
37 avstod
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 61 SD, 60 M, 1 C, 19 V, 16 KD, 14 L, 1 -
För res. 16: 93 S, 1 -
Avstod: 20 C, 15 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU9 Djurskydd

Punkt 1 (Djurvälfärd och utevistelse)

1. utskottet
2. res. 2 (MP)
Votering:
265 för utskottet

17 för res. 2
21 avstod
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 V, 16 KD,
14 L, 2 -
För res. 2: 15 MP, 2 -
Avstod: 21 C
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 2 (Veterinärer och säkrare djursjukvård)

1. utskottet
2. res. 3 (S)
Votering:
207 för utskottet
96 för res. 3
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 19 V, 16 KD,
15 MP, 14 L, 1 -
För res. 3: 93 S, 3 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 4 (EU:s djurskyddslagstiftning)

1. utskottet
2. res. 5 (C)
Votering:
265 för utskottet
21 för res. 5
17 avstod
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 V, 16 KD,
14 L, 2 -
För res. 5: 21 C
Avstod: 15 MP, 2 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 7 (Smärtfria metoder för bedövning vid slakt)

1. utskottet
2. res. 8 (S, V, MP)
Votering:
173 för utskottet
130 för res. 8
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 14 L, 1 -
För res. 8: 93 S, 19 V, 15 MP, 3 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU11 Handelspolitik

Punkt 1 (Inriktningen för EU:s och Sveriges handelspolitik)

1. utskottet
2. res. 3 (C)
3. res. 4 (MP)
Förberedande votering:
22 för res. 3
15 för res. 4
266 avstod
46 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.
Henrik Vinge (SD) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.
Huvudvotering:
153 för utskottet
21 för res. 3
129 avstod
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 S, 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -
För res. 3: 21 C
Avstod: 92 S, 19 V, 15 MP, 3 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -
Jennie Nilsson (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Granskning av direktinvesteringar)

1. utskottet
2. res. 17 (S, C)
Votering:
188 för utskottet
115 för res. 17
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 61 SD, 60 M, 19 V, 16 KD, 15 MP,
14 L, 3 -
För res. 17: 93 S, 21 C, 1 -
Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 7 (Hållbart företagande)

1. utskottet
2. res. 18 (V)
Votering:
265 för utskottet
21 för res. 18
17 avstod
46 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 92 S, 61 SD, 60 M, 21 C, 16 KD,
14 L, 1 -
För res. 18: 19 V, 2 -
Avstod: 1 S, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU12 Regional utvecklingspolitik

Punkt 2 (Kommersiell och offentlig service)

1. utskottet
2. res. 7 (MP)

Votering:

153 för utskottet

17 för res. 7

133 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 7: 15 MP, 2 -

Avstod: 92 S, 21 C, 19 V, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 3 (Återföring av medel från produktionsvärden,
naturresurser och fastigheter)

1. utskottet

2. res. 9 (V)

3. res. 10 (C)

Förberedande votering:

18 för res. 9

22 för res. 10

261 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Huvudvotering:

151 för utskottet

21 för res. 10

130 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 60 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 10: 21 C

Avstod: 93 S, 19 V, 15 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 11 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Henrik Vinge (SD) anmälde att han avsett att rösta ja
men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Lokalisering av statliga myndigheter)

1. utskottet

2. res. 12 (S, V)

Votering:

188 för utskottet

115 för res. 12

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 15 MP,
14 L, 1 -

För res. 12: 93 S, 19 V, 3 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den
26 februari**

**FöU7 Riksrevisionens rapport om den statliga styr-
ningen av det civila försvarets uppbyggnad**

Punkt 3 (Ledning vid höjd beredskap)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

282 för utskottet

21 för res. 2

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 V, 16 KD,
15 MP, 14 L, 4 -

För res. 2: 21 C

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 4 (Kommunalt och regionalt arbete)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

Votering:

185 för utskottet

94 för res. 3

23 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 59 M, 19 V, 16 KD, 15 MP,
14 L, 1 -

För res. 3: 93 S, 1 -

Avstod: 21 C, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 9 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 5 (Myndigheten för civilt försvar och dess roll)

1. utskottet

2. res. 6 (MP)

Votering:

192 för utskottet

17 för res. 6

94 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 19 V, 16 KD,
14 L, 1 -

För res. 6: 15 MP, 2 -

Avstod: 93 S, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 7 (Statligt ansvar för räddningstjänst)

1. utskottet

2. res. 9 (S, V)

Votering:

188 för utskottet

114 för res. 9

1 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 15 MP,
14 L, 1 -

För res. 9: 92 S, 19 V, 3 -

Avstod: 1 S

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU15 Arbetskraftsinvandring

Punkt 1 (Försörjnings- och lönekrav)

1. utskottet

2. res. 1 (V, C, MP)

Votering:

244 för utskottet

58 för res. 1

1 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 1: 21 C, 19 V, 15 MP, 3 -

Avstod: 1 S

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 2 (Åtgärder för att förhindra utnyttjande och missbruk)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 5 (Skadestånd till arbetskraftsinvandrare)

1. utskottet

2. res. 8 (S, V, MP)

Votering:

173 för utskottet

130 för res. 8

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 8: 93 S, 19 V, 15 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 7 (Återinförande av möjligheten till spårbyte)

1. utskottet

2. res. 10 (V, MP)

Votering:

264 för utskottet

37 för res. 10

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 61 SD, 60 M, 20 C, 16 KD,
14 L, 1 -

För res. 10: 19 V, 15 MP, 3 -

Frånvarande: 14 S, 10 SD, 8 M, 4 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU11 Fiskeripolitik

Punkt 1 (Återhämtningsplan för fiskbestånden i EU:s hav)

1. utskottet

2. res. 1 (MP)

Votering:

286 för utskottet

17 för res. 1

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 C, 19 V,
16 KD, 14 L, 2 -

För res. 1: 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 3 (Utflyttning av trålgränsen och begränsning av storskaligt fiske)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

3. res. 4 (V)

Förberedande votering:

95 för res. 3

21 för res. 4

187 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Elin Nilsson (L) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

152 för utskottet

94 för res. 3

57 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 3: 93 S, 1 -

Avstod: 21 C, 19 V, 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 6 (Fiskeri- och vattenbruksnäringens roll för livsmedelsförsörjningen och livsmedelsberedskapen)

1. utskottet

2. res. 14 (C)

Votering:

188 för utskottet

21 för res. 14

94 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 19 V, 16 KD, 15 MP,
14 L, 3 -

För res. 14: 21 C

Avstod: 93 S, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU20 Hushållningen med mark- och vattenområden

Punkt 3 (Skyddet av jordbruksmark)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

261 för utskottet

21 för res. 3

21 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 16 KD, 15 MP,
14 L, 2 -

För res. 3: 19 V, 2 -

Avstod: 21 C

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 6 (Vattenkraft)

1. utskottet

2. res. 12 (MP)

Votering:

152 för utskottet

17 för res. 12

134 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 12: 15 MP, 2 -

Avstod: 93 S, 21 C, 19 V, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 10 (Va-infrastruktur och dess finansiering)

1. utskottet

2. res. 16 (S)

Votering:

171 för utskottet

94 för res. 16

38 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 19 V, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 16: 93 S, 1 -

Avstod: 21 C, 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 12 (Anslutning till kommunalt vatten och avlopp)

1. utskottet

2. res. 20 (C)

Votering:

265 för utskottet

21 för res. 20

17 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 V, 16 KD,
14 L, 2 -

För res. 20: 21 C

Avstod: 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU10 Arbetsrätt och arbetstid

Punkt 3 (Turordningsreglerna)

1. utskottet

2. res. 4 (MP)

Votering:

267 för utskottet

15 för res. 4

21 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 C, 16 KD,
14 L, 2 -

För res. 4: 15 MP

Avstod: 19 V, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 9 (Arbete via digitala plattformar)

1. utskottet

2. res. 13 (S)

3. res. 15 (C)

Förberedande votering:

95 för res. 13

21 för res. 15

187 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 13.

Charlotte Nordström (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

167 för utskottet

94 för res. 13

42 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 16 KD, 15 MP, 14 L, 1 -

För res. 13: 93 S, 1 -

Avstod: 21 C, 19 V, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 13 (Övervakning och kontroll i arbetslivet)

1. utskottet

2. res. 17 (MP)

Votering:

286 för utskottet

17 för res. 17

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 C, 19 V, 16 KD, 14 L, 2 -

För res. 17: 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 15 (Förkortad arbetstid)

1. utskottet

2. res. 18 (V, MP)

Votering:

267 för utskottet

36 för res. 18

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 14 L, 2 -

För res. 18: 19 V, 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU32 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om hållbarhetsbetyg

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU36 Utveckling av makrotillsynsområdet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Utvärdering av åtgärderna)

1. utskottet

2. res. (S, MP)

Votering:

173 för utskottet

128 för res.

2 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 16 KD, 14 L, 1 -

För res.: 93 S, 19 V, 15 MP, 1 -

Avstod: 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

JuU23 Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten samt införande av en ny tredskodomssanktion

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU13 Energipolitik

Punkt 1 (Energipolitikens inriktning)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

94 för res. 1

19 för res. 2

190 avstod

46 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

152 för utskottet

94 för res. 1

57 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 1: 93 S, 1 -

Avstod: 21 C, 19 V, 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD, 3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 3 (Fusionskraft)

1. utskottet

2. res. 8 (S, V, C, MP)

Votering:

152 för utskottet

151 för res. 8

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 8: 93 S, 21 C, 19 V, 15 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 5 (Vattenkraft)

1. utskottet

2. res. 13 (C)

Votering:

156 för utskottet

21 för res. 13

126 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 61 SD, 60 M, 16 KD, 2 MP, 14 L,
1 -

För res. 13: 21 C

Avstod: 91 S, 19 V, 13 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Magdalena Andersson (S) samt Janine Alm Ericson
och Rebecka Le Moine (båda MP) anmälde att de av-
sett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 9 (Energieffektivisering)

1. utskottet

2. res. 27 (MP)

Votering:

152 för utskottet

15 för res. 27

136 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 27: 15 MP

Avstod: 93 S, 21 C, 19 V, 3 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**NU26 Subsidiaritetsprövning av kommissionens
förslag om riktlinjer för transeuropeisk energiin-
frastruktur och påskyndandet av tillståndsförfa-
randen**

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU14 Skatteförfarande, folkbokföring och tull

Punkt 2 (F-skatt)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

245 för utskottet

21 för res. 2

37 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 2: 19 V, 2 -

Avstod: 21 C, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 5 (Deklaration m.m.)

1. utskottet

2. res. 12 (C)

Votering:

265 för utskottet

19 för res. 12

18 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 61 SD, 60 M, 19 V, 16 KD,
14 L, 2 -

För res. 12: 19 C

Avstod: 1 C, 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 4 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Martin Ådahl (C) anmälde att han avsett att rösta nej
men markerats som frånvarande.

*Punkt 6 (Skatteavtal, skatteflykt och skatterapporte-
ring)*

1. utskottet

2. res. 15 (V)

Votering:

152 för utskottet

21 för res. 15

130 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 15: 19 V, 2 -

Avstod: 93 S, 21 C, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 11 (Skyddade personuppgifter)

1. utskottet

2. res. 25 (MP)

Votering:

152 för utskottet

15 för res. 25

136 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 25: 15 MP

Avstod: 93 S, 21 C, 19 V, 3 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 14 (Tullverkets verksamhet)

1. utskottet

2. res. 29 (S)

Votering:

207 för utskottet

96 för res. 29

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 21 C, 19 V, 16 KD,
15 MP, 14 L, 1 -

För res. 29: 93 S, 3 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU17 Mervärdesskatt

Punkt 1 (Skattesatser)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

171 för utskottet

94 för res. 1

38 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 19 V, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 1: 93 S, 1 -

Avstod: 21 C, 15 MP, 2 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Undantagen för tjänster inom fristående grupper och uthyrning av fastigheter)

1. utskottet

2. res. 9 (C)

Votering:

153 för utskottet

21 för res. 9

129 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 9: 21 C

Avstod: 92 S, 19 V, 15 MP, 3 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

Punkt 4 (Övriga mervärdesskattefrågor)

1. utskottet

2. res. 11 (V)

Votering:

152 för utskottet

21 för res. 11

130 avstod

46 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 SD, 60 M, 16 KD, 14 L, 1 -

För res. 11: 19 V, 2 -

Avstod: 93 S, 21 C, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 13 S, 10 SD, 8 M, 3 C, 3 V, 3 KD,
3 MP, 2 L, 1 -

§ 15 (forts. från § 11) Övergripande skolfrågor och Grundläggande om utbildning (forts. UbU7 och UbU8)

Anf. 111 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)

replik:

Herr talman! Jag uppskattar att Jörgen Grubb tog upp frågor om studiero och läsförståelse i Sveriges skolor. Om man tittar lite på forskning och annat kan man konstatera att det som är helt avgörande för att uppnå de målen faktiskt är lärare.

Vad gör då regeringen för att få fler lärare? Ja, regeringen gör ingenting. Man kan också konstatera att regeringen satsar mindre pengar än oppositionen. Ni säger nej till differentierad skolgång, ser det ut som. Ni säger nej till Centerpartiets förslag om lönetillägg till de skolor som behöver lärarna som mest.

Ni säger nej till att säkerställa att det blir fler lärare och att det blir fler utbildningsplatser etcetera. Sverigedemokraterna föreslår rent av att det ska vara färre utbildningsställen i Sverige, vilket gör det svårare inte minst för landsbygdsskolorna att få lärare.

Tillsammans med en ökad detaljstyrning från Stockholm innebär detta att det blir svårare att få lärare ute i landet som kan göra sitt jobb. Hur kommer Sverigedemokraterna att jobba för att få till studiero i praktiken, alltså genom att se till att det blir fler lärare som kan vara med barnen, i stället för att bara prata om detta i talarstolen?

Anf. 112 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Herr talman! Ledamoten tänker helt fel. Att skapa studiero är positivt för både lärare och elever. Jag vet inte om ledamoten har något emot detta. Däremot vet vi att eleverna inte har något emot det, för de lär sig mer när de får studiero. Lärarna trivs bättre och får möjlighet att lära och utbilda eleverna.

Det stora problemet när det gäller lärare är egentligen att det finns massor med lärare i Sverige som inte jobbar som lärare. Siffran fluktuerar, men det är mellan 40 000 och 70 000 som är utbildade lärare men inte har en lärartjänst eller inte vill vara lärare. En av de största anledningarna till att de inte vill vara lärare är att det inte är studiero i skolan.

Det är alltså snarare tvärtom vad ledamoten säger. Vi måste börja i rätt ända. Då får vi tillbaka dessa lärare. Sedan har vi haft massor med utbildningsplatser, och bara hälften har varit besatta. Massor slutar för att de inte klarar av utbildningen. Vi vill väl ha bra lärare?

Jag vet inte om ledamoten är emot detta, men jag tycker att vi ska ha bra lärare. Det tror jag att eleverna också tycker.

Tänk om, tänk rätt! Gör som vi och ställ bra krav på dem som ska bli lärare i stället för att försöka få in massor med människor på en utbildning som de inte kan avsluta! Det handlar om tid. Både samhället och de studerande tjänar tid genom att de väljer rätt saker, i stället för att de ska luras in på en utbildning som de inte klarar av.

Anf. 113 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)
replik:

Herr talman! Jag noterade att Grubb i talarstolen pratade om läsförståelse. Vi skulle tydligen ha pratat om hörförståelse också. Det påstods ju en massa saker nu i repliken som jag inte har sagt. Det sades till exempel att jag skulle vara emot mer studiero när jag just diskuterade hur vi kunde göra den bättre, eller att jag inte skulle vilja ha bra lärare.

Problemet är att vi med regeringens politik i stället för lärare, även om de inte alltid är fullt så bra som vi hade önskat, får obehöriga lärare. Det är ju detta som blir följden av regeringens politik.

Jag har svårt att se varför en lärare som har D i svenska men får en lärarutbildning skulle vara sämre än en obehörig lärare som kanske har E i svenska. Det blir ju resultatet av regeringens politik. Där har jag fortfarande inte fått ett enda svar från regeringens sida, trots att jag tagit upp frågan många gånger.

Jag vill ha bra lärare. Problemet är som sagt att vi just nu har jättemånga obehöriga lärare, särskilt i de skolor som har störst problem. Vi vet, och det är väl dokumenterat, att de behöriga lärarna har mindre problem med studiero än de obehöriga har. Detta har undersökts gång på gång. De anmäler mindre problem.

Varför för regeringen en politik som leder till fler obehöriga lärare ute i skolorna? Varför tror Sverigedemokraterna att det blir bra? Det är ju först och främst skolor på landsbygden och i utanförskapsområden som kommer att drabbas. Där är det redan svårast. Med regeringens politik kommer de att få ännu svårare att få behöriga lärare. Jag förstår inte hur detta kan vara en bra politik för hela landet, och vi vill ju att hela landet ska ha bra skolor.

Det räcker inte att skolorna i Stockholms innerstad – de är tydligen fina, har jag sett i tidningen – har bra lärare, utan det måste alla skolor ha. Det gäller alla skolor i hela Sverige.

Anf. 114 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Herr talman! Vad gäller detta med hörförståelse kanske ledamoten själv kan lyssna på inspelningen. Det som har sagts här finns ju bandat. Jag tror inte att jag har påstått något som ledamoten inte har sagt.

Det är i dag jättemånga som går ut lärarutbildningen men inte får jobb. Det kan handla om att de befinner sig på fel ort. Jag själv skulle inte vilja tvinga dem att flytta någon annanstans för att bli lärare,

åtminstone inte om det handlar om att flytta från ena delen av Sverige till den andra.

Man skriker inte efter lärare i till exempel Malmö. Det gör man inte. Man behöver vissa lärare, men det är inte jättemånga lärartjänster som står till buds.

I vilket fall som helst vill vi ha duktiga lärare. Många av de duktiga lärarna finns ju, men som jag sa innan finns de utanför lärarrummet. De är färdigutbildade, men de finns inte i lärarrummet. Mycket beroende på studieoro vill de inte vara lärare. Detta kanske också gäller utanförskapsområdena.

Här har vi alltså den stora lösningen. Sedan ser vi till att skärpa lärarutbildningen. Jag är medveten om att vi inte har lagt fram den propositionen än, men den kommer. Då blir det en högkvalitativ utbildning med rimliga krav, så att vi får bra lärare. Det tycker vi är ett bra recept. Vi tror hellre på detta än på det som inte har fungerat i alla år.

Anf. 115 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tänkte inte fråga om det som Niels Paarup-Petersen tog upp, men jag tycker att Jörgen Grubb fortfarande är svaret skyldig när det gäller hur Sverigedemokraterna ser på att vi ska få behöriga lärare runt om i hela landet. Vi pratar för lite om den frågan. Jag tycker att hans svar inte handlade om hur vi ska locka tillbaka de 40 000 lärare som inte är i skolan. Det svaret är Sverigedemokraterna och Jörgen Grubb oss fortfarande skyldiga.

Jag tänkte i stället att min fråga skulle handla om det som Jörgen Grubb sa i slutet av sitt anförande, för en timme sedan. Han pratade om islamisering, om jag kommer ihåg det rätt. Han pratade just om religiös påverkan i skolan.

Bland våra reservationer som finns att rösta på finns det ett väldigt tydligt förbud mot konfessionella friskolor eller, om jag ska använda ord som alla förstår, religiösa friskolor. Vi socialdemokrater har uppfattat det som att Sverigedemokraterna också vill sätta stopp för religiösa friskolor, men Sverigedemokraterna agerar just nu inte för att faktiskt göra på det sättet.

Därför är min fråga: På vilket sätt jobbar Sverigedemokraterna för att vi faktiskt ska kunna få ett stopp för religiösa friskolor? Vad vi förstår är Sverigedemokraterna för detta, och vi socialdemokrater lägger fram konkreta förslag på riksdagens bord.

Anf. 116 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Herr talman! Det är två områden här. Detta ingår inte i det område som jag pratar om – det kanske Niklas Sigvardsson vet. Min kollega kommer att prata om detta.

Men jag kan ändå säga som det är. Vi vill inte ha muslimska friskolor. Sverigedemokraterna säger nej till det. Det finns en reservation om det också. Vi har inte fått någon annan med oss på den. Kanske ni kan rösta för den reservationen. Det skulle vara jättetrevligt om ni socialdemokrater gör det.

Jag kan inte säga mycket mer än att vi har ett tydligt nej.

Anf. 117 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Herr talman! Anledningen till att jag reagerade var att Jörgen Grubb avslutade sitt anförande med att ta upp de här frågorna. Jag ansåg att det var relevant att ställa frågan i och med att detta togs upp i ledamoten Grubbs anförande, herr talman.

Vi tycker fortfarande att det här är viktigt och att vi borde kunna få igenom ett sådant här förslag. Vi anser att religiös påverkan, oavsett om den är muslimsk eller kommer från någon annan trosuppfattning, inte ska vara en del av det svenska skolsystemet. Det spelar faktiskt inte någon roll vilken trosuppfattning det är.

Det är möjligtvis där vi och Sverigedemokraterna inte är helt överens. Vi ser det inte som ett enskilt religiöst problem utan som ett generellt problem. Vi ska inte påverka våra barn och unga med religion i skolan.

Vårt förslag om ett stopp för konfessionella friskolor, oavsett trosuppfattning, är väldigt tydligt. Möjligtvis kan ni inte rösta för vårt förslag för att vi inte pekar ut enbart muslimska friskolor som ett problem. Vi menar att detta är ett problem oavsett vilken trosuppfattning det är. Jag kan ha förstått ledamotens partis reservation fel. Men en av anledningarna till att vi väldigt tydligt är för vår reservation är att den handlar om konfessionell inriktning, oavsett trosuppfattning.

Anf. 118 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja påpeka för ledamoten att jag också pratade väldigt tydligt om hedersproblematik. Jag pratade inte om enskilda typer av skolor, utan jag tog upp det som tillhör mitt område, så att säga.

Hedersproblematik rör alla skolor i Sverige – från förskola ända upp till toppen i skolväsendet. Den vill vi gärna få bort. Det är en svår sak att få bort den. Var femte niondeklassare i Malmö har det öket på sina axlar. Detta är väldigt allvarligt. Det är inte vi som har gjort en egen undersökning där vi har gått ut och frågat folk, utan det är flera avhandlingar, framför allt från universitet, som har visat detta. Jag gissar – jag gissar bara – att ledamoten också känner till en del om detta.

Jag pratade väldigt varmt om att vi måste få bort den problematiken. Det var väldigt tydligt.

Anf. 119 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga på ett lite annat tema. Sverigedemokraten var i förra replikskiftet lite grann inne på religiösa skolor. Där är mitt parti i likhet med Socialdemokraterna tydligt med att det helt enkelt inte ska tillåtas i Sverige. All undervisning ska vara fri från religiösa inslag på det sättet.

Men som det är i dag går svenska skattepengar, som borde gå till utbildning, till undervisning i andra länder. De vinster som aktiebolagen gör går till expansion i helt andra länder. Bland annat har den svenska friskolekoncernen Kunskapsskolan tillsammans med Saab gjort skolsatsningar i Saudiarabien och Förenade Arabemiraten. Det är knappast platser som är fria från religiösa inslag.

De här skolorna är också tänkta att fungera som brickor i vapenaffärer. Peje Emilsson, som är Kunskapsskolans ägare, har sagt: Tänk vad mycket bättre det blir om försäljning av utrustning också leder till att fler får bättre utbildning!

På de här skolorna är det också en separat pojkskola, till exempel. Sverigedemokraterna talar väldigt illa om separat undervisning.

Jag undrar: Hur kan Sverigedemokraterna försvara att vi har fritt vinstuttag i svensk skola, där skattepengar används på det här sättet i helt andra länder? Varför krokas ni inte arm med oss andra och sätter stopp för detta vansinne? Det vill jag fråga ledamoten.

Anf. 120 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Just detta fall känner jag inte till. Jag tänker inte stå här och prata om en enskild skola, framför allt inte som jag inte känner till detta. Men det är möjligt att det är så här. Jag säger inte emot ledamoten.

Vi vill också ha olika begränsningar när det gäller friskolorna. Det vi pratar om är att vi vill styra begränsningarna genom att ställa tydliga kvalitetskrav. Vi vill också ha öppningar i det som ni ibland kallar offentlighetsprincipen. Vi vill ha liknande saker, sådant som på ett ungefär motsvarar det. Vi har inget problem med det. Vi har en utredning om det. Vi pratar om detta och försöker komma överens om precis vad vi vill ha.

Vad ska jag säga mer om friskolor? Det jag är intresserad av att veta är: Vad är er lösning på problemet? Är det att man ska stänga av 400 000 elever från skolan med en fingerknäppning? Är det lösningen? Det är ungefär 17–18 procent av alla elever som varje skoldag går till en friskola. Är detta er lösning?

Anf. 121 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Det är ganska uppenbart att Jörgen Grubb inte förstår hur illa det är med det svenska friskolesystemet, för det här är ingen enskild avart.

Även om man bedriver undervisning av god kvalitet på många av friskolorna är vinstuttaget obegränsat. Det är inte bara Kunskapsskolan som expanderar i andra länder. Academedia öppnar förskolor i Tyskland. Vi har andra stora koncerner som säger att deras mål är att expandera utomlands, och det gör de då med hjälp av vinster från svenska skattepengar. Detta är ett system som ni legitimerar och stöttar, helhjärtat.

Jag undrar hur ni kan se svenska folket i ögonen. Det här är en stöld av svenska skattepengar, som man använder till förskolor och skolor i helt andra länder, till och med i diktaturer. Det är helt barockt.

Det som ni nu lägger fram kommer inte att begränsa detta. De som enligt er har god kvalitet eller som inte är under granskning av Skolinspektionen kommer att kunna plocka ut exakt lika stora vinster som i dag. I era förslag finns det inga begränsningar om att man inte ska få använda pengar till skolverksamhet i ett annat land än i Sverige. Detta tycker jag att ni ska vara ärliga med. Och jag tycker att Jörgen Grubb ska svara på frågan: Varför tycker man att det är ett rimligt system att använda pengar som borde gå

till barns och elevers utbildning till att expandera i helt andra länder?

Anf. 122 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Jag måste säga att jag är väldigt intresserad av hur ni i Vänsterpartiet ska lösa detta. Vill ni stänga av ungefär 400 000 elever? Jag har inte den exakta siffran; jag ska ärligt erkänna det. Det är ungefär 400 000 elever. 17–18 procent av alla elever i dag har frivilligt valt de här skolorna. Är er lösning att nu stänga av dem med en fingerknäppning?

Jag har aldrig hört om någon lösning. Jag misstror inte ledamoten; det kan finnas något som även vi tycker är tokigt, men vi försöker i alla fall att sätta gränser för det. Det har varken ni eller något av de partier som faktiskt har skapat det här från början gjort.

I dag har vi friskolor, och de är så pass populära att 17–18 procent av eleverna går på dessa skolor frivilligt. Jag kan upplysa ledamoten om att den största anledningen till att de gör det är för att de väljer bort sin närmaste kommunala skola. Man vill inte *till* friskolor; man väljer *bort* sin närmaste kommunala skola. Då tycker jag att man ska sätta sig ned och fundera över varför det är så och hur det har kunnat bli så.

När jag gick i skolan fanns det inga sådana friskolor. Det fanns femtio platser i Malmö och kanske ett hundratal sammanlagt i Sverige. Hur har det blivit så här populärt och varför? Det är en fråga som jag tycker att Vänsterpartiet ska sätta sig ned och noggrant fundera på. Vad är skillnaden?

Jag är en gammal farbror som började i skolan redan i slutet på 60-talet. Tänk hur Sverige såg ut då! (Applåder)

Anf. 123 MATHIAS BENGTSSON (KD):

Fru talman! Låt mig få berätta om Dalarna, om landskapet där människor i generationer har brukat skogen och jorden, byggt samhällen kring industri och småföretag och låtit kulturen växa genom musik, traditioner och föreningsliv. Dalarna är landskapet där byar och städer har formats av människors arbete, företagande och ansvarstagande. Utvecklingen har inte kommit av sig själv utan har vuxit fram genom att många har dragit åt samma håll. Utvecklingen inom industri, gruvor, teknik och samhälle hade inte kunnat ske på samma sätt utan utbildning. Ska Dalarna fortsätta att utvecklas behöver skolan fungera.

Fru talman! Det fina är att det här inte bara gäller mitt landskap utan hela landet. Beslut som vi fattar om skolan i den här kammaren påverkar vad barnen i hela Sverige får för möjligheter att forma sitt liv och samhällen framåt.

Fru talman! Vi har en värderingskris i den svenska skolan, en kris där de vuxnas auktoritet har urholkats, där gränser har suddats ut och där elever i för liten utsträckning respekterar varandra. För varje elev som stör finns en annan som inte får arbetsro. För varje kränkning finns en annan elev som får allt svårare att gå till skolan nästa dag. För varje regelbrott som inte följs upp byggs en känsla av hopplöshet hos både

elever och personal. De elever som vill lära och försöker göra rätt för sig blir i det här läget också de tysta förlorarna. Vi får aldrig acceptera en skola där barn hålls tillbaka för att vuxna inte har verktygen, tiden eller modet att agera.

För att skolan ska kunna fullgöra sitt uppdrag att bilda och fostra krävs struktur, tydlighet och gemensamma normer. Vi måste skapa en skola där kunskap återigen får stå i centrum och där varje barn behandlas med respekt.

Alltför många elever bär tyvärr inte bara på sin ryggsäck på väg till skolan i dag utan också på en klump av oro i magen för vad som ska skrikas i korridorerna den här dagen. Enligt en mätning från organisationen Friends har mobbningen fördubblats de senaste tio åren. Det här behöver mötas på bred front med ett aktivt arbete från skolans sida och med skickliga lärare som agerar och evidenssäkrade antimobbningsprogram, men vi behöver också fånga upp den psykiska ohälsan.

Kristdemokraterna driver på för stärkt elevhälsa, vård- och omsorgssatsningar och satsningar för trygga familjer. Det är nämligen i familjer som fungerar och har tid som man älskas villkorslöst. Där mäts kärlek inte i antalet likes och prissätts inte i märket på tröjan. I familjer som har tid älskas vi för dem vi är, inte för vad vi presterar eller hur vi ser ut.

Fru talman! Flera av skolans problem går också att koppla till skärmarna som tränger ut barnens rörelse och sömn och ersätter dem med det ändlösa skrollandet, timme efter timme, rakt ut i meningslösheten. Läxorna får stryka på foten när de tråkiga uppgifterna konkurrerar med all världens underhållning inom bara en armlängds avstånd. Skolan måste vara kraften som håller emot när Tiktokhjälman jagar snabba kickar. Det är det tråkiga tragglandet som bygger framtid, inte jakten på nästa blinkande belöning.

Skolan behöver fysiska böcker och mer läsning i största allmänhet. Läsning och böcker bygger empati. Genom att kliva in i olika karaktärsers liv får eleverna en djupare förståelse för andra människors situationer och erfarenheter. Det är en viktig del av att bygga ett sammanhållet samhälle. Att bläddra i en bok är en viktig motvikt till den digitala stress som många unga upplever i dag. Fler barn behöver bli borttrollade i böckernas värld i stället för bortskrollade i sociala mediefären.

Fru talman! Problemen med utsatthet och mobbning bekräftas och fördjupas av den senaste nationella studien från Forum för levande historia som visar att hälften av eleverna blir retade i skolan varje år. En lite underrapporterad och underdiskuterad faktor är faktiskt att när siffrorna bröts ned på religiös identifikation visade de att framför allt de kristna eleverna är särskilt utsatta. De kristna eleverna är helt enkelt överrepresenterade i statistiken. Detta har ökat med 20 procentenheter sedan den senaste mätningen 2013.

En annan rapport från Sveriges Kristna Råd, från 2020, visar samma mönster: Varannan kristen ungdom upplever sig kränkt för sin tros skull i skolan. I en

fjärdedel av fallen uppger eleverna att det är lärarna som kränker. Det är naturligtvis fullständigt oacceptabelt. Att som elev bli hånad, fördummad och ifrågasatt av sin lärare som man står i beroendeställning till och att dessutom bli det inför sina klasskamrater ska naturligtvis inte ske i ett samhälle som har skrivit under på de mänskliga fri- och rättigheterna.

Värst av allt i undersökningen från Sveriges Kristna Råd var att eleverna uppger att ingen har brytt sig när de har vänt sig till skolan för att få hjälp. Det gör kränkningen dubbel. Alla som jobbar i skolan måste på ett professionellt sätt kunna hantera att på samma sätt som det finns minoritetsgrupper finns det människor med olika filosofiska och religiösa övertygelser. De ska naturligtvis bemötas med respekt.

Skolans värdegrund vilar på en djup etisk tradition med rötter i den judisk-kristna etiken och den västerländska humanismen. Den lyfter fram alla människors lika och unika okränkbara värde, omtanke om den svaga och ansvaret för det gemensamma. Dessa etiska principer måste omsättas i praktisk handling varje dag i alla klassrum. Det behöver få större konsekvenser när skolans värdegrund inte respekteras och elever i stället väljer att behandla andra illa och bryta mot skolans ordningsregler. Utan ordning, regelefterlevnad och respekt för andra skapas snabbt en situation där gränser suddas ut och ansvarskänslan och skolgemenskapen försvagas. I det läget är det de mest utsatta barnen som hamnar i kläm.

I en skola med fasta och tydliga ramar får i stället värme, omtanke och lärande ta den plats som behövs. Vi behöver därför göra mer för att skapa ordning och trygghet i skolan så att fler barn får chansen att lyckas i skolan, får makt över sitt liv och kan förverkliga sina drömmar – en skola där ingen hålls tillbaka och ingen lämnas efter.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i båda betänkandena.
(Applåder)

Anf. 124 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)
replik:

Fru talman! Tack till Mathias Bengtsson för ett alltid äkta engagemang för elevernas välmående! Jag uppskattar det jättemycket varje gång ledamoten pratar i kammaren, i utskottet etcetera. Det engagemanget är något vi har gemensamt.

Bengtsson lyfter fram det sorgliga med att människor – barn – blir mobbade eller utsatta för värre saker på grund av sin religion. Det är inte acceptabelt.

Det finns en väldigt stark koppling mellan att man har utsatts för mobbning och att man inte klarar skolan. Utöver att elevens hälsa påverkas kan det här alltså även försämra skolresultaten.

Jag vill fråga Mathias Bengtsson om det finns möjlighet att vi tillsammans med övriga partier skulle kunna gå vidare och se till att det tas fram en tydlig nationell strategi mot mobbning och att eleverna får fler vägar att säkra att de får hjälp. Nu görs ju lagen om så att vissa typer av kränkningar inte ska anmälas

längre, och det finns kanske en risk för att det kan göra att lågmäld mobbning över lång tid inte riktigt fångas upp på samma sätt som innan. Det kan vi centerpartister vara lite oroliga över samtidigt som vi ser att det blir hårdare tag mot värre fall, vilket vi uppskattar jättemycket. Men det finns en oro hos oss för att upprepade mobbning inte kommer att tas om hand ordentligt längre. Finns det saker partierna kan göra tillsammans i den frågan?

Anf. 125 MATHIAS BENGTSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna och för ett delat engagemang i de här frågorna!

Vi vill naturligtvis inte att något barn ska behöva gå till skolan med en klump i magen av oro för mobbning eller trakasserier. Kristdemokraterna vill gärna se att man lagstiftar om att alla skolor ska ha ett evidensbaserat antimobbningsprogram. Vi vill gärna se ett nationellt kunskapscentrum mot mobbning som kan ge nationella riktlinjer, lära ut best practice och så vidare. Mycket av detta, även kopplat till ordningsregler och lärares och rektorers skyldighet att ta hand om sådana här saker, kommer också i de propositioner som regeringen lägger på riksdagens bord under våren.

När det kommer till lärarnas administrativa börda finns det på ett sätt en målkonflikt. Om lärare ska kunna upprätthålla ordning i klassrummet och se och ta hand om alla elever behöver de ägna mycket tid åt eleverna och egentligen så lite tid som möjligt åt administration och byråkrati generellt. Då blir det en målkonflikt. Hur mycket ska man behöva dokumentera och administrera av kränkningar och mobbning?

Jag tycker att regeringen har landat i en rimlig avvägning där det kan vara lite mindre dokumentation än i dag. Vid mindre förseelser ska man inte behöva administrera och skriva ned lika mycket som i dag. Min och regeringens bedömning är inte att det kommer att minska antimobbningsarbetet utan att det kommer att funka och till och med göra att lärarna får mer tid att se eleven.

Anf. 126 NIELS PAARUP-PETERSEN (C)
replik:

Fru talman! Tack igen till ledamoten! Jag hoppas att det är korrekt som ledamoten sa och att det är dit vi kommer.

Jag håller med om att det finns en målkonflikt. Många gånger är det ju så att saker som kan vara bra tar tid från något annat som är bra. Jag har full respekt för det.

Det pratas mycket om ventiler nu för tiden i politiken. Centerpartiet har faktiskt föreslagit att det ska finnas en ventil på det här området. Det ska vara möjligt att anmäla till Skolinspektionen via ett slags whistleblowerfunktion de gånger skolor inte tar hand om den här typen av problematik. Vi har ju sett på både kommunala och fristående skolor att många tjejer blivit utsatta för väldigt grova saker. Det gäller bland annat IES. Men vi har också sett stora problem på kommunala skolor i till exempel Malmö som inte tagits om

hand. Ett sätt att säkra att man tar hand om saker även de gånger då läraren kanske inte sett dem skulle vara att det finns ett sätt för eleverna att anmäla.

Nu breddas offentlighetsprincipen, vilket är underbart. Jag vill tacka för att regeringen har arbetat med den, om än på grund av lite press.

Vad tror ledamoten om att införa en typ av ventil som gör att den enskilda elev som inte ser att en anmälan om en kränkning höras av skolan skulle kunna ta en annan väg?

Anf. 127 MATHIAS BENGTTSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag är inte helt inläst på detaljerna i Centerpartiets förslag, men generellt tror jag att det är viktigt att det finns instanser att lyfta ärenden till. Första instans är rektor. Om man inte tycker att lärare tar mobbning eller arbetsro på allvar måste det vara tydligt att rektorn har det ansvaret på en skola.

Vad jag förstår kan man redan i dag höra av sig till Skolinspektionen. Skolinspektionen granskar ju skolor utifrån en riskbedömning. Om Skolinspektionen får till sig att det inte fungerar på vissa skolor granskar de dem. Det kanske behövs fler sådana funktioner. Jag har ingen bestämd uppfattning i det fallet, men jag delar ledamotens uppfattning om att det viktiga är att det ska finnas flera nivåer som man kan lyfta frågor till så att ingen faller mellan stolarna när de blir utsatta för mobbning. Det kan vi aldrig acceptera.

Anf. 128 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Alla elever förtjänar bästa möjliga utbildning, som gör att de uppnår sin fulla potential. Utbildningen ska rusta de unga med den kunskap som krävs för att bli morgondagens undersköterskor, ingenjörer, bussförare och lärare.

Sveriges skola var en gång i tiden världsledande i att vara jämlik och likvärdig. Det har flera talare sagt här i dag. Många med mig ingår i sin släkts första generation som kom från arbetarklasshem och läste vidare på universitet. Klassbakgrunden i ens hem var inte avgörande för hur det skulle gå i skolan. Skolan förmådde vara kompensatorisk. Någotting har hänt med skolan sedan dess.

I dag avgörs alltför mycket av barns utbildning av postnumret. Den som bor i förorten eller på landsbygden får sämre möjligheter än innerstadsbarn. Den som har välutbildade föräldrar klarar sig ofta bra i skolan medan den som inte har det klarar sig sämre. Elever får inte det stöd de behöver för att klara skolan. Samtidigt går skattemedel som är avsedda för barns utbildning rakt ned i aktieägares fickor i stället för till eleverna.

Elevunderlaget har på grund av det fria skolvalet slitits isär. Barn med större behov går i större utsträckning på de kommunala skolorna. Samtidigt får alla elever samma påse pengar med sig till den skola de har valt. Det är ett helt orimligt system. Vi behöver återupprätta en jämlik och likvärdig skola där alla elever får samma chans att klara skolan.

Vi ser hur klasstorlekarna ökat i takt med att nedskärningar dragit som en löpeld över kommunerna

under de senaste decennierna. Systemet med elevpeng har också starkt bidragit till att det finns starka ekonomiska incitament att öka klasstorlekarna. Vi behöver tvärtom minska dem. Det skulle vara den enskilt viktigaste faktorn, menar jag, för att minska det så kallade stöket i skolan och skapa en lugnare och bättre skolmiljö.

Alla elever skulle kunna få bli sedda och få det stöd de behöver. Därför behöver vi titta på en reglering av klasstorlekarna i skolan. Jag noterar att Liberalerna, som inte längre är kvar i salen, har poppat ut ett sådant popcorn ur sin popcornmaskin. Men frågan är vad som är viktigast för Liberalerna: att skolan inte är ful eller att klasserna har en rimlig storlek? Det får väl anses som en retorisk fråga i och med att de inte är här och kan svara. För Vänsterpartiet är det tydligt att klasstorlekarna behöver minska.

Fru talman! Alla elever ska få undervisning av hög kvalitet. Staten behöver garantera likvärdig utbildning över hela landet. Som det är nu tvingas kommunerna till ett omöjligt uppdrag. Regeringen har under mandatperioden valt att skära ned på anslagen och sänka skatten för de rikaste i stället för att se till att kommuner och regioner får de pengar som krävs för att inte tvingas till nedskärningar. Sveriges Lärare har larmat om att de värsta nedskärningarna på 30 år nu sker i skolan.

Staten behöver ta ansvaret för skolan. Det är uppenbart att mixen av kommunaliseringen av skolan och införandet av friskolesystemet har gjort skolan ojämlik och fått resultaten att sjunka som en sten.

Det behövs statlig finansiering, och det behövs likvärdighet. Det behövs statligt ansvarstagande för de platser där det är svårt att bedriva utbildning i dag. Det har flera ledamöter varit uppe och talat om. Det gäller på landsbygden och i förorten.

I orter som Kiruna och Änge är det svårt att hitta utbildade lärare. Där är det svårt att få skolan att vara så bra som den borde vara. Därför behöver man titta på om vissa orter behöver mer stöd än andra, om de behöver få finansiering för att klara sitt uppdrag och om de behöver stöd för att lösa kompetensbristen.

Vänsterpartiet vill förstatliga skolan. Det är nödvändigt för att se till att skolan blir jämlik. Vi vill se en bred parlamentarisk utredning för att titta på hur staten kan ta över ansvaret.

Fru talman! Många har åsikter om skolan. Vi har alla gått i skolan, och många av oss har barn som går i skolan i dag. Många är åsikterna om skolmat, läxor och huruvida det behövs mer disciplin i skolan eller inte. I mångt och mycket är det här frågor som bör avgöras av proffs, det vill säga av dem som jobbar i skolan varje dag. Det är rektorer, lärare, lärare i fritidshem, specialpedagoger med flera som vet vad som behövs på golvet.

Även eleverna, som går i skolan varje dag, behöver få vara med och ha inflytande över skolan. Precis som Niklas från Socialdemokraterna vill jag vara tydlig med att jag anser att det är lärarna som ska bestämma i klassrummet, så att ingen missförstår detta.

Elevinflytandet är dock viktigt. Det är belagt att elevinflytande förbättrar elevernas resultat och välmående. Det rustar dem också för en framtid i arbetslivet, så att de inte bara kan ta order utan också kan vara delaktiga som arbetstagare.

Fru talman! Den här regeringen har sagt att man ska genomföra en helrenovering av friskolesystemet. Jag vet inte hur ni andra ser på begreppet helrenovering, men i min värld är det inte att laga ett vattenskadat badrum med lite silvertejp. En helrenovering innebär i min värld att man river ut det som är skadat och börjar bygga från grunden. Med regeringens utlovade reformer på området kommer aktiebolagen att kunna fortsätta skatta hela vägen till banken. De kommer att kunna fortsätta investera utomlands, öppna våffelstugor för pengar som är avsedda för skolan och plocka ut mycket stora vinter.

Det är faktiskt barockt att det får fortsätta så här år efter år. I alla andra länder än Sverige är det förbjudet att plocka ut vinst från skolor som finansieras med offentliga medel.

För mitt parti är det tydligt att aktiebolag inte har någon plats i skolans värld. Hela idén med att ha ett aktiebolag är att göra vinst, och det kan inte vara synonymt med att bedriva skolverksamhet. Det är därför uppenbart att det behövs ett regeringsskifte 2026 som en gång för alla får stopp på det här.

Fru talman! Något som inte har nämnts så mycket i dagens debatt är att vi behöver se hela barnens skolgång. Fritidshemmen bedriver en mycket viktig verksamhet både före och efter skoltid. I dag är fritidshemmen i mångt och mycket en nedprioriterad del av skolans värld som det sällan pratas särskilt mycket om i debatten, trots att den är så viktig.

Jag tror att vi alla någon gång när vi lämnat våra barn på fritids har känt att det är alldeles för stora elevgrupper och för lite personal. I dag är medelvärde drygt 50 barn per elevgrupp i fritidshemmen, enligt statistik från Sveriges Lärare. Det säger sig självt att det är alldeles för många barn för att man ska ha tid att se till att verksamheten blir meningsfull och att alla barn blir sedda.

Dessutom är behörighetsgraden bland dem som arbetar i fritidshemmen låg. Endast 23 procent av dem som arbetar där är behöriga att vara lärare i fritidshem. Om vi ska få fler behöriga lärare behövs fler kollegor och mindre elevgrupper. Vänsterpartiet vill därför att man tittar på att införa ett tak för barngruppernas storlek i fritidshemmen. Det finns rekommendationer när det gäller förskolan, men kommunerna följer dem tyvärr inte. För fritidshemmen finns det inga rekommendationer alls. Jag tycker att det är dags att vi tittar på det.

Fru talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till reservation 21 i utbildningsutskottets betänkande 8 och till reservation 26 i utbildningsutskottets betänkande 7.
(Applåder)

Anf. 129 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Det är med blandad entusiasm jag hör Vänsterpartiets ledamot prata om skolan. Man skulle kunna tro att vi alltid är emot varandra, men det finns faktiskt några godbitar.

Statligt styrd skola? Absolut! Jag hoppas att vi kan få ihop det. Jag tror att ytterligare något parti håller med om detta. Det vore naturligtvis roligt med en majoritet. Jag tror att det hade varit till stor hjälp för oss alla, även om det inte hade löst alla problem; det finns väl heller ingenting som gör det.

Ledamoten pratar mycket om skolpengen, och det är ju inte helt ointressant. Eftersom vi har en kommunal skola är det kommunerna som har skolpengen.

Jag kommer från Malmö. Som alla känner till är det Sveriges tredje största stad. Där är skolorna blandade, så att säga. Det finns skolor såväl i välfungerande områden – om man får lov att säga så; det är inte för att göra narr av någon – som i så kallade utanförskapsområden. Det finns såklart också områden som är en blandning.

Friskolorna i en kommun får ett genomsnitt av skolpengen. Vissa av de kommunala skolorna får dock väldigt låg skolpeng jämfört med medelvärdet, medan andra kommunala skolor får väldigt hög skolpeng. Ledamoten pratar mycket om de skolor där man har problem med läsförståelse och liknande. Det varierar lite, men låt oss säga att dessa skolor i Malmö får runt 50 procent mer än de andra skolorna. Det är extremt mycket pengar, men ändå går det inte så bra.

Anf. 130 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte exakt frågan från Jörgen Grubb. Jag förstår det dock som att det handlar om skolpengen och om att jag i mitt anförande pratade om att det system med elevpeng som vi har i dag inte är så lämpligt.

Jag har ju varit kommunpolitiker, så jag vet mycket väl hur det här slår i dagsläget. Till exempel valde Sundsvalls kommun, som jag kommer från, att höja skolpengen för att kommunen ville satsa på skolan. Som ett brev på posten fick vi då en inflation av friskolor som ville öppna i Sundsvalls kommun, eftersom de kunde göra större vinster när skolpengen ökade.

Sundsvalls kommun var också en av de första kommunerna som fick en förvaltningsdom mot sig. Kommunens skolor hade gått back, och de fristående aktörerna krävde att få kompensation för detta. Trots att de kanske inte ens hade haft de kostnaderna skulle de få kompensation med exakt samma pengar som de kommunala skolorna. Det blev en dom där man gick flera år tillbaka i tiden. Vi fick betala för fem år, tror jag. Vi fick också retroaktivt betala ut skolpeng till John Bauers konkursbo, som inte längre bedrev skolverksamhet. Detta är för mig väldigt märkligt. Det är heller inte ett sätt att garantera att barn får utbildning – de här pengarna gick ju till någon som inte längre bedrev utbildning.

Jag menar att ett jättestort problem med dagens elevpengssystem är att man kan få ersättning för något

som man faktiskt inte ens gör. En elev är en påse pengar; det är så systemet ser ut.

Jag undrar hur Jörgen Grubb ser på att det ser ut så här i Sverige i dag.

Anf. 131 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Vi är inte heller nöjda med att kommunerna styr över skolpengen. Sedan kan jag hålla med när det gäller konkursboet. Jag känner inte heller att det är någon nödvändighet, men det är väl så lagen är. Det kan jag inte göra så mycket åt här i en skoldebatt.

Det jag menar är att kommunen differentierar den skolpeng som den ger till de egna olika skolorna i kommunen. Det innebär att de skolor som ledamoten själv sa behöver mer stöd till läsförståelse och de bitarna redan i dag får 50 procent mer pengar per elev, i alla fall i Malmö – jag vet att det skiljer sig åt mellan olika kommuner. Då ska man egentligen räkna bort det som är gemensamt, såsom byggnad, hyra, värme, kyla och alla de bitarna. De kan i princip ha dubbelt så höga rörliga kostnader, dubbelt så många lärare och dubbelt så många böcker eller vad det nu kan vara. Är detta rimligt när det ändå inte blir särskilt mycket bättre resultat? Det undrar jag. Jag förstår att man behöver ha viss differentiering; det är jag väl medveten om. Men är det rimligt att det är så stora skillnader?

Jag har själv två döttrar som har gått igenom hela skolväsendet och även gått ut universitetet. Enligt deras naiva pappa skulle de gå i närmaste skola, den kommunala skolan. Det gjorde de också i fem sex år. Sedan bytte de till en annan kommunal skola, och där hade de var sin svensk skolkamrat. Det var ungefär 15–16 elever i klassrummet. Skolan hade egentligen inte behövt pengarna, men de delades ju ut till den typen av skolor. Är detta rimligt när andra skolor får stå tillbaka?

Anf. 132 ISABELL MIXTER (V) replik:

Fru talman! Inom elevpengen eller skolpengen är det möjligt för kommuner att införa det som kallas för strukturbidrag, det vill säga att skolpengen viktas till exempel utifrån om eleverna har föräldrar med lägre utbildningsbakgrund. Att en elev är utrikesfödd kan också vara en parameter.

När Jörgen Grubb förklarade lät det lite grann som att man bara ger strukturbidrag till kommunala skolor, men det är lika för alla. Också fristående enheter som har den typen av elevstruktur får sådana strukturbidrag. Man kan alltså inte välja vilken skola man vill ge det till. Mig veterligen kan man heller inte öka strukturbidraget så att det utgör 50 procent av skolpengen, utan det är en betydligt mindre del. Jag tycker att ledamoten förenklar när han frågar om det är rimligt att andra får mindre pengar.

Samtidigt har Jörgen Grubbs parti nu en regeringsamverkan med Tidöpartierna, och han bortser helt från att en hel del av skolpengen går till vinster för aktieägare. Det är en lagstiftning som regeringen har möjlighet att förändra. Om man är mån om att skolor ska få mer pengar borde man åtgärda det systemfel som vi har i svensk skola i dag. Det kan göra det

möjligt att ge skolor med en annan struktur på elevunderlaget mer pengar än vad de får i dag.

Jag hoppas att Jörgen Grubb är öppen för att titta på detta. Om man vill se till att alla elever i svensk skola ska få en bra utbildning måste man täppa till det vinsthål som finns i dag.

Anf. 133 NIELS PAARUP-PETERSEN (C):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 9 i UbU7 och reservation 7 i UbU8.

Svensk skola är fantastisk i grunden. Otroligt många lärare – nio av tio – är jättenöjda med sitt jobb. Eleverna har det överlag bra. Det görs stora insatser varenda dag. Vi har en skola som är tillgänglig för alla, i stort sett. Alla får lov att gå där, och alla får lov att välja. Det är inte dåligt. I grunden finns det mycket i svensk skola som är bra, men tyvärr försöker en del konstant att måla ut den som dålig. Detta vill jag inte gärna bidra till, så återigen: Svensk skola är fantastisk, men ja, där finns också problem.

Jag skulle säga att det finns tre stora problem i svensk skola i dag. Det första problemet är att vi har flest elever utan behörighet i hela Västeuropa. Varje år skickar vi ut 20 000 elever som inte kommer in på gymnasiet, som inte får något yrke och som inte får något jobb. Det andra problemet är att det, från Malmö till Malmfältet, saknas utbildade lärare. Vi har den största andelen lärare utan fullgod utbildning i hela Västeuropa. Det tredje problemet är att vi har en regering som inte bryr sig.

Centerpartiet vill se åtgärder som gör skillnad på riktigt på dessa områden. Först och främst måste eleverna få möjlighet att gå vidare även om de inte har klarat skolan. Vi ska få ett nytt betygssystem, och det är jag glad för. Det har krävt en del, men nu är vi på väg så att man faktiskt kan belönas för sin insats även om man inte får godkänt. Man får möjlighet att söka vidare på sitt genomsnitt, inte på tre betyg som måste vara godkända, vilket utesluter en massa elever.

Regeringen har slagit svenskt rekord i utslagnings. Aldrig någonsin i svensk historia, fru talman, har så många elever lämnat skolan utan godkända betyg och utan att kunna ta sig vidare, och ytterligare 100 000 elever kommer att gå ut innan någon av regeringens reformer som påverkar detta kan få effekt. Regeringen är ganska nöjd.

Centerpartiet vill redan nu ge eleverna möjlighet att söka vidare till yrkesprogrammen utan att ha E i svenska, engelska och matte. Detta skulle halvera antalet elever som inte kan gå vidare. Det skulle man kunna göra ganska snabbt. Man kan redan komma in på meritvärde, men just de svaga eleverna får inte gå vidare på det sättet, som alla andra får. Det är jättekonstigt. I alla andra europeiska länder får man det. Därför har vi en enorm utslagnings, men regeringen vill inte göra något åt det.

Fru talman! Det är verkligen dags för en politik som skapar en likvärdig skola i hela landet, där barns framtid inte avgörs av postnumret.

I Gällivare är just nu 47,1 procent av lärarna obehöriga. I Kiruna är siffran 52,4 procent. Skolministern svarar inte ens på skolchefernas frågor när de försöker få svar, men hon vill utbilda 1 000 färre lärare varje år. Hur detta hjälper Gällivare och Kiruna kan jag förstå att skolchefen gärna vill veta, men återigen: Skolministern vill inte svara på frågor.

Sverigedemokraterna kräver rent av att det ska bli färre lärarutbildningar runt om i landet. De vill skära ned på dem så att det blir ännu svårare för de kommuner som ligger längst från lärosätena att få lärare, för det är så det är: Ju närmare det är till en utbildningsplats, desto lättare är det att få lärare. Kiruna och Gällivare ligger inte nära, kan jag säga.

Regeringen gör alltså ingenting i dagsläget för att få fler lärare. I stället är det utspel på utspel om saker som skapar rubriker i tidningarna och besvär ute i skolorna. Det är verkligheten i dag.

Centerpartiet däremot har såklart konkreta förslag som gör skillnad. Vi vill införa ett statligt lönetillägg på 5 000 kronor i månaden för att locka behöriga lärare till orter som Kiruna och Gällivare men också till utanförskapsskolorna i Malmö. För det är inte bara Malmö som har problem, utan det har också Malmö och likaså en stor del av glesbygden i Dalarna, Jämtland, Värmland etcetera.

Vi vill bygga ut lärarutbildningarna i hela landet genom en satsning på lärcentrum så att fler kan utbilda sig på hemorten. Återigen: Det är där de är. Det är där vi måste hämta dem. Om de ska vara lärare i de skolor som ligger där de kommer ifrån måste vi utbilda dem närmare den platsen. Detta vet vi. Alla vet det. Det är så det funkar enligt statistiken.

Vi vill också ge möjlighet att skriva av studieskuller för dem som flyttar till landsbygdskommuner som Gällivare och Kiruna. Det är kanske inte landsbygd direkt, men det är kommuner som har svårt att skaffa personal som kan arbeta inom välfärdsyrken.

Vi vill också ge stöd till utbildning av obehöriga lärare, för vi vet att det finns jättemånga obehöriga lärare. Regeringen vill att det ska bli fler lärare, men vi vill att de ska få utbildning så att de kan bli behöriga. Då kan fler elever få en behörig lärare. Svårare än så är det inte.

Fru talman! Vi vill också ändra statens finansiering från riktade statsbidrag till sektorsbidrag, för att minska administrationen, bidra till stabilitet och öka det lokala inflytandet. Det är inte så att varenda skola i Sverige behöver samma sak.

Gång på gång sitter vi med denna regering och diskuterar förslag som är extremt Stockholmscentrerade eller åtminstone storstadscentrerade. Vi säger: Vi har ju flera här som kommer från mindre kommuner som har små skolor. Då får vi veta att det viktigaste nu är att alla skolor ska låsa sina dörrar och investera hundratusentals kronor i nya låssystem. Jaha? I Malmö har de redan gjort det, för det var nödvändigt. Men de små skolorna på många ställen har inte gjort det, för det är inte nödvändigt. I stället har man lokala samarbeten, kanske med dagmammor som använder idrottssalen.

Det är så det funkar runt omkring i landet. Det är olika, men regeringen tror att samma lösning kan användas i hela landet. Det håller inte. Det håller faktiskt inte.

Vi vill såklart fördela statens bidrag, inte bara i sektorsbidrag som kommer direkt i stället för i riktade statsbidrag utan också efter faktiska behov utifrån sociala förutsättningar men också gleshet. Vi vet att gleshet också är en faktor som gör skolan dyrare.

Det här är saker som regeringen hade kunnat göra. Men vad gör regeringen just nu? Jo, de tycker att barn ska straffas, att barn ska ha skoluniform, att fula skolor ska förbjudas, att elevinflytande ska förbjudas och att elever ska utvisas. Det är paketet från regeringen, fru talman. Det är inte det svenska skola behöver. Det är det faktiskt inte.

Liberalerna säger att man ska förstärka skolan. Hur många där ute känner att de vill ha mycket mer av det här – att Mohamssons utspel ska bli direkt lag? Är det det ni längtar efter, kära lärare? Jag är mycket tveksam.

Jag vill ha en evidensbaserad skola som ger makten till lärarna. Det kräver en annan syn på lärarna och på skolan än den vi har i dag. Jag vill ha evidensbaserade beslut. Jag vill inte att vi i riksdagen ska besluta om vad som är evidens. Vi har ingen aning om det. Regeringen vill att vi ska besluta om hur undervisningsmetoder ska se ut. Jag vill att vi ska lägga det på professionen, på vetenskapen, på lärarna och på rektorerna. Det är de som vet, inte vi. Jag vill också ha elevinflytande, för det finns evidens för det. Och om vi ska ha en evidensbaserad skola, fru talman, måste vi också ha en evidensbaserad politik. Men just nu är vi nog så långt från det som vi någonsin har varit. Det är väldigt synd.

Fru talman! Jag hoppas att vi kan börja ta steg som går bort från det nuvarande, som lämnar tillbaka makten till dem som faktiskt kan det här och som gör att vi bygger en skola som handlar om hur eleverna ska kunna ta sig in på gymnasiet, lära sig ett yrke och få en framtid. Vi måste ge tillbaka makten till lärarna och professionen.

Det här kräver många olika reformer. En del av det som regeringen har gjort på den fronten är bra, men väldigt mycket är också helt galet.

Jag hoppas på en ny skolpolitik efter valet.

Anf. 134 CAMILLA HANSÉN (MP):

Fru talman! Det börjar glesna i bänkraderna så här framåt kvällen, men några måste ändå bära debatten ända in på upploppet.

Utbildning och bildning är nycklar till frihet och jämlikhet och till ett hållbart demokratiskt samhälle där alla får möjlighet att bidra. Skolan ska ge alla barn chans att växa och utveckla sina förmågor och väcka lusten till lärande genom hela livet. Att lära för livet handlar ju både om grundläggande kunskap och om förmågan till reflektion och kritiskt tänkande för att förstå världen runt omkring oss.

Utbildning och bildning är grundpelaren i ett fritt demokratiskt samhälle och stärker individens

möjligheter till självständighet och självförverkligande. Ett starkt utbildningsväsen och ett livslångt lärande är en investering som rustar individer och bygger ett samhälle där alla kan bidra.

Det är därför Miljöpartiet vill satsa på likvärdig utbildning av högsta kvalitet med stark offentlig finansiering. Vi vill att fler ska drömma om att bli lärare, få gå en riktigt bra lärarutbildning och bli skickliga lärare i Sveriges skolor. Lärare är vårt lands viktigaste yrke.

Fru talman! Jag kommer att gå in på några frågor och i bästa fall tydligt redogöra för yrkanden.

Vi har diskuterat marknadsskolan en del här i dag. Skolans syfte ska alltid vara utbildning, aldrig vinst. Det är därför aktiebolag med vinstsyfte inte hör hemma i skolan.

Marknadsskolan har skapat en logik för utbildningssektorn som ändrar villkoren inte bara för de skolor som är vinstutdelande utan också för andra fristående och kommunala skolor. Om vi vill skapa ett samhälle som håller ihop måste skolan vara en del av lösningen och inte något som ökar skillnader mellan grupper i samhället.

Marknadsskolan har försvårat arbetssituationen för rektorer och lärare eftersom den har gjort elever till intäkter och föräldrar till kunder. Dessutom går utvecklingen mot större detaljreglering av skolan och en större tillsynsapparat för att vissa skolbolag inte ska kunna skära ned för mycket på kvaliteten för att göra större vinst. Detta drabbar lärarna eftersom det ökar den administrativa bördan och krymper deras professionella utrymme till det som är lätt att mäta och lätt att jämföra. Det är inte nödvändigtvis det som är viktigast att kunna när man lämnar skolan.

Därför är det hög tid att förbjuda de vinstutdelande aktiebolagsskolorna och få bort marknadslogiken ur skolan. Till dess att ett stopp för vinstutdelningen har införts behöver man införa ett omedelbart etableringsstopp samt ge kommunernas nej till vinstdrivande skolor verklig tyngd när nya etableringar granskas.

En del av marknadens logik är affärshemligheter. I konkurrenssituationer är det inte konstigt att man vill hemlighålla recept på framgång, men i ett offentligt finansierat utbildningssystem är det skadligt och orättvist.

Det finns inga skäl att inte omedelbart införa offentlighetsprincipen i alla skolor i Sverige. Sverige har en lång tradition av öppenhet och transparens när det gäller myndighetsutövning. Skolor ägnar sig åt det, och de förvaltar stora mängder skattepengar. Att alla friskolor inte omfattas av offentlighetsprincipen är därför helt orimligt. Den bör införas så snart som möjligt och utan några begränsningar.

Fru talman! Något som också har berörts under dagens debatt är skolans digitalisering och den samhällsomvälvning som vi är inne i. Den har pågått ett tag nu och kommer att fortgå långt framåt. Det här är såklart en tydlig utmaning, men det är också en möjlighet.

Digitalisering i utbildning och forskning handlar om allt från när och hur mycket det är lämpligt att använda digitala läromedel för att förbereda elever och

studenter för ett arbetsliv och ett samhällsliv som inte liknar något som vi har vuxit upp med till att använda digitaliseringens möjligheter för samhällsutvecklingens bästa.

Digitaliseringen omfattar administration av utbildning och forskning och barns, elevers och studenters kunskapsutveckling för att bli fullvärdiga medborgare i ett digitalt samhälle. Digitaliseringen påverkar kunskapsinhämtningen, så det är av yttersta vikt att digitaliseringen är baserad på forskning och beprövad erfarenhet och att beslut om det pedagogiska arbetet fattas av skickliga lärare och skolledare, som är de som ska göra jobbet. Detta ska inte detaljregleras från Rosenbad.

Sverige som land behöver en strategi för hur vi ska ta oss an digitaliseringen i skolan, men den saknas fullständigt. Den här regeringen har inget som helst ledarskap när det gäller skolans och skolväsendets digitalisering. Man går in på detaljer och vill gärna bestämma vad som ska hända i klassrummet. Det vi behöver är en strategi för hur vi tar oss an skolans digitalisering på ett ansvarsfullt sätt som stärker Sverige och oss som lever här nu och framöver.

Kanske finns det ljusningar när AI-strategin nu innehåller några få ord om vad skolan ska åstadkomma, men det finns inte några pengar eller något i handlingsplanen om hur det här ska gå till.

Fru talman! Ytterligare ett ämne som har varit uppe tidigare och som är viktigt för många av oss är elevinflytandet. Alla oppositionspartier står tillsammans bakom att värna elevinflytandet i svensk skola.

Vi vet att tilliten och förtroendet för politik och samhällets institutioner har minskat. Det visar till exempel Ungdomsbarometern. Det är en oroande utveckling som måste tas på allvar. Därför behövs det också politiska lösningar för att trenden ska kunna vändas.

Det är viktigt att barn och unga redan i tidig ålder får förståelse för det demokratiska samtalet och hur det är att göra sin röst hörd och att ta ansvar. Därför är det viktigt att elever i skolan får organisera sig självständigt. Barn och unga ska redan i skolan kunna praktisera demokrati på riktigt, och de ska kunna påverka sin vardag i skolan.

Fru talman! Det är självklart lärarna som leder undervisningen. Det tror jag nästan att alla oppositionsföreträdare nu har sagt, och det är även tydligt i den offentliga debatten att detta inte på något sätt ifrågasätts. Det innebär dock inte att eleverna inte ska ha inflytande över sin skolgång.

Vår uppfattning är att regeringen har för avsikt att minska elevernas inflytande över exempelvis ordningsregler i skolan och att det riskerar att minska såväl elevernas delaktighet som ordningsreglernas legitimitet och efterlevnaden av dem. Vi anser att man måste säkerställa och värna elevernas inflytande i den svenska skolan.

Som miljöpartist vill jag särskilt understryka att eleverna har den bästa kunskapen om hur skolan är ur deras perspektiv och hur deras vardag ser ut. Elevernas

lagstadgade inflytande är en naturlig del av en stark skola. Det kan handla om att skolan stöder elevernas organisering och arbetar strukturerat med elevskyddsombud och skyddsronder.

Jag har ett alldeles utmärkt exempel på detta från en högstadieskola som jag besökte helt nyligen. Där hade schemat helt enkelt inte blivit bra för eleverna, och de påtalade detta för de vuxna, som ju har ett helt annat schema under dagen och veckan. De vuxna förstod att det inte var bra, och schemat ändrades så att det blev bra för eleverna och deras lärande.

Det eleverna sa är att det är viktigt med det organiserade elevvårdsarbetet men att det är också viktigt att de vet att de blir lyssnade på när de har kunskap om skolan som de vuxna behöver ta del av. Det betyder inte att man alltid får som vill, men eleverna vet att de blir lyssnade på. Det är en bärande del av svenskt elevinflytande.

Det finns också några områden som oroar mig lite. Det handlar om att man i kommande förslag vill försvaga kunskaperna om exempelvis sexualitet och relationer. Vi ser i undersökningar – bland annat Mathias Bengtsson från Kristdemokraterna nämnde rapporten *Unga tycker om andra* – att exempelvis attityder gentemot homosexuella, bisexuella och transpersoner har försämrats under de senaste åren. Därför är det väldigt viktigt att stärka de delarna i utbildningen, inte försvaga dem.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 39 om skolans digitalisering och AI under punkt 17 i betänkande UbU7 *Övergripande skolfrågor*.

Jag yrkar också bifall till reservation 13 om stärkt undervisning vad gäller sexualitet, samtycke och relationer under punkt 7 i betänkande UbU8 *Grundläggande om utbildning*.
(Applåder)

Anf. 135 KENT KUMPULA (SD):

Fru talman! För att spara tid har vi slagit ihop två debatter till en. Jag tänkte fokusera på betänkande UbU7 *Övergripande skolfrågor*.

I betänkandet behandlar utbildningsutskottet inte mindre än 150 motionsyrkanden, vilket visar hur viktigt det här området är. Många av motionerna är av övergripande karaktär, vilket väl nästan hörs på betänkandets titel – *Övergripande skolfrågor*. Jag tänkte trots den övergripande karaktären vara så fräck att jag riktar in mig på en specifik motion.

Jag tror att det är en motion som många av våra politiska motståndare medvetet försöker ducka för, helt enkelt för att det är en fråga som är obekvämt för vänstersidan att diskutera och debattera. Det är ju ett välkänt faktum att många försöker låtsas som att obekväma frågor inte finns. I stället sticker Socialdemokraterna och partierna på vänstersidan gång på gång huvudet i sanden och hoppas att det jobbiga på något magiskt sätt ska lösas av sig självt.

Det är lite som med den flyktingkris som Sverige drabbades av under tiotals år – långt innan det hela kulminerade 2015. År ut och år in, under lång tid före

2015, tog Sverige varje år emot enormt många fler migranter än vi över huvud taget klarade av att integrera och få in i samhället. Detta var ingenting som plötsligt ”hände” år 2015, utan det pågick som sagt år efter år långt innan dess.

Det ansvarslösa flödet av migranter till Sverige under tiotals år är en bakgrund till varför den motion jag vill lyfta här i dag tyvärr behövs. Sverige betraktas i dag som ett av världens mest sekulariserade länder, men ingen kan förneka att det Sverige vi har i dag vilar på en kristen grund och på kristna värderingar. Den motion jag yrkar bifall till har titeln *Förbud mot muslimska friskolor*, fru talman, och är skriven av Richard Jomshof.

Jag yrkar därför bifall till reservation 34 i betänkande UbU7. Riksdagen borde självklart ställa sig bakom ett omedelbart stopp för nyetablering av friskolor med muslimsk profil och nedstängning av de friskolor med muslimsk profil som redan existerar.

Det finns i dag snudd på oändligt många exempel på just muslimska friskolor i Sverige som har tvingats stänga, av en massa olika anledningar, efter larm från Skolinspektionen eller Säkerhetspolisen. Det har handlat om allt från att barnen riskerar radikaliserings och att utsättas för våldsbejakande extremism till en kraftigt ojämlig behandling av pojkar och flickor. Exempelvis har pojkar och flickor inte fått använda samma dörringång, och flickor med menstruation har inte varit välkomna till delar av utbildningen – med mera, med mera.

Man har till och med fått stänga friskolor med muslimsk profil eftersom skattepengar har skickats utomlands, till föreningar med oklara kopplingar till terrorism. År ut och år in har friskolor med muslimsk profil i Sverige gång på gång avslöjats som rena islamistiska radikaliseringsnästen.

Av alla friskolor som har fått stänga i Sverige mellan 2019 och slutet av 2024 har mer än 90 procent haft en muslimsk profil. Då måste man också ha i bakhuvudet att de muslimska friskolorna var en väldigt liten minoritet av alla konfessionella friskolor som fanns i Sverige under den tiden. Ändå stod de alltså för 90 procent av de skolor som tvingades stänga. Bara det säger en hel del.

Fru talman! Så här kan vi inte ha det i världens mest sekulariserade land. När det gång på gång visar sig att det är just de muslimska friskolorna som inte sköter sig måste vi ta vårt ansvar och stänga de skolorna.

Ur en integrationssynpunkt finns det dessutom bara fördelar med att helt och hållet förbjuda friskolor med muslimsk profil. Som vi alla känner till är Sverige ett land med kristen historia, och Sverige vilar på kristna värderingar. Det kan bara vara till nackdel för integrationen och för barnen om de hålls segregerade i muslimska friskolor. En anpassning till Sverige och till svenska värderingar blir självklart svårare för de barn som hålls isolerade från den svenska gemenskapen, från kristna värderingar och från den jämställdhet som trots allt är normen i Sverige i dag.

Det är inte kristna eller judiska konfessionella skolor som är problemet. Man kan ju inte dra alla över en kam, men när det är en så enorm majoritet muslimska friskolor bland de skolor som tvingas stänga på grund av radikaliserings eller av andra orsaker är det de skolorna man ska stänga – inte *alla* konfessionella friskolor.

Anf. 136 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Om jag var för snabb i samband med ledamoten Grubbs anförande är det väl rätt att begära replik här.

Att göra skillnad mellan de konfessionella friskolorna beroende på vilken trosuppfattning de har uppfattar vi socialdemokrater som helt felaktigt, framför allt med tanke på att det finns dokumenterade missförhållanden även på andra skolor med andra trosuppfattningar.

Skolpolitiken ska inte vara anekdotisk. Men nu råkar jag vara uppvuxen i ett av de områden där det är väldigt tätt med olika religiösa samfund men där vi också har en skola som inte är registrerad som konfessionell men som borde vara det och som startade under den tid då jag var grundskoleelev. Där gick ena året tjejer och killar tillsammans i min klass och klasser runt omkring. Skolan, som tillhör en kristen sekt, skulle jag kunna kalla det, startade en termin senare på en annan ort. Där får tjejer och killar inte äta tillsammans och inte ha undervisning i idrott tillsammans. Det var ungefär detta jag uppfattade att ledamoten pratade om när det gäller muslimska och islamiska skolor.

Det innebär att detta är ett problem oavsett trosuppfattning. Det är ett problem att vi bedriver skola och har undervisning som baseras på vilken religion vi har. Den skolan vill inte vi socialdemokrater ska prägla något barn i det här samhället. Föräldrar har enligt barnkonventionen rätt att uppföstra sina barn enligt den trosuppfattning de själva väljer. Men det svenska samhället ska inte tillåta att vi driver skola på grundval av den trosuppfattningen. Det är därför vi socialdemokrater i vårt förslag i stället riktar in oss på konfessionella skolor oavsett trosuppfattning.

Vad är problemet med att införa ett sådant förbud i stället för att tydligt peka ut de muslimska skolorna, i det här fallet?

Anf. 137 KENT KUMPULA (SD) replik:

Fru talman! Problemet är att det är en sådan enorm majoritet av de muslimska förskolorna och grundskolorna som har fått stänga på grund av radikaliserings och så vidare. Det är inte de kristna skolorna.

Ledamoten tog upp ett specifikt fall – det är givetvis beklagligt. Oavsett vilken religiös inriktning man har ska vi inte ha sekter som driver skolor. En kristen skola som är radikaliserad, om det finns, ska givetvis stängas. Men om det finns *en* kristen skola som är radikaliserad och drivs av en sekt betyder inte det att 99 skolor som sköter sig också ska stängas – för att en skola är dålig. Men om det däremot är 99 av 100 muslimska skolor som är radikaliserade och gör skillnad på

pojkar och flickor är det ju det som är problemet. Man måste kunna se problemet och erkänna att det är ett problem.

Att blunda för det, dra alla över en kam och säga ”nej, då förbjuder vi allt” funkar inte. Det blir inte rättvist. Det är inte det som är problemet. Vi ska lösa de problem som finns, och om det finns sekter som driver kristna skolor ska dessa givetvis stängas. Men det är inte normen för kristna konfessionella skolor. Tyvärr verkar det vara normen för muslimska konfessionella skolor.

Anf. 138 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik:

Fru talman! Detta om något visar på en väldigt tydlig ideologisk skillnad mellan oss socialdemokrater och Sverigedemokraterna. För oss spelar trosuppfattningen ingen roll, utan det handlar om principen. Oavsett vilken religiös trosuppfattning man har tycker vi inte att svenskt skolväsen ska vila på konfessionell grund, utan det ska vila på vetenskap och beprövad erfarenhet och fokusera på barns lärande. Barn ska kunna få en plats där de inte behöver vara en del av den religiösa församling som deras föräldrar har valt. Det står föräldrar fullt fritt att undervisa och fostra barn enligt religiös trosuppfattning, men den svenska skolan ska vara en plats där alla oavsett trosuppfattning får plats och undervisas tillsammans.

Det är därför vi socialdemokrater av principiella skäl inte gör skillnad på vilken trosuppfattning man har, vilket jag tycker är en ganska rimlig hållning. Vi har dokumenterade fall på fler än en skola. Jag tog upp ett tydligt exempel. Men vi har sett medierapportering under den här mandatperioden och även föregående mandatperioder som gäller olika typer av skolor av olika konfessionell art som har problem. Man har kunnat se långvarig psykisk ohälsa och liknande bland elever som har gått på den typen av skolor.

Med det sagt ska jag inte säga att det är dåliga skolor rakt av. Jag vill inte att det ska uppfattas som att jag fullkomligt massakrerar alla skolor, utan det handlar om en väldigt tydlig princip. Det finns också många bra skolor som har konfessionell inriktning, men vi tycker av princip att skola ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och bygga på den pedagogiska utbildningen och inte på den konfessionella grunden.

Vi socialdemokrater vill i stället för att göra skillnad på kristna, hinduistiska eller muslimska skolor se till att vi har en princip som innebär att konfessionella skolor oavsett trosuppfattning inte tillåts i det här landet.

Anf. 139 KENT KUMPULA (SD) replik:

Fru talman! Jag förstår den princip som ledamoten försöker belysa, men jag förstår fortfarande inte riktigt hur han får ihop matematiken. Om det är en eller två – det må vara fler än en – kristen skola som har problem ska de två skolorna stängas. Men om det rör sig om två av hundra skolor är det inte proportionellt att stänga hundra skolor.

En enorm majoritet av alla muslimska friskolor som över huvud taget finns har fått stänga. Nästan alla har fått stänga på grund av radikaliserings, olika behandling av pojkar och flickor och så vidare. Skolsystemet har slagit larm, och Säkerhetspolisen slår larm. Till och med förskolor har fått stänga på grund av att barnen riskerar radikaliserings. Vi hade ett flertal förskolor i Uppsala som fick stänga på grund av radikaliserings av barnen. Ingen är förvånad över att det var muslimska förskolor – tyvärr, ska jag säga. Det vore jättebra om det inte var ett problem, men det är ett problem.

Vi måste lösa det som är ett problem. Vi kan inte lösa fiktiva problem som inte finns. Att blunda för att en enorm majoritet av problemen finns i de muslimska friskolorna är inte ärligt och inte sjyst. Jag har inte räknat på siffrorna, men överrepresentationen måste vara hundratals procent. Det är en helt enorm överrepresentation, om i princip alla muslimska förskolor och skolor har fått stänga på grund av radikaliserings men väldigt få kristna. Det pekar på att samma problem inte riktigt finns på de två typerna av skolor.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 mars.)

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
Redogörelse
2025/26:NR1 Nordiska rådets svenska delegations redogörelse för verksamheten under 2025

§ 17 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 3 mars

2025/26:365 Situationen i Syrien

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:366 Samsjuklighet

av *Eva Lindh* (S)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

§ 18 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 3 mars

2025/26:559 Skattemedel till islamistiska organisationer

av *Markus Wiechel* (SD)
till minister för civilt försvar Carl-Oskar Bohlin (M)

2025/26:560 Sanktioner mot Venezuelas interimspresident

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:561 Scamfabriker i Kambodja

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:562 Handläggningstider i sexualbrottsmål

av *Heléne Björklund* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 19 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 3 mars

2025/26:530 House of Sweden i Taipei

av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2025/26:534 Skyfallen i Västernorrland

av *Ulrika Heie* (C)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:535 Skyfallsdrabbade enskilda vägar i Västernorrlands län

av *Anne-Li Sjölund* (C)
till infrastruktur- och bostadsminister Andreas Carlson (KD)

2025/26:544 Kommande översynskonferens för icke-spridningsavtalet

av *Laila Naraghi* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

§ 20 Kammarerna åtskildes kl. 18.17.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till och med § 7 anf. 40 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 63 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 92 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 15 anf. 118 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 3 Ärenden för bordläggning	1
§ 4 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om hållbarhetsbetyg	1
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU32	1
(Beslut fattades under § 14.)	1
§ 5 Utveckling av makrotillsynsområdet.....	1
Finansutskottets betänkande 2025/26:FiU36	1
Anf. 1 DENNIS DIOUKAREV (SD)	2
Anf. 2 PATRIK LUNDQVIST (S)	2
Anf. 3 IDA DROUGGE (M) replik	4
Anf. 4 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	4
Anf. 5 IDA DROUGGE (M) replik	4
Anf. 6 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	4
Anf. 7 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	4
Anf. 8 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	5
Anf. 9 DENNIS DIOUKAREV (SD) replik	5
Anf. 10 PATRIK LUNDQVIST (S) replik	5
Anf. 11 IDA DROUGGE (M)	5
Anf. 12 HANS EKLIND (KD)	6
(Beslut fattades under § 14.)	7
§ 6 Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten samt införande av en ny tredskodomssanktion	7
Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU23	7
(Beslut fattades under § 14.)	7
§ 7 Energipolitik.....	7
Näringsutskottets betänkande 2025/26:NU13.....	7
Anf. 13 TOBIAS ANDERSSON (SD)	7
Anf. 14 FREDRIK OLOVSSON (S) replik.....	9
Anf. 15 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	9
Anf. 16 FREDRIK OLOVSSON (S) replik.....	9
Anf. 17 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	9
Anf. 18 LINUS LAKSO (MP) replik.....	10
Anf. 19 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	10
Anf. 20 LINUS LAKSO (MP) replik.....	10
Anf. 21 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	11
Anf. 22 FREDRIK OLOVSSON (S)	11
Anf. 23 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	12
Anf. 24 FREDRIK OLOVSSON (S) replik.....	12
Anf. 25 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	12
Anf. 26 FREDRIK OLOVSSON (S) replik.....	13
Anf. 27 RICKARD NORDIN (C) replik	13
Anf. 28 FREDRIK OLOVSSON (S) replik.....	13
Anf. 29 RICKARD NORDIN (C) replik	13
Anf. 30 FREDRIK OLOVSSON (S) replik.....	14
Anf. 31 JESPER SKALBERG KARLSSON (M).....	14
Anf. 32 RICKARD NORDIN (C) replik	15
Anf. 33 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	15
Anf. 34 RICKARD NORDIN (C) replik	16
Anf. 35 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	16
Anf. 36 LINUS LAKSO (MP) replik.....	16
Anf. 37 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	16
Anf. 38 LINUS LAKSO (MP) replik.....	17
Anf. 39 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	17
Anf. 40 BIRGER LAHTI (V).....	17

Anf. 41 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	19
Anf. 42 BIRGER LAHTI (V) replik	19
(forts.)	19
Ajournering	19
Återupptaget sammanträde	19
§ 7 (forts.) Energipolitik (forts. NU13)	19
Anf. 43 CAMILLA BRODIN (KD)	19
Anf. 44 LINUS LAKSO (MP) replik	20
Anf. 45 CAMILLA BRODIN (KD) replik	20
Anf. 46 LINUS LAKSO (MP) replik	21
Anf. 47 CAMILLA BRODIN (KD) replik	21
Anf. 48 RICKARD NORDIN (C)	21
Anf. 49 LINUS LAKSO (MP)	23
Anf. 50 JOSEF FRANSSON (SD)	24
(Beslut fattades under § 14.)	25
§ 8 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om riktlinjer för transeuropeisk energinfrastruktur och påskyndandet av tillståndsförfaranden	25
Näringsutskottets utlåtande 2025/26:NU26	25
Anf. 51 TOBIAS ANDERSSON (SD)	25
Anf. 52 FREDRIK OLOVSSON (S)	26
Anf. 53 RICKARD NORDIN (C)	26
(Beslut fattades under § 14.)	27
§ 9 Skatteförfarande, folkbokföring och tull	27
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU14	27
Anf. 54 BO BROMAN (SD)	27
Anf. 55 BLÅVITT ELOFSSON (S)	28
Anf. 56 BORIANA ÅBERG (M)	29
Anf. 57 HELENA VILHELMSSON (C) replik	30
Anf. 58 BORIANA ÅBERG (M) replik	30
Anf. 59 HELENA VILHELMSSON (C) replik	30
Anf. 60 BORIANA ÅBERG (M) replik	31
Anf. 61 CICZIE WEIDBY (V)	31
Anf. 62 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	32
Anf. 63 HELENA VILHELMSSON (C)	33
Anf. 64 ANDERS EKEGREN (L)	34
Anf. 65 ANNIKA HIRVONEN (MP)	34
Anf. 66 KALLE OLSSON (S)	35
Anf. 67 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	36
(Beslut fattades under § 14.)	37
§ 10 Mervärdesskatt	37
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU17	37
Anf. 68 JIMMY STÅHL (SD)	37
Anf. 69 MARIE OLSSON (S)	37
Anf. 70 MARIE NICHOLSON (M)	39
Anf. 71 MARIE OLSSON (S) replik	39
Anf. 72 MARIE NICHOLSON (M) replik	40
Anf. 73 MARIE OLSSON (S)	40
Anf. 74 MARIE NICHOLSON (M) replik	40
Anf. 75 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V)	40
Anf. 76 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	41
Anf. 77 HELENA VILHELMSSON (C) replik	42
Anf. 78 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik	42
Anf. 79 HELENA VILHELMSSON (C) replik	43
Anf. 80 CECILIA ENGSTRÖM (KD) replik	43
Anf. 81 HELENA VILHELMSSON (C)	43
Anf. 82 ANDERS EKEGREN (L)	44
(Beslut fattades under § 14.)	45
§ 11 Övergripande skolfrågor och Grundläggande om utbildning	45
Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU7	45

Utbildningsutskottets betänkande 2025/26:UbU8	45
Anf. 83 JOAR FORSSELL (L).....	45
Anf. 84 ISABELL MIXTER (V) replik.....	46
Anf. 85 JOAR FORSSELL (L) replik	47
Anf. 86 ISABELL MIXTER (V) replik.....	47
Anf. 87 JOAR FORSSELL (L) replik	47
Anf. 88 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik.....	48
Anf. 89 JOAR FORSSELL (L) replik	48
Anf. 90 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik.....	48
Anf. 91 JOAR FORSSELL (L) replik	48
Anf. 92 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	49
Anf. 93 JOAR FORSSELL (L) replik	49
Anf. 94 CAMILLA HANSÉN (MP) replik	49
Anf. 95 JOAR FORSSELL (L) replik	50
Anf. 96 NIKLAS SIGVARDSSON (S).....	50
Anf. 97 JOSEFIN MALMQVIST (M)	52
Anf. 98 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik.....	52
Anf. 99 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	53
Anf. 100 NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik.....	53
Anf. 101 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	53
Anf. 102 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik.....	53
Anf. 103 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	54
Anf. 104 NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik.....	54
Anf. 105 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	54
Anf. 106 ISABELL MIXTER (V) replik.....	55
Anf. 107 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	55
Anf. 108 ISABELL MIXTER (V) replik.....	55
Anf. 109 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik	55
Anf. 110 JÖRGEN GRUBB (SD)	56
(forts. § 15)	57
Ajournering	57
Återupptaget sammanträde	57
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 25 februari	57
KrU5 Tillgång till kultur	57
MJU9 Djurskydd	57
NU11 Handelspolitik	58
NU12 Regional utvecklingspolitik	59
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 26 februari	59
FöU7 Riksrevisionens rapport om den statliga styrningen av det civila försvarets uppbyggnad	59
SfU15 Arbetskraftsinvandring	60
MJU11 Fiskeripolitik	60
CU20 Hushållningen med mark- och vattenområden	61
AU10 Arbetsrätt och arbetstid	61
§ 14 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	62
FiU32 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om hållbarhetsbetyg	62
FiU36 Utveckling av makrotillsynsområdet	62
JuU23 Genomförande av direktivet om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten samt införande av en ny tredskodomssanktion	62
NU13 Energipolitik.....	62
NU26 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag om riktlinjer för transeuropeisk energinfrastruktur och påskyndandet av tillståndsförfaranden.....	63
SkU14 Skatteförfarande, folkbokföring och tull.....	63
SkU17 Mervärdesskatt.....	64
§ 15 (forts. från § 11) Övergripande skolfrågor och Grundläggande om utbildning (forts. UbU7 och UbU8).....	64

Anf. 111	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik.....	64
Anf. 112	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	64
Anf. 113	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik.....	65
Anf. 114	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	65
Anf. 115	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik.....	65
Anf. 116	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	65
Anf. 117	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik.....	66
Anf. 118	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	66
Anf. 119	ISABELL MIXTER (V) replik.....	66
Anf. 120	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	66
Anf. 121	ISABELL MIXTER (V) replik.....	66
Anf. 122	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	67
Anf. 123	MATHIAS BENGTTSSON (KD)	67
Anf. 124	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik.....	68
Anf. 125	MATHIAS BENGTTSSON (KD) replik	68
Anf. 126	NIELS PAARUP-PETERSEN (C) replik.....	68
Anf. 127	MATHIAS BENGTTSSON (KD) replik	69
Anf. 128	ISABELL MIXTER (V)	69
Anf. 129	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	70
Anf. 130	ISABELL MIXTER (V) replik.....	70
Anf. 131	JÖRGEN GRUBB (SD) replik	71
Anf. 132	ISABELL MIXTER (V) replik.....	71
Anf. 133	NIELS PAARUP-PETERSEN (C)	71
Anf. 134	CAMILLA HANSÉN (MP).....	72
Anf. 135	KENT KUMPULA (SD)	74
Anf. 136	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik.....	75
Anf. 137	KENT KUMPULA (SD) replik	75
Anf. 138	NIKLAS SIGVARDSSON (S) replik.....	75
Anf. 139	KENT KUMPULA (SD) replik.....	75
	(Beslut skulle fattas den 11 mars.).....	76
§ 16	Bordläggning	76
§ 17	Anmälan om interpellationer	76
§ 18	Anmälan om frågor för skriftliga svar	76
§ 19	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	76
§ 20	Kammaren åtskildes kl. 18.17.	76